

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

**YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİ PROGRAMININ
SURİYELİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE ETKİSİNİN
ARAŞTIRILMASI: GAZİANTEP OĞUZELİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYŞEGÜL TAŞKESEN

GAZİANTEP
MAYIS 2024

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

**YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİ PROGRAMININ
SURİYELİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE ETKİSİNİN
ARAŞTIRILMASI: GAZİANTEP OĞUZELİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ayşegül TAŞKESEN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yücel KARADAŞ

**Gaziantep
Mayıs 2024**

ETİK BEYAN

Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıflar yaparak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum gelişmelerin doğruluğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime olabilecek tüm hak kayıplarını kabul ettiğimi beyan ederim.

Ayşegül TAŞKESEN

ÖZET

YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİ PROGRAMININ SURİYELİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI: GAZİANTEP OĞUZELİ ÖRNEĞİ

TAŞKESEN, Ayşegül
Yüksek Lisans Tezi, Göç Çalışmaları ABD
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yücel KARADAŞ
Mayıs 2024, 122 Sayfa

Bu araştırmada Suriyeli ilkokul öğrencilerine uygulanan yaratıcı drama etkinlikleri programının öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisi incelenmiştir. Araştırmaya 25 (13K-12E) deney, 25 (13K-12E) kontrol grubu olmak üzere 50 Suriyeli ilkokul öğrencisi katılmıştır. Öğrenciler, sınıf öğretmenleri tarafından yapılan sosyometri ardından gönüllü olarak eğitime katılmıştır. Deney grubundaki öğrenciler 6 oturumluk Sosyal Beceri Geliştirme Eğitimine katılmışlardır. Katılımcıların sosyal becerilerini ölçmek için Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ) kullanılmıştır. Deney grubunun öntest ve sontest puanlarındaki değişimin anlamlılığı Wilcoxon İşaretili Sıralar testi ile sınanmıştır. Sonuç olarak 'Yaratıcı Drama Etkinlik Programı' öğrencilerin ilişkiyi başlatma ve ilişkiyi sürdürme, karşısındakinin duygu durumuna uygun tepki verme, karşılaştığı etkileşim gerektiren ifadeleri ayırt etme, sosyal becerilere sahip olmanın önemini fark etme becerilerine anlamlı şekilde etki ederken; kendini kontrol etme, grup faaliyetlerine etkin olarak katılma becerilerine anlamlı şekilde etki etmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Drama Etkinlik Programı, Sosyal Beceri Eğitimi, Suriyeli İlkokul Öğrencileri.

ABSTRACT**INVESTIGATION OF THE EFFECT OF CREATIVE DRAMA
ACTIVITIES PROGRAM ON THE DEVELOPMENT OF SOCIAL
SKILLS OF SYRIAN PRIMARY SCHOOL STUDENTS: GAZİANTEP
OĞUZELİ CASE**

TAŞKESEN, Ayşegül

Master's Thesis, Migration Studies USA

Thesis Advisor: Prof. Dr. Yücel KARADAŞ

May 2024, 122 Pages

In this study, the effect of the creative drama activities program applied to Syrian primary school students on the development of students' social skills was examined. 50 Syrian primary school students, 25 (13K-12M) in the experimental group and 25 (13K-12M) in the control group, participated in the research. Students participated in the training voluntarily after sociometry was performed by their classroom teachers. Students in the experimental group attended 6 sessions of Social Skills Development Training. The Social Skills Assessment Scale (SSDS) was used to measure the social skills of the participants. The significance of the change in the pretest and posttest scores of the experimental group was tested with the Wilcoxon Signed Ranks test. As a result, the 'Creative Drama Activity Program' significantly affects students' skills in initiating and maintaining relationships, reacting appropriately to the emotional state of the other person, distinguishing between expressions that require interaction, and realizing the importance of having social skills; It did not significantly affect self-control or ability to participate effectively in group activities.

Key Words: Creative Drama Activity Program, Social Skills Training, Syrian Primary School Students

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın her aşamasında değerli katkılarıyla yolumu zenginleştiren danışman hocam Prof. Dr. Yücel KARADAŞ' a teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez savunmama katılarak değerli zamanlarını ayıran ve görüşlerini paylaşan sayın hocalarım Doç. Dr. Erhan TUNÇ ve Doç. Dr. Melike YAVAŞ ÇELİK'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Hayatımın ve çalışmalarımın her aşamasında desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen, benim için her türlü fedakârlıkta bulunan sevgili abim Mehmet TAŞKESEN'e, sevgili ablam Emine ÖZADA'ya, sevgili yengem Duygu TAŞKESEN'e, sevgili kardeşim Hatice GÜZEL'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Hayatımın her alanında olduğu gibi tez sürecimde de yanımda olan maddi ve manevi desteklerini her daim esirgemeyen canım annem Meryem TAŞKESEN ve canım babam Ahmet TAŞKESEN' e sonsuz teşekkürlerimle.

Ayşegül TAŞKESEN

Mayıs, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
BÖLÜM I	1
1.1. GİRİŞ	1
1.2. PROBLEM DURUMU	2
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	3
1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.5. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ.....	5
1.6. VARSAYIMLAR	6
1.7. SINIRLILIKLAR	7
1.8. TANIMLAR.....	7
BÖLÜM II.....	10
KURAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1. GÖÇ KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ	10
2.1.1. Göçmen, Mülteci ve Sığınmacı Kavramları.....	12
2.2. SOSYAL BECERİLER	17
2.2.1. Sosyal Beceriler; Tanımı, Sınıflandırılması ve Alt Boyutları	18
2.2.2. Çocuklarda Sosyal Beceri Gelişiminin Önemi.....	19
2.2.3. Suriyeli Göçmen Çocuklarda Sosyal Becerilerin Durumu	20

2.2.4. Sosyal Beceri Eğitimi	22
2.3. YARATICI DRAMA KAVRAMI	24
2.3.1. Yaratıcı Dramanın Bileşenleri.....	26
2.3.2. Yaratıcı Drama Yönteminin Temel İlkeleri ve Uygulamaları	28
2.3.3. Yaratıcı Dramanın Sosyal Becerilere Etkisi	30
2.4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	33
2.5. YARATICI DRAMANIN GÖÇMENLER İÇİN KULLANIMI	36
BÖLÜM III	38
YÖNTEM.....	38
3.1. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU	38
3.2. ARAŞTIRMA TÜRÜ VE DESENİ.....	38
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	39
3.4.1. Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ).....	39
3.4.2. Gözlemci Değerlendirme Formları.....	41
3.4.3. Uygulayıcı Değerlendirme Formları	41
3.4.4. Sosyometri Ölçümleri.....	42
3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARININ UYGULANMASI	43
3.6. VERİLERİN TOPLANMASI.....	44
3.6.1. Öntest Verilerinin Toplanması	44
3.6.2. Sontest Verilerinin Toplanması.....	45
3.7. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	45
BÖLÜM IV	48
BULGULAR	48
BÖLÜM VI	58
TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER.....	58
6.1. TARTIŞMA.....	58
6.2. SONUÇ.....	62

6.3. ÖNERİLER.....	64
6.3.1. Gelecek Araştırmalara Öneriler	65
KAYNAKÇA.....	67
EKLER.....	78
EK1: ANKET FORMU	78
EK2: GÖZLEMCİ DEĞERLENDİRME FORMU	81
EK3: UYGULAYICI DEĞERLENDİRME FORMU	87
EK4: SOSYOMETRİ VERİLERİ	93
EK5: VELİ İZİN FORMU	94
EK6: VERİ TOPLAMA İZİNİ	95
EK7: MEB ARAŞTIRMA İZİNİ.....	96
EK8: YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİ PROGRAMININ İÇERİĞİ VE SÜRECİ.....	97
8.1. Birinci Oturum Etkinlikleri.....	99
8.2. İkinci Oturum Etkinlikleri	101
8.3. Üçüncü Oturum Etkinlikleri	103
8.4. Dördüncü Oturum Etkinlikleri	104
8.5. Beşinci Oturum Etkinlikleri.....	106
8. 6. Altıncı Oturum (Genel Değerlendirme) Etkinlikleri	108
ÖZGEÇMİŞ	Error! Bookmark not defined.
VITAE	Error! Bookmark not defined.

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Göçmen, mülteci ve sığınmacı arasındaki farklar:	12
Tablo 2. Araştırma Modeli	39
Tablo 3. Katılımcıların Ölçekten Aldıkları Puanların Normalliğine İlişkin Kolmogorov-Smirnov Z Testi Değerleri.....	46
Tablo 4. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Normalliğine İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	47
Tablo 5. Kontrol ve Deney Gruplarının Oluşturulmasına İlişkin Denklik Testi Sonuçları	49
Tablo 6. Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.....	49
Tablo 7. Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	50
Tablo 8. Çocukların ‘İlişkiyi Başlatır ve İlişkiyi Sürdürür’ Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.....	50
Tablo 9. Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	51
Tablo 10. Çocukların Karşısındaki Kişinin Duygu Durumuna Göre Uygun Tepki Verir Alt Boyutu Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri ..	51
Tablo 11. Çocukların Karşısındaki Kişinin Duygu Durumuna Göre Uygun Tepki Verir Alt Boyutu Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	52
Tablo 11. Çocukların Kendini Kontrol Eder Alt Boyutu Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.....	53
Tablo 12. Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	53
Tablo 13. Çocukların Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır Alt Boyutu Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.....	54
Tablo 14. Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	54

Tablo 15. Çocukların Karşılaştığı Etkileşim Gerektiren İfadeleri Ayırt Eder Alt Boyutu Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.....	55
Tablo 16. Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	56
Tablo 17. Çocukların Sosyal Becerilere Sahip Olmanın Önemi Tartışır Alt Boyutu Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.....	56
Tablo 18. Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	57

BÖLÜM I

1.1.GİRİŞ

Bu bölüm, araştırmanın problem durumu, araştırmanın önemi, amacı, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlardan oluşmaktadır.

2023 yılı itibarıyla, dünya genelinde 84 milyondan fazla insan zorla yerinden edilmiştir. Bu sayı Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) tarafından yayımlanan 2023 Küresel Mülteci Eğilimleri Raporu'nda yer almaktadır (UNHCR, 2023: 25). Bu kitlenin önemli bir kısmını çocuklar oluşturmaktadır. Türkiye, 4 milyondan fazla Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yaparak dünyada en fazla mülteci ve sığınmacı barındıran ülke konumundadır. Göç eden çocuklar, yeni bir ülkeye ve topluma uyum sağlamaya çalışırken birçok zorlukla karşılaşmaktadır. Bu zorluklar arasında dil bariyeri, kültürel farklılıklar, ayrımcılık ve travmatik deneyimler gibi unsurlar yer almaktadır (Aslan, 2013:36).

Göç eden çocuklar, sosyal becerilerini geliştirmekte de zorluk yaşayabilmektedirler. Sosyal beceriler, bireyin diğer insanlarla etkili bir şekilde iletişim kurmasını, iş birliği yapmasını, problem çözmesini ve sağlıklı ilişkiler kurmasını sağlayan önemli bir beceri setidir. Bu becerilerin eksikliği, göçmen çocukların akademik başarısını, sosyal uyumunu ve psikolojik refahını olumsuz etkileyebilmektedir (Arıca, Çakır ve Kağnıcı, 2023:41).

Göç eden çocukların sosyal becerilerini geliştirmekte yaşadıkları zorlukların gözlemi, araştırmanın temel gerekçelerinden biridir. Sosyal becerilerin, bireyin çevresiyle etkileşimde bulunma ve uyum sağlama yeteneğini geliştirdiği düşünülmektedir. Bu çocuklar için sosyal becerileri geliştirmek daha zor olabilir. Özellikle, farklı bir kültüre adapte olma, dil bariyerleri ve travmatik deneyimler gibi faktörler, sosyal becerilerin gelişimini engelleyebilir veya yavaşlatabilir (Gencer, 2017:85).

Araştırmanın gerekçesi, göç eden çocukların sosyal beceri eksikliğinin akademik başarılarını, toplumsal uyumlarını ve psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkileme potansiyeline işaret etmektedir. Çocukların, yeni bir topluma uyum

sağlamaları ve sosyal ilişkiler kurmaları, sağlıklı gelişimleri için kritik öneme sahiptir. Ancak, dil bariyerleri ve kültürel farklılıklar gibi engeller, bu süreci zorlaştırabilir. Bu nedenle, göçmen çocukların sosyal becerilerini güçlendirmeye yönelik destek ve çözümler araştırmanın odak noktalarından birini oluşturmaldır. Bu çözümler, çocukların kendilerini ifade etmelerini, başkalarıyla iş birliği yapmalarını, çatışmaları çözmelerini ve duygusal olarak sağlıklı ilişkiler kurmalarını desteklemelidir. Bu şekilde, göçmen çocukların uyum süreci daha etkili ve sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilir.

1.2. PROBLEM DURUMU

Sosyalleşme, doğumdan itibaren başlayarak, aile, çevre ve toplumla etkileşim içinde bireyin davranışlarını şekillendiren bir süreçtir. Birey, sosyalleşme süreci içinde çeşitli zamanlarda, ortamlarda ve durumlarda kendisini ve diğerlerini gözlemleyerek nasıl davranması gerektiğini öğrenir. Günümüzde, yaşam becerileri olarak adlandırdığımız sosyal beceriler de bu sosyalleşme sürecinde kazanılır (Önalın Akfırat, 2006:17). İnsanların birbirleriyle etkileşimini sağlayan kabul edilebilir davranışlar sosyal beceriler olarak tanımlanabilir. Sosyal beceriler, bireyin iletişim kurma yeteneğini kolaylaştıran önemli bir özelliktir (Genç, 2005:36). İnsanlar arasındaki ilişkilerin başlatılması, sürdürülmesi ve uygun bir şekilde sonlandırılması, duygusal kontrol becerileri, grup içinde işbirliği yapma ve etkileşim becerileri, sosyal beceri kavramı içinde değerlendirilebilir (Yıldırım, 2006:15).

Sosyal becerilerin öğretiminde, yaratıcı drama yöntemi sıklıkla önerilmektedir. Yaratıcı drama, genel olarak bu becerileri kapsayan teknikleri içerir ve eğitimi bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarda ele alır (Akfırat, 2006:36). Rol yapma ve doğaçlama gibi teknikler, oynayanlar ve izleyenler için faydalı olduğu düşünülen yaratıcı drama unsurları arasındadır. Araştırmalar, yaratıcı drama yönteminin sosyal becerilerin geliştirilmesinde etkili olduğunu göstermektedir (Kara ve Çam, 2007:18).

Sosyal beceri eğitimleri, uyum ve davranış problemleri yaşayan öğrenciler için önemli bir bileşen olabilir. Sosyal becerileri yetersiz olan öğrenciler, evde ve okulda uyum sorunları yaşayabilirler. Yaratıcı drama yöntemi, Suriyeli öğrencilerde ilişki başlatma ve sürdürme, kendini kontrol etme ve duygusal becerilerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca, ilkökul düzeyindeki Suriyeli öğrencilerin grup içinde işbirliği yapma ve etkileşim becerilerinin geliştirilmesi, sınıf içi veya dışı faaliyetlere

aktif katılımlarını teşvik edebilir. Bu şekilde, yaratıcı drama yöntemi, Suriyeli öğrencilerin sosyal uyumunu artırabilir ve davranış problemlerini azaltabilir.

1.3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırmanın teorik önemi, Suriyeli ilkökul öğrencilerinde sosyal beceri eğitiminin gerekliliğini ve bu eğitimde yaratıcı drama yönteminin kullanılabilirliğini vurgulamaktadır. İlkokul, göç ettikleri ülkede Suriyeli çocuklar için en önemli sosyalleşme kaynağıdır çünkü var olan toplumla etkileşimlerinin yoğun olduğu bir ortamdır. İlkokul ortamı, belirsizlik ve karmaşaya karşın güvenli ve düzenli bir yaşamı temsil eder ve Suriyeli çocukların topluma uyumunu kolaylaştırırken, sosyal becerilerin öğrenimi için önemli bir aşama sunmaktadır (Kara ve Akdağ, 2017:36). Sosyal becerilerin gelişimindeki eksiklikler ilerleyen yıllarda çeşitli sosyal problemlere neden olabilmektedir (Sürüel, 2008). Örneğin, Suriyeli ilkökul çocuklarının sosyal beceri eksikliği, öğretmen-öğrenci ilişkilerinde olumsuzluklara, okuldaki ayrımcı davranışlara ve dışlanmaya yol açabilir, bu da yetişkinlik döneminde sosyal dışlanmaya neden olabilir. Araştırmalar, sosyal beceri eksikliğinin bireylerde şiddet, olumsuz davranışlar ve içe kapanıklık gibi sonuçlara yol açabileceğini göstermektedir (Kara ve Akdağ, 2017:10).

Son yıllarda, Suriyeli öğrencilerin okul öncesi eğitimden başlayarak sosyal becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar artmıştır. Bu çocuklar, yaşama hazırlık sürecinde sosyal becerilerinin geliştirilmesine ihtiyaç duymaktadırlar. Ancak, ülkemizde okulların müfredat programında sosyal becerilere yönelik doğrudan bir içerik bulunmamakta ve bu becerilerin geliştirilmesi genellikle öğrenci gözlemlerine ve öğretmen deneyimlerine bırakılmaktadır. Suriyeli çocukların akademik başarıları kadar sosyal becerilerinin de geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, Suriyeli öğrencilerin sosyal becerilerinin eğitimi, toplumsal uyumlarını artırmak ve olumsuz sonuçları önlemek için büyük önem taşımaktadır.

Sosyal beceri gelişimi, hem Suriyeli hem de Suriyeli olmayan çocukların yaşamlarında hayati bir öneme sahiptir. Ancak, Suriyeli çocuklar genellikle sosyal becerilerin gelişimi açısından daha eksik durumdadırlar. Bu durumda olan Suriyeli çocukların sosyal becerilerini geliştirmek için özel eğitim programlarına ihtiyaçları vardır. Sosyal becerilerin öğretiminde, yaratıcı drama yöntemi sıkça önerilmektedir.

Yaratıcı drama yöntemi, Suriyeli ilkökul öğrencilerinde olumlu davranışları teşvik etme ve işbirliği içinde çalışma fırsatları sunma konusunda etkili olmaktadır. Bu yöntemle, öğrenciler duygusal deneyimlerini paylaşabilir, problem durumlarını keşfedebilir ve çözüm yolları üretebilirler. Yaratıcı drama, Suriyeli öğrencilere farklı sosyal durumları deneyimleme ve farklı rollerde kendilerini ifade etme fırsatı sunmaktadır. Bu süreçte, öğrenciler ilişki kurma, duygusal kontrol, işbirliği yapma, grupta bir işi yürütme gibi becerileri deneyimleyerek öğrenirler.

Suriyeli öğrencilerin sosyal beceriler kazanması, sadece kendi sosyal uyumlarına değil, aynı zamanda toplumsal bütünlüğe ve sosyal huzura da katkı sağlamaktadır. Yaratıcı drama gibi etkili eğitim yöntemleriyle desteklenen sosyal beceri eğitimi, Suriyeli çocukların topluma daha iyi entegre olmalarını ve yaşadıkları topluma daha olumlu katkılar sağlamalarını sağlamaktadır.

1.4.ARAŞTIRMANIN AMACI

Ülkemizdeki Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli öğrencilerin eğitimi, ilkökul düzeyinde özellikle akademik başarıya odaklanmanın ötesine geçerek sosyal gelişimi destekleme noktasında da önem arz etmektedir. Sadece akademik ve mesleki beceriler değil, aynı zamanda kişiler arası ilişkiler ve sosyal beceriler alanında da desteklenmeleri, iletişimin güçlenmesine ve topluma uyum sağlanmasına katkıda bulunabilir. Bu bağlamda, Türk Eğitim Sistemi'ne entegre edilmeye çalışılan Suriyeli ilkökul öğrencilerinin sosyal beceri gelişimine odaklı farklı modellerin uygulanması ve sonuçlarının araştırılması büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı ise, yaratıcı drama etkinliklerinin ilkökul seviyesinde eğitim gören Suriyeli öğrencilerin sosyal becerilerini kazanmalarına ve çevresiyle olan sosyal ilişkilerine katkı sağlayıp sağlamadığını incelemektir.

Yaratıcı drama etkinlikleri, Suriyeli öğrencilerin sosyal beceri gelişimine yönelik etkili bir araç olabilir. Bu etkinlikler, öğrencilere etkileşim ve işbirliği içinde bulunma fırsatı sunarak, duygusal ifade becerilerini ve iletişim yeteneklerini güçlendirebilir. Ayrıca, farklı rollerde deneyim kazanma ve problem çözme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu çalışma, yaratıcı drama etkinliklerinin Suriyeli öğrencilerin sosyal beceri kazanımlarına nasıl katkı sağladığını anlamak için önemli bir adımdır.

Suriyeli öğrencilerin sosyal beceri gelişimine yönelik eğitim programlarının etkili bir şekilde tasarlanması ve uygulanması, onların topluma daha iyi entegre olmalarına ve başarılı bir şekilde iletişim kurmalarına yardımcı olabilir. Yaratıcı drama gibi etkili yöntemlerin bu süreçte kullanılması, Suriyeli öğrencilerin sosyal becerilerini güçlendirmede önemli bir rol oynayabilir. Bu çalışmanın sonuçları, Suriyeli öğrencilerin eğitiminde daha etkili stratejilerin geliştirilmesine ve onların sosyal uyum sürecine daha iyi destek olunmasına katkı sağlayabilir.

Bu araştırmanın temel amacı, yaratıcı drama etkinlikleri programının ilkokulda eğitim gören Suriyeli öğrencilerde sosyal becerilerin kazanılmasına katkı sunup sunmadığını test etmektir. Bu temel amaca bağlı olarak, araştırmada aşağıdaki hipotez test edilecektir:

H1: Yaratıcı drama etkinlikleri programına katılan ilkokulda eğitim gören Suriyeli öğrencilerin sosyal becerileri, programa katılmayan öğrencilere göre daha yüksek olacaktır.

Araştırmanın bir diğer amacı da, konuya ilişkin bilimsel bilgi ve veri oluşturmak ve elde edilen bulgular çerçevesinde politika önerileri sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmada;

- Yaratıcı drama etkinliklerinin ilkokulda eğitim gören Suriyeli öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye nasıl katkıda bulunduğu,
- Yaratıcı drama etkinlikleri programının uygulamaya yönelik politika önerileri,
- Araştırmadan elde edilen bulgular, göçmen çocukların sosyal becerilerini geliştirmek için yaratıcı dramının potansiyelini ve bu alandaki politika geliştirme çabalarına katkısını ortaya koyacaktır."

1.5.ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

Bu araştırmanın temel amacı, yaratıcı drama etkinlikleri programının ilkokulda eğitim gören Suriyeli öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisini incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda, aşağıdaki spesifik sorulara yanıt aranmıştır:

1. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin sosyal becerileri, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin ‘İlişkiyi başlatır ve ilişkiyi sürdürür’ becerisi, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin ‘Karşısındaki kişinin duygu durumuna göre uygun tepki verir’ becerisi, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin ‘Kendini kontrol eder’ becerisi, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

5. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin ‘Grup faaliyetlerine etkin olarak katılır’ becerisi, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

6. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin ‘Karşılaştığı etkileşim gerektiren ifadeleri ayırt eder’ becerisi, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

7. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin ‘Sosyal becerilere sahip olmanın önemini tartışır’ becerisi, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Bu soruların cevaplanması, yaratıcı drama etkinliklerinin Suriyeli öğrencilerin sosyal beceri gelişimine katkısını anlamak ve eğitim programlarının etkililiğini değerlendirmek açısından önemli olacaktır. Araştırmanın sonuçları, Suriyeli öğrencilerin sosyal entegrasyonu ve eğitim süreçlerinin iyileştirilmesi için rehberlik sağlayabilir.

1.6.VARSAYIMLAR

Bu çalışmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir:

1. Araştırma kapsamında değerlendirilen öğrenci örnekleminin, genel Suriyeli ilkokul öğrenci popülasyonunu tam olarak temsil ettiğini savunmak zordur. Bununla birlikte, örneklemin belli ölçüde bir benzerlik gösterdiği ve bulguların geniş çapta genelleştirilebilirlik potansiyeli taşıdığı düşünülmektedir.

2. Uygulanan ölçme aracı öğrencilerin sosyal becerileri için kendilerine yönelik algılarını ölçmektedir: Araştırmada kullanılan ölçme aracı, öğrencilerin kendi sosyal becerileri hakkındaki algılarını değerlendirmeye yöneliktir. Bu ölçme aracının güvenilir ve geçerli olduğu varsayılmıştır.

3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ölçek maddelerine araştırmanın amaçlarına ve ölçme aracının maddelerine uygun şekilde cevap verdiği varsayılmıştır. Katılımcıların dürüst ve samimi cevaplar verdiği, araştırmanın sonuçlarının güvenilirliğini artırdığı düşünülmüştür.

Bu varsayımlar, araştırmanın doğruluğu ve güvenilirliği açısından önemlidir. Araştırma sürecinde bu varsayımların geçerli olup olmadığına dair dikkatli bir şekilde değerlendirme yapılmalı ve gerekirse uygun düzeltici önlemler alınmalıdır. Bu sayede elde edilen sonuçların geçerliliği ve güvenilirliği artırılabilir ve araştırmanın amacına daha etkili bir şekilde ulaşılabilir.

1.7.SINIRLILIKLAR

Bu çalışmanın belirlenen sınırlılıkları aşağıda detaylandırılmıştır:

Örneklem Sınırlılığı: Araştırma, Gaziantep'in Oğuzeli ilçesinde merkezi bir ilkokulda 2.sınıfta öğrenim gören Suriyeli öğrencilerle sınırlıdır. Bu durum, çalışmanın genellenebilirliğini sınırlayabilir çünkü örneklemin sadece belirli bir okulda ve belirli sınıflarda toplanması, Suriyeli öğrencilerin sosyal beceri gelişimi konusundaki genel durumu tam olarak temsil etmeyebilir. Farklı bölgelerden ve farklı okullardan öğrencilerin dahil edilmemesi, sonuçların genelleştirilebilirliğini etkileyebilir.

1.8.TANIMLAR

Suriyeli İlkokul Öğrencisi: Türkiye'de ikamet eden ve ilkokulda eğitim gören Suriye uyruklu çocuk.

Sosyal Beceriler: Bireyin diğer insanlarla etkili bir şekilde iletişim kurmasını, iş birliği yapmasını, problem çözmesini ve sağlıklı ilişkiler kurmasını sağlayan bir beceri seti.

İletişim Becerileri: Dinleme, konuşma, soru sorma, kendini ifade etme ve başkalarını anlama gibi beceriler.

İş Birliği Becerileri: Birlikte alışma, ortak bir hedefe ulaşmak için çaba gösterme, sorumluluk alma ve yardımlaşma gibi beceriler.

Problem özme Becerileri: Sorunları tanımlama, çözümler üretme, karar verme ve eleştirel düşünme gibi beceriler.

Empati Becerileri: Kendini başkalarının yerine koyma, duygularını anlama ve onlarla duygudaşlık kurma gibi beceriler.

Özgüven: Kendi değerini bilme, kendini ifade etme ve risk alma gibi beceriler.

Yaratıcı Drama: Bir grup insanın, belirli bir tema veya hikaye etrafında, doğaçlama ve oyun yoluyla birlikte çalıştığı bir eğitim yöntemidir.

Doğaçlama: Önceden planlanmadan, anlık olarak gerçekleşen ve spontane bir şekilde gelişen bir oyundur.

Rol Oynama: Bir karakterin duygularını, düşüncelelerini ve davranışlarını canlandırma yoluyla ifade etme yöntemidir.

Pantomim: Mimik ve jestler yoluyla, herhangi bir sözcük kullanmadan duygu ve düşünceleri ifade etme sanatıdır.

Eş Zamanlı Doğaçlama: Birden fazla kişinin aynı anda ve birbirleriyle etkileşime girerek doğaçlama yapmasıdır.

Fotoğraf Karesi: Bir anı, bir duyguyu veya bir düşünceyi dondurarak görsel bir şekilde ifade etme yöntemidir.

Donuk İmge: Bir heykel gibi hareketsiz durarak bir duyguyu veya bir düşünceyi beden diliyle ifade etme yöntemidir.

Fragman: Bir hikayenin kısa bir kesitidir.

Yaratıcı Drama Etkinlik Programı ile Sosyal Beceri Eğitimi: Yaratıcı drama yönteminin ısınma, canlandırma ve değerlendirme aşamaları göz önünde alınarak hazırlanan ve sosyal beceri kazandırmayı amaçlayan eğitimidir.

Isınma Aşaması: Grup üyelerinin birbirleriyle tanışmasını, rahatlamasını ve oyuna hazırlanmasını sağlayan oyunlar ve aktiviteler içerir.

Canlandırma Aşaması: Belirli bir tema veya hikaye etrafında doğaçlama, rol oynama, pantomim gibi yöntemler kullanılarak oyunlar oynanır.

Değerlendirme Aşaması: Oyunlar sonrasında, grup üyelerinin deneyimlerini paylaşması ve oyunlardan ne öğrendiklerini tartışması için bir alan ayrılır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. GÖÇ KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ

İnsanlık tarihinde, bireyler ve topluluklar, çeşitli sebeplerle yer değiştirmek zorunda kalmışlardır. Başlangıçta, göç etme eylemi genellikle coğrafi, açlık, savaş, kıtlık ve iklim koşulları gibi doğal nedenlere dayanıyordu. Ancak günümüzde, göçün nedenleri daha da çeşitlenmiş ve kültürel, siyasi, dini, eğitimsel, ve sanayileşme gibi etmenler de göçü etkileyen faktörler arasına girmiştir. Araştırmacılar, göç sürecini anlamak ve tanımlamak için çeşitli yaklaşımlar geliştirmişlerdir (Gencer, 2017:17; Kardeş ve Akman, 2018:36; Kim vd., 2011:25).

Türk Dil Kurumu (TDK), Türkçe sözlüğünde göçü, "Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret" olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, göçün genel bir perspektifini sunmakla birlikte, göç olgusunun karmaşıklığını ve çeşitliliğini tam olarak yansıtmaktadır. Göç, sadece fiziksel bir yer değişimi değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik, ve kültürel bir süreçtir. Bu nedenle, göçü anlamak ve etkilerini değerlendirmek için geniş bir bakış açısı gerekmektedir.

Aslan, Usanmaz ve Sayın (2016), göç kavramına farklı bir bakış açısı getirerek onu coğrafi yer değiştirme süreci olarak değil, aynı zamanda toplum yapısını kültürel, ekonomik, sosyal ve siyasi boyutlarıyla değiştiren bir nüfus hareketi olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, göçün sadece fiziksel bir yer değişimi olmadığını, aynı zamanda hedef ve kaynak toplumları üzerinde derinlemesine etkilere sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Yılmaz (2014), ise göçü, sosyal sistemin dengesinin bozulduğu ve toplumun değişimi sırasında uyumun sağlanmasıyla ilgili bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, göçün sadece bireylerin fiziksel konumlarını değiştirmekle kalmayıp, aynı

zamanda toplumların yapısını ve dinamiklerini değiştirme potansiyeline sahip olduğunu öne sürmektedir. Göç, toplumların iç dinamiklerinde dönüşümlere yol açarak yeni bir denge oluşturma süreci olarak tanımlanabilmektedir. Bu nedenle, göçü anlamak için sadece bireysel seviyede değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel dinamikler açısından da derinlemesine bir analiz yapmak gerekmektedir (İçduygu, Erder ve Gençkaya, 2014:36; Özgüç, 2004:25).

Ülkelerin sosyal, ekonomik ve siyasi yapısına bağlı olarak farklı göç tipleri ortaya çıkmaktadır. Bu göç tiplerinden biri iç göçtür. İç göç, bir ülke sınırları içinde gerçekleşir ve genellikle belli bir bölgeden başka bir bölgeye yer değiştirme sürecidir. Bu tür göç, genellikle ekonomik fırsatlar, iş imkanları, eğitim olanakları veya yaşam koşullarının iyileştirilmesi gibi nedenlerle gerçekleşir. Diğer bir göç tipi ise dış göçtür. Dış göç, bir kişinin veya bir topluluğun kendi ülkesinden ayrılarak başka bir ülkeye yerleşmesidir (Şen, 2014:36).

İki önemli göç türü olan isteğe bağlı ve zorunlu göç arasında belirgin farklar bulunmaktadır. İsteğe bağlı göç, bireylerin kendi istekleri doğrultusunda gerçekleştirdiği bir göç türü iken; bu tür göçlerde genellikle kişiler, yaşam standartlarını iyileştirmek, yeni fırsatlar aramak veya daha iyi bir gelecek için kendi başlarına karar verirler. İsteğe bağlı göçler, genellikle ekonomik nedenlerle veya kişisel tercihler doğrultusunda gerçekleşir. Diğer yandan zorunlu göç, bireylerin ya da toplulukların çeşitli olumsuz şartlar altında kendi istekleri dışında yer değiştirmesi anlamına gelmektedir (Tümertekin ve Özgüç, 2004:36).

Zorunlu göç, özellikle 20. yüzyılda önemli bir artış göstermiştir ve bu artışın arkasında genellikle ülkelerdeki politik istikrarsızlık yatmaktadır. Siyasi baskılar, çatışmalar ve iç çatışmalar, özellikle Ortadoğu ülkeleri ve Balkanlar gibi bölgelerde, insanları zorunlu olarak göç etmeye zorlamıştır. Son yıllarda en dikkat çeken zorunlu göç olaylarından biri ise Suriye göçü olarak karşımıza çıkmaktadır (Şen, 2014:25).

Suriye'de yaşanan iç savaş, milyonlarca insanın evlerini terk etmek zorunda kalmasına neden olmuştur. Evlerinin bombardıman altında kalması, aile üyelerinin kaybolması veya ölmesi gibi travmatik olaylar, Suriyelilerin ülkelerini terk etmek zorunda kalmalarına neden olmuştur. Bu göç, insanların kendi istekleriyle değil, yaşadıkları iç savaşın getirdiği zorunluluklar sonucunda gerçekleşmiştir. Suriyelilerin Türkiye'ye olan göçleri, iç savaşın yarattığı acil durumun bir sonucudur (Özdemir, 2012:32).

2.1.1. Göçmen, Mülteci ve Sığınmacı Kavramları

Göç sürecinin öznelere olan bireylere "göçmen", "mülteci" ve "sığınmacı" terimleri kullanılır. Göçmen: Bir kişinin yaşadığı yerden ayrılıp başka bir bölgeye geçici veya kalıcı olarak yerleşmesi durumunda bu kişiye "göçmen" denir. Göçmenlik, göç olgusunun bir sonucu olarak ortaya çıkan nüfus hareketidir. Göçmenler, ekonomik nedenler, eğitim, aile birleşimi, siyasi veya dini zulüm gibi çeşitli nedenlerden dolayı göç edebilirler. Yeni yerleştikleri yerde karşılaştıkları barınma, eğitim, sağlık ve toplumsal uyum gibi sorunlar ise genel olarak "göçmen sorunları" olarak adlandırılır. Göçmenler, yeni bir hayata başlamak için çeşitli zorluklarla karşılaşabilirler ve bu durum toplumlar için önemli bir konudur (Perruchoud & Cross, Göç Terimleri Sözlüğü: 39).

Mülteci: Irk, din, milliyet, siyasi görüş veya üyelik gibi nedenlerden dolayı zulüm göreceğinden haklı olarak korktuğu için, uyruğu olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan veya yararlanmak istemeyen kişilere "mülteci" denir. Mülteciler, uluslararası hukuka göre korunmaya ihtiyaç duyan kişilerdir ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) tarafından tanınırlar.

Sığınmacı: Mülteci statüsü için başvuruda bulunmuş ve başvuruları sonuçlanana kadar koruma altına alınmış kişilere "sığınmacı" denir. Sığınmacılar, mültecilerle benzer sorunlarla karşılaşabilirler ve mültecilere sunulan bazı haklara sahip olabilirler.

Tablo 1

Göçmen, mülteci ve sığınmacı arasındaki farklar:

Kavram	Tanım
Göçmen	Yaşadığı yerden başka bir bölgeye göç eden kişi
Mülteci	Zulüm korkusu nedeniyle göç eden ve uluslararası korumaya ihtiyaç duyan kişi
Sığınmacı	Mülteci statüsü için başvuruda bulunmuş ve başvurusu sonuçlanana kadar koruma altına alınmış kişi

Göçmenlik, karmaşık bir olgudur ve tek bir nedene bağlı değildir. Göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar, farklı deneyimlere ve ihtiyaçlara sahip olabilirler. Bu kavramların doğru ve net bir şekilde kullanılması önemlidir (Taş ve Özcan, 2013:17).

Birleşmiş Milletler, göçmenleri, bir ülkede bulunma nedenlerinin gönüllü olup olmamasına veya göç yollarının düzenli veya düzensiz olup olmamasına bakmaksızın, bir yıldan fazla başka bir ülkede yaşayan bireyler olarak tanımlamaktadır. Bu tanıma göre, göçmenlik durumu, bireylerin belirli bir süre boyunca başka bir ülkede ikamet etmeleriyle belirlenir. Ancak daha kısa sürelerde turist veya iş adamı statüsüyle başka bir ülkede bulunan kişiler, göçmen olarak değerlendirilmez. Bu tanım, uluslararası alanda göçmenlik kavramının net bir şekilde anlaşılmasını sağlamak amacıyla kullanılır ve farklı ülkelerdeki göç politikalarının oluşturulmasında rehberlik etmektedir. Göçmenlerin hakları ve gereksinimleri, bu tanımların belirlenmesinde ve göçmenlerin haklarının korunmasında önemli bir rol oynamaktadır (Perruchoud & Cross, Göç Terimleri Sözlüğü: 39).

Sığınmacı terimi, kaçtığı ülkeye sığınma talebinde bulunan kişiyi ifade etmektedir. Bu kişi, kendi ülkesinden kaçıp başka bir ülkeye sığınma talebinde bulunmuştur. Başka bir deyişle, ülkesini terk edip başka bir ülkeye sığınan kişi, sığınma talebinin değerlendirilme sürecinde o ülkenin yetkilileri tarafından incelenir. Mülteci ise, yaşadığı yerdeki zor şartlar nedeniyle ayrılmak zorunda kalan ve sığındığı ülke tarafından resmi olarak sığınma hakkı tanınan kişiyi ifade etmektedir. Mülteci statüsü, uluslararası hukuk ve belirli anlaşmalar çerçevesinde tanınmakta ve bu kişilere koruma sağlanmaktadır. Sığınmacılar ve mülteciler, genellikle savaş, siyasi baskı, doğal afetler veya insan hakları ihlalleri gibi nedenlerle ülkelerini terk etmek zorunda kalmışlardır. Bu tanımlar, uluslararası toplumun mülteci ve sığınmacılara yardım etme ve haklarını koruma konusundaki çabalarını şekillendirmektedir (Göç Terimleri Sözlüğü: 67)

Cenevre Sözleşmesine göre mülteci şöyle tanımlanmıştır: “*Menşei ülkesi dışında bulunan, ırkı, dini tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşü sebebiyle zulüm görmekten haklı nedenlerle korku duyan ve ülkesinin korunmasından yararlanamayan ya da yararlanmak istemeyen veya zulüm korkusu nedeniyle buraya dönmek istemeyen kişidir.*” (Mülteci Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme; Cenevre Sözleşmesi, 1948).

Mültecilerin hukuku, insan haklarının evrensel prensiplerine dayanmaktadır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 14. maddesi, her bireyin zulüm altında kaldığı durumlarda başka ülkelere sığınma hakkına sahip olduğunu ve bu sığınma imkanlarından yararlanma hakkına sahip olduğunu vurgular. Bu madde, insanların yaşadıkları ülkelerdeki zulümden kaçarak başka ülkelere sığınma hakkına sahip olduklarını belirtir. Cenevre Sözleşmesi ise sığınma hakkı almış mültecilerin haklarını ve bu hakları tanıyan ülkelerin sorumluluklarını detaylı bir şekilde tanımlar. Sözleşme, mültecilerin korunması ve haklarının güvence altına alınması için uluslararası toplumun üzerine düşen sorumluluğu ortaya koymaktadır (Mülteci Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme; Cenevre Sözleşmesi, 1948).

Sığınma hakkı veren ülkeler, mültecilerin insan onuruna uygun bir şekilde muamele görmesini sağlamakla yükümlüdürler ve bu kişilere barınma, sağlık hizmetleri, eğitim ve çalışma imkanları gibi temel hakları sağlamakla sorumludurlar. Bu şekilde, mültecilerin insan haklarına saygı gösterilmesi ve onların yaşamlarının korunması sağlanır.

Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ni belirli kısıtlamalarla imzalamıştır. Bu kısıtlamaların en dikkate değer olanı, Avrupa Konseyi üyesi olmayan ülkelere gelen kişileri "mülteci" olarak tanımlamama kararıdır. Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ndeki coğrafi sınırlamanın kaldırılmasını ve sosyal destek birimlerinin güçlendirilmesini talep etmiştir. Bu talep, Katılım Ortaklığı Belgeleri'nde detaylı bir biçimde ele alınmıştır.

Avrupa Birliği'nde "Geçici Koruma" olarak adlandırılan ve kabul edilen kitlesel sığınma, "yurdundan zorla ayrılmış, özel bir ülke veya coğrafi alandan gelen çok sayıda kişinin, ulaşmaları istendiği gibi olsun veya yardım sonucu olsun, bir tahliye programı aracılığıyla topluluğa ulaşması" olarak tanımlanmıştır. Geçici korumanın süresi genellikle bir yıldır ve Konsey kararıyla sona erdirilmedikçe altı aylık periyotlar halinde uzatılabilir. Üye ülkeler, geçici koruma altındaki kişilere yönelik çeşitli yükümlülüklerle tabidirler (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020:10).

Türkiye'de en kapsamlı koruma kanunu, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile sağlanmıştır. YUKK, coğrafi kısıtlamayı kabul ederek düzenlenen "şartlı mülteci" kavramını yasal düzene yerleştirmiştir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, şartlı mülteciyi, Avrupa dışındaki ülkelere meydana gelen olaylar nedeniyle zulme uğrayacaklarından haklı sebeplerle korkan ve kendi ülkelerinin

korumasından yararlanamayan ya da yararlanmak istemeyen yabancılara veya vatansız kişilere verilen statü olarak tanımlanmaktadır (Dağdeviren, 2018:25).

Türkiye'nin 1951 Sözleşmesi'ndeki çekincesi nedeniyle Suriyelilere mülteci statüsü verememesi önemlidir. Suriyeli göçmenler, başlangıçta uluslararası hukukta karşılığı olmayan misafirler olarak kabul edilmiştir. Ancak Suriyelilerin Türkiye'ye olan akışının artması ve kalıcılıklarının belirginleşmesiyle, 2011 yılında alınan bir kararla Suriyelilere geçici koruma statüsü verilmiştir. Bu statü, Suriyelilere yönelik açık kapı politikasını, geri göndermeme ilkesini ve temel acil ihtiyaçlarının karşılanmasını hukuki bir çerçeveye oturtmuştur (Göç Kavramları ve Terimleri Sözlüğü, 2017; Aktaş, 2016; Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2023); Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), 2023).

Türkiye, ülkelerindeki iç savaş nedeniyle yerlerini terk etmek zorunda kalan Suriyeli sığınmacıların eğitimi konusunda örnek teşkil eden kararlar almıştır. Göçün başlangıç aşamasında kurulan kamplar, Suriyeli sığınmacıların her türlü ihtiyacını karşılamak üzere düzenlenmiştir. Türkiye, bu çabalarıyla Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kuruluşlardan takdir toplamıştır.

Türkiye, 2013 yılından itibaren Suriyeli sığınmacıların mülteci olarak kalma sürelerinin uzayacağını kabul ederek eğitim konusunda çeşitli düzenlemeler yapmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, bu süreçte önemli genelgeler yayınlamıştır. 26 Nisan 2013 tarihli genelge, Suriyeli sığınmacıların eğitim ve sosyal aktivite ihtiyaçlarını yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları ve Suriye vatandaşlarının açtığı mekânlarda karşılamayı amaçlamıştır (MEB, 2013). Daha sonra, 26 Eylül 2013 tarihinde "Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Hizmetleri" başlıklı geniş kapsamlı bir genelge yayınlanmıştır. Bu genelgenin temel amacı, kamplarda veya şehirlerde yaşayan Suriyeli çocuklara eğitim hizmetlerinde standart bir sağlanmasıdır. Genelge, Suriyeli öğrencilerin sene kaybı yaşamamasını, eğitim hizmetlerinin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından koordine edilmesini, öğretmen ihtiyacının karşılanmasını ve eğitim içeriğinin belirlenmesini içermektedir.

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların eğitim koordinasyonu ile ilgili önemli bir adım, 03 Eylül 2013 tarihinde Gaziantep'te yapılan toplantıda atılmıştır. Bu toplantıda, kamplarda ve şehirlerde yaşayan Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunları ele alınmış ve çözüm yolları tartışılmıştır. Ayrıca, kamplar dışındaki şehirlerde yaşayan Suriyelilerin

eğitim ihtiyaçları tespit edilmiş ve karşılanması için planlar yapılmıştır (Tanrıkulu, 2017:19).

Türkiye'deki Suriyeli vatandaşların eğitim koordinasyonu ile ilgili 03 Eylül 2013 tarihinde Gaziantep'te gerçekleştirilen toplantıda, yeni eğitim-öğretim yılına hazırlık çalışmaları değerlendirilmiştir. Bu toplantıda, kamplarda yaşayan öğrencilerin karşılaştığı eğitim sorunları tartişılmış ve kamplar dışındaki şehirlerde yaşayan Suriyelilerin eğitim ihtiyaçları ele alınmıştır. Toplantıda, kamplarda gönüllü olarak öğretmenlik yapan Suriyeli öğretmenlerin ihtiyaçları, istekleri ve motivasyonlarını arttırmak için planlamalar yapılmıştır.

Suriyeli adır kent eğiticilerine yönelik olarak Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), AFAD ve UNICEF iş birliğiyle 25 Ekim 2013 tarihinde Kahramanmaraş'ta "Eğitici Eğitimi Semineri" düzenlenmiştir. Seminerde, öğretmenlerin temel rol ve davranışları belirlenmiş, savaşın çocuklar üzerindeki etkisi ve olumsuz şartlardan etkilenen çocuklarla ilgilenme yöntemleri gibi konular ele alınmıştır (Resmî Gazete, 2016). Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınladığı genelgede, Suriyeli öğrencilerin eğitimine kamplardaki Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) ve diğer eğitim kurumlarının destek sağladığı belirtilmiştir. GEM'lerde alışan Suriyeli öğretmenlerin eğitim programlarına katılması sağlanmış, başarılı olanlar göreve alınmıştır (MEB, 2013).

GEM'lerdeki eğitim sistemine yönelik maliyetlerin bir kısmı Türkiye, bir kısmı ise AB ve UNICEF gibi kuruluşlar ile ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları tarafından karşılanmaktadır. Suriyeli öğretmenlere verilen ücretlerin yetersiz olduğu ve bu nedenle STK'ların ek ücret sağladığı belirtilmiştir. Türkiye Hükümeti'nin uluslararası kuruluşlar ve STK'lar ile iş birliği yaparak Suriyeli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşıladığı ancak bu desteğin yeterli olmadığı ifade edilmektedir (UNHCR, 2023).

Suriyeli ocukların eğitiminde görev yapan öğretmenlerin ücretlerinin UNICEF aracılığıyla PTT tarafından ödendiği ancak öğretmenlerin ücretlerinin yetersiz olduğu ve bu nedenle ek işler yaptıkları belirtilmektedir. 15 Ocak 2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Geçici Koruma Kanunu ile yabancılara asgari ücrete tabi olacağı belirtilmiştir (Resmî Gazete, 2016).

İlk başlarda Suriyelilere devlet okullarına kayıt olma hakkı verilmemiş, ancak 23 Eylül 2014 tarihli genelge ile Suriyeli öğrencilere devlet okullarına kayıt olma

hakkı tanınmıştır. Bu genelge, Suriyeli çocukların daha fazla eğitim fırsatına erişmelerini ve topluma daha hızlı entegre olmalarını sağlamıştır.

2.2. SOSYAL BECERİLER

İnsan doğumundan ölümüne kadar çevresiyle etkileşim halindedir. Bu etkileşim yaşamın bir zorunluluğudur ve her birey çevresiyle etkileşim kurmak durumundadır. Toplumda bir arada yaşayan bireylerin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için doğru ilişkiler kurmaları önemlidir. Bu ilişkiler, toplumun birliğini, huzurunu ve devamını sağlamada da kritik rol oynamaktadır. Sağlıklı ilişkilerin temeli sosyal becerilerdir, çünkü her insanın duygusal, sosyal ve fizyolojik gereksinimleri vardır ve bu gereksinimler çevreyle etkileşim kurularak karşılanmaktadır. Bu etkileşim, insan hayatını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen önemli bir faktördür. Kişilerarası etkileşimi olumlu yönde artıran en önemli faktörlerden biri ise sosyal becerilerdir (Tanrıkulu, 2017:13).

Sosyal beceriler, toplumsal ilişkilerde bireyin kendi duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını anlayabilmesini ve aynı zamanda toplumdaki diğer bireylerin duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını anlayarak bu doğrultuda davranabilmesini ifade etmektedir (Aktaş, 2016). Çocuklar, sosyal bir varlık olarak çevreleriyle sürekli iletişim halindedirler ve bu iletişim her çocuk için son derece önemlidir. Çocuklar, duygu, düşünce ve isteklerini birbirlerine aktararak iletişim kurabilmektedirler. Ancak bu iletişim alışverişi sağlıklı bir şekilde gerçekleşmelidir ki kişilerarası ilişkiler olumlu bir şekilde gelişebilmesi ve ilişkilerin amacına ulaşması mümkün olabilmektedir (Tanrıkulu, 2017:15).

Çocukluk dönemi, bireyin çevresiyle ilk kez tanıştığı ve sosyal ilişkilerin büyük önem taşıdığı bir dönem olarak ifade edilebilir. Bu nedenle, çocuklar için sosyal beceriler bir ihtiyaç halini almaktadır. Sosyal beceriler, çocuğun gelişimi açısından kritik bir unsur olarak görülmektedir. Sosyal becerilerde eksiklik yaşayan çocuklar, karşılaştıkları sorunları çözmede sosyal becerilere sahip olanlara kıyasla daha az seçenekle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durum, çocuğun istenmeyen davranışlara yönelmesine neden olabilmektedir. Öte yandan, sosyal becerilerde yeterli düzeyde olan çocuklar, sosyal hayatta karşılaştıkları sorunları çözmek için daha fazla seçeneğe sahiptirler. Bu durum, onların sosyal ilişkileri, özel hayatları ve kariyerlerinde daha başarılı ve mutlu olmalarını sağlamaktadır (Akbaş, 2019:20; Akfırat, 2004:23).

Öğrenmenin daha kalıcı olduğu çocukluk dönemi, sosyal beceri eğitiminin de etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi gereken bir zaman olarak bilinmektedir. Bu nedenle, çocukluk döneminde aile, okul ve çevre gibi faktörler etkisinde sosyal becerilerin kazanımı son derece önemli olmaktadır. Çocuklar, birçok sosyal beceriyi bu dönemde kazanırlar ve bu becerilerin ilerleyen yaşamlarında olumlu etkileri olacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla, sosyal beceri eğitiminin çocukluk döneminde kazandırılması, yaşam boyu sürecek bir etki yaratma potansiyeline sahip olmaktadır. Bu sebeple, her bireyin çocukluk dönemi iyi değerlendirilmeli ve çocukların bu dönemde sahip olmaları gereken sosyal becerilerin öğretilmesi önem arz etmektedir (Güner, 2006:32).

2.2.1. Sosyal Beceriler; Tanımı, Sınıflandırılması ve Alt Boyutları

Sosyal beceriler, bireyin diğer insanlarla etkili bir şekilde iletişim kurmasını, iş birliği yapmasını, problem çözmesini ve sağlıklı ilişkiler kurmasını sağlayan bir dizi beceri olarak tanımlamak mümkündür. Bu beceriler, kişinin sosyal ve duygusal gelişiminde kritik bir rol oynar ve toplumda başarılı olmasına yardımcı olmaktadır. Sosyal becerilerin gelişimi, bireyin çevresiyle uyum içinde yaşamasını ve toplumun bir parçası olarak kendini ifade etmesini sağlamaktadır (Akoğuz, 2002:10; Angel vd., 2001:25; Aşkın, 2014:21).

Sosyal becerilerin çeşitli alanları mevcuttur. Bu alanlar bireyin günlük yaşamında sürekli olarak kullanılmaktadır. İletişim becerileri, kişinin duygularını ve düşüncelerini etkili bir şekilde ifade etmesini ve başkalarının duygularını anlamasını sağlarken, iş birliği becerileri, grup içinde çalışma, sorumluluk alma ve yardımlaşma gibi önemli yetenekleri içermektedir. Problem çözme becerileri, bireyin sorunları tanımlamasını, çözümler üretmesini ve eleştirel düşünme yeteneğini geliştirmesine yardımcı olurken; empati becerileri, kişinin başkalarının duygularını anlamasına ve onlarla empati kurmasına yardımcı olurken, özgüven ise kişinin kendi değerini bilmesini, kendini ifade etmesini ve risk alma cesaretini artırmaktadır. Tüm bu beceriler, bireyin aile, arkadaşlar, okul, iş ve diğer sosyal ortamlarda başarılı olmasına yardımcı olur ve toplumsal ilişkilerini güçlendirmektedir (Tagay, Baydan ve Voltan Acar, 2010:23).

Sosyal beceriler, bir bireyin toplumsal çevrede kabul görmesini ve olumlu ilişkiler kurmasını sağlayan önemli davranışlar olarak tanımlanabilmektedir. Her toplumun kendi özgün norm ve değerleri bulunmakta olup, bu normlara uygun

davranışlar sergilemek toplumsal kabul ve entegrasyon açısından önemlidir. Sosyal beceriler, duygu, düşünce, tutum ve davranışları içerir ve bireylerin sosyal ilişkilerini etkilemektedir (Gendron vd., 2004:33).

Çocuklarda sosyal becerilerin tanımları, genellikle çocukların akranları tarafından kabul edilmesini, olumlu davranışların pekiştirilmesini ve çocuğun çevresindeki sosyal etkileşimlerdeki önemli sonuçları öngörebilme yeteneğini içermekte ve bu beceriler, çocukların kişisel gelişimlerini desteklerken, aynı zamanda toplumun sağlıklı bir şekilde devam etmesine de katkı sağlamaktadır. Sağlıklı bireyler arası ilişkiler, toplumun genel yapısını güçlendirmekte ve istikrarına katkı sunmaktadır (Tagay, Baydan ve Voltan Acar, 2010:48).

2.2.2. Çocuklarda Sosyal Beceri Gelişiminin Önemi

Çocukluk, insanın sosyal ve duygusal gelişiminin en önemli temellerinin atıldığı dönem olarak ifade edilebilir. Bu kritik aşamada edinilen beceriler, bireyin kişiliğini şekillendirme, özsaygıyı geliştirme, sağlıklı ilişkiler kurma ve gelecekteki başarıyı belirlemede hayati bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, sosyal becerilerin önemi büyüktür (SETA Raporu, 2014:46).

Sosyal beceriler, kişinin diğer insanlarla etkili bir iletişim kurmasını, iş birliği yapmasını, problem çözmesini, empati kurmasını ve sağlıklı ilişkiler geliştirmesini sağlayan yetenekler olduğu düşünüldüğünde bu becerilere sahip olan çocuklar, akranlarıyla daha sağlıklı ilişkiler kurması, okulda başarılı olma eğiliminde artış olması ve ileride iş ve sosyal hayatta mutluluk ve başarı yakalaması beklenmektedir (Demirtaş, 2009:41).

Sosyal becerilerin gelişimi, doğuştan gelen eğilimlerin yanı sıra çevresel faktörler tarafından da etkilenmektedir. Bazı çocuklar doğuştan daha dışa dönük ve sosyal olurken, bazıları daha içe dönük ve çekingen olabilir (Mizaç). Farklı öğrenme stilleri, sosyal beceri edinimini etkileyebilir. Bazı çocuklar diğerleriyle etkileşime girmeye daha yatkın olabilmektedir (Erdoğan ve Ünver, 2015:12).

Çevresel faktörler, çocuğun sosyal becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Aile ortamı, çocuğun sosyal becerilerinin gelişiminde temel bir rol almaktadır. Sevgi dolu, destekleyici bir aile ortamı, çocuğun empati, iletişim ve problem çözme becerilerini güçlendirebilmektedir. Öğretmenler ve akranlar, çocuğun sosyal becerilerini geliştirmede önemli bir etkiye sahip olabilmektedir. Okul,

çocuklara sosyal etkileşim fırsatları sunar ve sosyal beceri eğitimi programları aracılığıyla bu becerileri desteklemektedir. Akran ilişkileri, çocuğun sosyal becerilerini geliştirmek için önemli bir platform sunabilir (Göç İdaresi, 2016).

Sosyal beceriler, çocukların sağlıklı bir şekilde gelişmesi ve mutlu bir yaşam sürmesi için kritik bir öneme sahiptir. Aile, okul ve çevresel faktörler, çocuğun sosyal becerilerinin gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle, sosyal beceri eğitimine ve çocukların bu becerilerin gelişimine özel önem verilmesi gerekmektedir. Sağlıklı sosyal becerilere sahip çocuklar, daha tatmin edici ve başarılı bir yaşam sürme olasılığına sahiptirler (SETA, 2014).

2.2.3. Suriyeli Göçmen Çocuklarda Sosyal Becerilerin Durumu

Türkiye, coğrafi konumu gereği uzun yıllardır sığınmacı nüfusa ev sahipliği yapmıştır. Ancak, 2010'da başlayan Arap Baharı ile birlikte özellikle Suriyeli nüfusu hızla artmış, BM Ekim 2018 verisi ile Türkiye'de kayıtlı 3.9 milyon sığınması bulunmaktadır. Sığınmacı çocukların eğitimi için çeşitli düzenlemeler yapılmış olup, devlet okulları, geçici eğitim merkezleri ve özel imkanlar aracılığıyla eğitim hizmeti sunulmaktadır. Ancak, birçoğu ikamet ettikleri bölgelerdeki devlet okullarında eğitim almaktadır (Yılmaz, 2018:14).

Politika geliştirme sürecinde eğitimde standart bir program ve politikanın oluşturulması noktasında bazı zorluklar yaşanmıştır. Eğitim, özellikle Suriyeliler gibi yabancıların topluma uyumlu ve etkin bireyler olmaları için hayati önem taşımaktadır. Türkiye'nin eğitim politikalarını sığınmacıların ihtiyaçlarına uygun şekilde güncellemesi ve uygulaması önemlidir. Eğitim, sığınmacı ve mülteci bireylerin entegrasyonu, psikososyal iyilik hali ve geleceklerine yönelik umutlarını yeniden kazanmaları için kritik bir araç olarak önem arz etmektedir (BM, 2018).

Ülkemizdeki sığınmacı eğitim politikalarından kaynaklanan sorunların yanı sıra, dil ve iletişim eksiklikleri ile uyum sürecinden kaynaklanan akademik ve sosyal zorluklar gibi bir dizi problemle karşılaşmaktadır. Bu hususlar, sığınmacıların Türkiye'deki yaşamlarını sürdürebilmeleri ve topluma uyum sağlayabilmeleri için önemli engeller oluşturmaktadır. Sosyal becerilerdeki bu yetersizlikleri, sığınmacıların eğitim alması, iş bulması ve toplumla etkili bir şekilde iletişim kurması gibi temel alanlarda zorluklar yaşamalarına neden olmaktadır. Ayrıca, uyum süreci sırasında karşılaşılan akademik ve sosyal problemler, Suriyeli sığınmacıların psikolojik ve

sosyal iyilik hallerini etkileyebilir ve entegrasyon sürecini zorlaştırmaktadır (Seydi, 2014:16).

Göç, sadece coğrafi bir değişimle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda sosyal ve kültürel bir geçiş sürecini de içermektedir. Bu süreçte, göç eden çocukların sosyal becerileri üzerinde önemli etkileri olabilir. Göç etmek zorunda kalan çocuklar, yeni bir dil, yeni bir kültür ve yeni bir sosyal çevreye adapte olmak durumundadır. Bu durum, çocukların sosyal becerilerinin gelişimini etkileyebilir (Akbaş, 2019:20).

Göçün çocuklarda sosyal becerilere etkisi (Canbolat, 2017:20; Akbaş, 2019:26; Aşkın, 2014:38):

1. Yeni Bir Dil Öğrenme: Yeni bir dil öğrenmek, çocukların diğerleriyle iletişim kurmasını zorlaştırabilir ve sosyalleşmelerini engelleyebilir.

2. Kültürel Uyum: Yeni bir kültüre uyum sağlamak, çocukların sosyal normları anlamasını ve sosyal ilişkilerini kurmasını etkileyebilir.

3. Ayrılma ve Kayıp: Göç eden çocuklar, ailelerinden, arkadaşlarından ve tanıdıklarından ayrılmak durumunda kalabilirler, bu da duygusal zorluklara yol açabilir ve sosyal ilişkilerini etkileyebilir (Börü ve Boyacı, 2016:17; Cebeci, 2015:39).

Göç eden çocuklarda sosyal becerilerin geliştirilmesi için;

- Dil Eğitimi: Göç eden çocuklara, yeni dili öğrenmeleri için destekleyici bir ortam sağlanmalıdır.

- Kültürel Uyum: Yeni kültürün normları ve davranış kuralları hakkında bilgi verilmelidir.

- Sosyal Destek: Aile, arkadaşlar ve akranlar, göç eden çocuklara sosyal destek sağlamalıdır.

- Psikolojik Destek: Travmatik deneyimlerle başa çıkmaları için psikolojik destek sunulmalıdır.

Göç eden çocukların sosyal becerilerinin geliştirilmesi, sosyalleşmelerine, arkadaş edinmelerine ve yeni bir topluma uyum sağlamalarına yardımcı olabilir. Aileler, okullar ve toplum, göç eden çocukların sosyal becerilerini desteklemek için iş birliği yapmalıdır (Cimpian, Hammond, Mazza ve Corry, 2017:45).

2.2.4. Sosyal Beceri Eğitimi

Sosyal beceriler, bireylerin toplumsal yaşamda etkili bir şekilde iletişim kurmalarını, ilişkiler geliştirmelerini ve çeşitli sosyal ortamlarda başarılı olmalarını sağlayan önemli beceriler olarak tanımlanmaktadır. Bu beceriler, hem model alma ve taklit yoluyla öğrenilebilir hem de eğitim sistemi içinde planlı bir şekilde öğretilen becerilerdir. Ancak, çocuklarda model alma ve taklit yoluyla gerçekleşen öğrenme genellikle rastgele olabilir ve olumlu davranışların yanı sıra olumsuz davranışları da içerebilir. Dolayısıyla, bazı çocuklar sosyal becerileri kolayca kazanırken, diğerleri ise az beceriye sahip olabilir. Bu durumda, programlı bir sosyal beceri eğitiminin gerekliliği ortaya çıkarmaktadır (Samancı ve Diş, 2014:35).

İnsanın sadece fiziksel ihtiyaçlarını karşılaması yeterli değildir; aynı zamanda sevgi, saygı ve güven gibi duygusal ihtiyaçları da vardır. İnsanlar, duygu ve düşüncelerini paylaşma ihtiyacı duyarlar ve güçlü sosyal becerilere sahip olmak, bu paylaşımı sağlamaktadır. Çocuklar için, ailede başlayan ve okul ile çevrenin etkisiyle devam eden eğitim, sosyal becerilerin oluşumunda temel bir faktör olarak görülmektedir (Uzun, 2015:42).

Eğitimin önemli amaçlarından biri, çocukların yaşadıkları topluma uyum sağlayabilmelerine yardımcı olmaktır. Çocukların topluma uyum sağlamaları ve etkin birer üye olabilmeleri için sosyal gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlamaları gerekmektedir. Çocukların toplum tarafından kabul görmüş davranışlara sahip olmaları, sosyal gelişimleriyle yakından ilişkilidir çünkü çocukluk yıllarında kazanılan sosyal gelişim, gelecekte sahip olacakları sosyal davranışların temelini oluşturmuştur (Özgöker, 2016:36).

Akademik becerilerin yanı sıra, çocukların sosyal gelişimlerini de temel alan sosyal beceri eğitimi son derece önemlidir. Sosyal becerilerin eksikliği, çocukların okul başarısında, sosyal ilişkilerinde ve çevresiyle olan uyumunda problemlere neden olabilir. Çocukların yaşına uygun olarak sosyal becerileri kazanmaları, kendilerini daha doğru ifade ederek sosyal ortamlara uyum sağlamalarını kolaylaştırabilir. Bu durum, çocukların akademik başarılarını da olumlu yönde etkileyebilir. Sosyal beceri eğitimi, çocukların gelişim özelliklerini dikkate alarak planlanmalı, toplumun beklentileri ve kültürel yapısı göz önünde bulundurularak uygulanmalıdır (Erdoğan, 2015:43).

Sosyal beceri eğitimi, aile, okul, öğretmen ve çocuğun yaşadığı yakın çevrenin katılımıyla gerçekleştirilen kapsamlı bir süreçtir ve bu aktörlerin her biri önemli görevler ve sorumluluklar üstlenmektedir. Aileler, çocukların sosyal gelişimlerine duyarlı olmalı ve onları sosyal etkinliklere yönlendirmelidirler. Bu, çocukların sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur ve onların toplumsal ilişkilerini sağlamlaştırır. Okullar, yalnızca çocukların akademik başarılarına odaklanmakla kalmamalı, aynı zamanda sosyal gelişimlerine de önem vermeli ve uygun öğretim programları uygulamalıdır. Okul ortamında çocuklar, sosyal etkileşimlerde bulunarak, işbirliği yaparak ve empati kurarak sosyal becerilerini geliştirme fırsatı bulmalıdırlar. Öğretmenler, sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler aracılığıyla çocukların sosyal becerilerini desteklemelidirler. Sınıf içinde grup çalışmaları, rol oynama, tartışma ve problem çözme etkinlikleri gibi yöntemler, öğrencilerin birbirleriyle etkileşim kurmalarını teşvik eder ve onların sosyal becerilerini geliştirmelidir. Öğretmenler aynı zamanda çocukların farklı sosyal durumlara uyum sağlama yeteneklerini de desteklemelidirler (Bayhan, 2007:36; Bilgin, 2009:42).

Sosyal beceri eğitimi alanında yapılan literatür incelemeleri, çocukların sosyal becerilerini geliştirmede faydalı olabilecek birçok yöntem, teknik ve etkinliğin mevcut olduğunu göstermektedir. Çocuk oyunları, rol oynama, drama, grup çalışmaları, işbirlikli öğretim yöntemi, aktif öğretim yöntemi, tiyatro çalışmaları, sportif etkinlikler, geziler, sosyal kulüp çalışmaları ve öğrenci merkezli öğretim gibi pek çok farklı yaklaşım, çocukların sosyal becerilerini güçlendirebilir (Aslan, 2008:36).

Sosyal beceri eğitiminde kullanılan çeşitli yöntemler, bireylerin sosyal etkileşimlerini ve becerilerini geliştirmeye yönelik farklı yaklaşımlar sunar. Model olma, gösteri, rol oynama ve drama gibi yöntemler, sosyal becerilerin öğrenilmesi ve uygulanması için etkili araçlar olarak kullanılmaktadır.

Model Olma Yöntemi, sosyal beceri eğitiminde sıkça kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde, hedeflenen sosyal beceri belirlenir ve buna uygun bir model seçilir. Belirlenen beceri aşamalara bölünür, katılımcılara kelimeler ve beden hareketleriyle gösterilir, sonra taklit etmeleri için fırsat verilir ve grup içinde yeni davranışların sergilenmesi teşvik edilir.

Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi, beceri ve kazanımların bir uzman tarafından detaylı bir şekilde anlatılarak öğretilmesine dayanır. Kelimeler aracılığıyla anlatılan bu yöntemde, öğrenciler hedeflenen becerileri deneyimlerler ve uygularlar.

Rol Oynama, sosyal beceri öğretiminde önemli bir yer tutar. Bu yöntemde, katılımcılar farklı karakterlerin rolünü üstlenirler, onların duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırlar. Bu sayede, empati kurma becerileri gelişir ve sosyal becerileri daha rahat bir şekilde gerçekleştirebilirler.

Drama, oyun, rol ve canlandırma unsurlarını içeren bir yöntemdir. Drama, bireylerin sosyal becerilerini oluştururken var olan pozitif özelliklerini daha da geliştirmelerine olanak tanır. Öğrencileri aktif hale getiren ve zevkli bir atmosfer sağlayan drama, öğrenme süreçlerinde olumlu bir etki yaratır ve bireylerin içsel gelişimlerine katkıda bulunur (Aslan, 2008:12).

Bu yöntemlerin sosyal beceri eğitiminde kullanılması, bireylerin sosyal etkileşimlerini ve iletişim becerilerini güçlendirmeye yardımcı olur. Ayrıca, katılımcıların kendilerini ifade etme ve empati kurma becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Bu nedenle, sosyal beceri eğitiminde çeşitli yöntemlerin kullanılması, bireylerin daha sağlıklı ve etkili ilişkiler kurmalarına yardımcı olur.

Sosyal beceri eğitiminde kullanılacak yöntemler, teknikler ve etkinlikler, öğretmenler tarafından duruma göre seçilmelidir. Bu nedenle, öğretilecek sosyal beceriler önceden belirlenmeli ve uygun öğretim yöntemleri seçilerek çocuklara kazandırılmaya çalışılmalıdır. Ayrıca, sosyal beceri eğitiminin toplumsal yapının sağlamlığı ve devamlılığı için vurgulanması gereken önemli bir konu olduğu unutulmamalıdır. Eğitim sistemi içerisinde, akademik becerilerin yanı sıra sosyal becerilerin de aynı derecede önemli olduğu sürekli olarak vurgulanmalı ve desteklenmelidir. Bu sayede, bireyler topluma daha olumlu katkılarda bulunabilir ve toplumsal ilişkilerde daha başarılı olabilirler (Aslan, 2008:36).

2.3.YARATICI DRAMA KAVRAMI

Drama, sıklıkla sahnede performe edilen ve çatışmaların sonucunda bir olayın veya yapının ortaya çıktığı eserler olarak tanımlanır. Genel anlamda, drama terimi tiyatro yazını ve oyun yazma sanatıyla ilişkilendirilir. Tiyatro uzmanı Özdemir Nutku'ya göre, drama sahnede oynanan, konuşmalar ve hareketlerle gelişen, çatışmalarla sonuçlanan bir oyundur. Drama kelimesi, antik Yunanca'da bir eylemi yapma veya sahnede oynama anlamına geldiği gibi, yapılan bir şeyi de ifade edebilir. Ancak, drama terimi antik dönemden bu yana, sadece bir eylemin yapılması anlamını değil, anlamlı bir şekilde sahnelenmesini ifade eder hale gelmiştir (Aşkın, 2014:13).

Drama sözcüğünün kökenine ilişkin farklı bir bakış açısına göre, "Dramenon" veya "Dromena" gibi Luwice kökenli sözcükler, "dra-mon" kökünden gelmektedir. Almanca'da, drama film, sahne oyunu veya belirli bir eylemin sunulması anlamına gelirken dramatik olan, insanın tüm eylemlerini içerir ve insanlar arasındaki doğrudan etkileşimi yansıtmaktadır. Dramatik, insanlığın gerçeklikleri üzerine düşündürür ve eylem öncesi umut ile sonrası arasındaki uyumsuzlukla karakterize edilir (San, 2006a:46).

Dramatizasyon, genellikle bir metni sahnede canlandırmak veya sunmak anlamına gelirken, yaratıcı drama daha özgün bir süreci ifade etmektedir. Yaratıcı drama, katılımcıların kendi yaratıcı düşüncelerine ve deneyimlerine dayanarak canlandırmalar yaptığı bir süreç iken; bir öğretmen veya lider tarafından yönlendirilen dramatizasyon, katılımcıların daha pasif olduğu bir süreçken, yaratıcı drama katılımcıların aktif olarak katıldığı bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Slusky, 2004:48).

Yaratıcı drama, grup içinde yaşanan dramatik olayların canlandırılması ve keşfedilmesiyle başlamakta ve doğaçlama, rol oynama ve kurgu gibi tekniklerle desteklenen yaratıcı drama süreci, katılımcıların duygusal ve düşünsel olarak derin deneyimler yaşamalarını sağlamaktadır. Eğitimde yaratıcı drama, öğrencilerin duygusal ve düşünsel olarak gelişmelerine yardımcı olmaktadır (Demirtaş, 2009:36).

Yaratıcı drama bireylerin ve grupların duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunan önemli bir araçtır. Drama ve dramatizasyon gibi kavramlar, insanların iç dünyalarını anlamalarına ve derinlemesine keşiflere olanak tanımaktadır. Yaratıcı drama, sadece bireylerin kendi iç dünyalarını keşfetmelerine değil, aynı zamanda grup dinamiklerini anlamalarına ve birlikte çalışma becerilerini geliştirmelerine de imkân tanımaktadır. Grup içinde yaşanan etkileşimler, katılımcıların birbirlerini daha iyi anlamalarını, empati kurmalarını ve birbirlerinin perspektiflerini anlamalarını sağlamaktadır. Bu da grup içindeki iletişimi ve işbirliğini güçlendirmektedir (Kavcar, 2006:45).

Yaratıcı drama aynı zamanda katılımcıların duygusal ve zihinsel olarak derinlemesine deneyimler yaşamalarına olanak tanımaktadır. Rollerini canlandırırken, katılımcılar kendilerini farklı duygusal durumlar içinde bulabilirler ve bu durumlarla başa çıkma becerilerini geliştirebilirler. Bu deneyimler, katılımcıların duygusal zekalarını artırır ve kişisel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır (Sağlam, 2004:36).

Yaratıcı drama süreçleri aynı zamanda katılımcıların yaratıcılıklarını ve problem çözme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Belirsizlikle dolu bir ortamda, katılımcılar hızlı düşünme ve esneklik becerilerini kullanarak çeşitli senaryoları ele alır ve çözümler üretirler. Bu da günlük yaşamda karşılaşılan zorluklarla daha etkili bir şekilde başa çıkmalarına yardımcı olmaktadır.

Yaratıcı drama, bireylerin ve grupların kişisel gelişimlerine, iletişim becerilerine, empati yeteneklerine ve yaratıcılıklarına katkıda bulunarak toplumsal bağların güçlenmesine yardımcı olur. Bu süreç, katılımcıların kendilerini ifade etmelerine, birlikte keşfetmelerine ve yaşamlarında derin anlamlar yaratmalarına olanak tanımaktadır (Güner, 2005:45).

2.3.1. Yaratıcı Dramanın Bileşenleri

Yaratıcı dramanın, yöntem ve disiplin olmak üzere iki temel boyutu bulunmaktadır. Yöntem boyutu, yaratıcı dramanın başka bir disiplini öğretmek amacıyla bir araç olarak kullanıldığı yönünü ifade ederken, disiplin boyutu ise yaratıcı dramanın, matematik veya felsefe gibi belirli konuları ele alan bağımsız bir ders olarak değerlendirildiği boyuttur.

Yaratıcı dramanın ana bileşenleri aşağıda sıralanmıştır (Ulubay, 2015:28):

1. Eğitmen: Yaratıcı drama sürecinde eğitmen, alana hakim ve deneyimli olmalıdır. Tiyatro sanatı, eğitim bilimleri, sosyoloji ve psikoloji gibi çeşitli alanlarda bilgi sahibi olmalıdır. Bununla birlikte, demokratik ve adil bir tutum sergilemeli, güçlü iletişim becerilerine sahip olmalıdır.

2. Grup (Katılımcılar): Katılımcılar, yaratıcı dramanın en önemli bileşenidir. Bir grup olmadan, yaratıcı drama süreci gerçekleşemez. Katılımcılar, sürece yaşantılarını doğrudan dahil ederek etkili bir şekilde katılmalıdır. Yaş, cinsiyet, yetenek gibi faktörler, sürece katılımı etkilemez.

3. Mekân: Yaratıcı drama faaliyetlerinin gerçekleştirildiği fiziksel alanları ifade eder. Katılımcılar ve eğitmenin rahatça bir araya gelebileceği, özgürce hareket edebileceği herhangi bir mekân yaratıcı drama için uygun olabilir. Müzeler, parklar, huzurevleri gibi çeşitli mekânlar, çalışmanın amacına uygun olarak seçilebilir.

4. Konu: Yaratıcı drama sürecinde ele alınacak konu, eğitmen ve katılımcıların ortak ilgi alanlarına ve hedeflerine uygun olmalıdır. İyi planlanmış ve yapılandırılmış

bir konu, katılımcıların derinlemesine ve eleştirel bir şekilde konuya odaklanmalarını sağlar.

Yaratıcı drama, eğitmenin rehberliğinde, katılımcıların etkileşim içinde olduğu bir süreçtir. Her bir bileşenin dengeli bir şekilde işbirliği içinde olması, yaratıcı drama sürecinin başarılı olmasını sağlar ve katılımcıların derin deneyimler yaşamasına olanak tanımaktadır. Bu bileşenler, yaratıcı drama sürecinin temelini oluşturur ve etkili bir öğrenme ortamı sağlar.

Yaratıcı drama süreci, katılımcıların derin deneyimler yaşamalarını sağlamak için belirli aşamalardan oluşan bir yapıya sahiptir. Bu aşamalar şu şekildedir (Kavcar, 2006:36):

1. Isınma-Hazırlık: Bu aşamada, katılımcılar sürece adım atarlar ve ele alınacak konu hakkında bilgilendirilirler. Isınma egzersizleri ve grup dinamiklerini güçlendirecek aktivitelerle başlanır. Katılımcılar, bir sonraki aşamaya hazırlanırken rahatlatıcı bir ortamda bulunurlar.

2. Canlandırma: Canlandırma aşaması, yaratıcı drama sürecinin odak noktasıdır. Katılımcılar, rollerine bürünür ve konuyu derinlemesine keşfetmek için doğaçlama tekniklerini kullanırlar. Bu aşamada, duygusal ve zihinsel derinliklerde bir keşif ve paylaşım süreci yaşanır.

3. Değerlendirme-Tartışma: Bu aşamada, katılımcılar süreci değerlendirir ve deneyimlerini paylaşırlar. Öğrenme kazanımları gözden geçirilir ve katılımcıların süreçten ne öğrendikleri tartışılır. Değerlendirme, gelecekteki çalışmalara yön verecek geri bildirimlerin elde edilmesini sağlar.

Yaratıcı drama süreçlerindeki dramatik yapı, klasik tiyatronun katı yapısından farklıdır. Klasik tiyatrodaki dramatik yapı, belirgin bir iyi-kötü karşıtlığı üzerine kurulmuş ve seyircide katharsis denilen duygusal bir temizlik yaratmayı amaçlamıştır. Ancak yaratıcı drama süreçlerinde dramatik yapı daha esnektir ve katılımcıların rol almasını ve katkıda bulunmasını teşvik eder. Katılımcılar, istedikleri zaman rollerinden çıkabilir ve konuşarak sürece katılabilirler (Özer, 2017:36).

Yaratıcı drama süreçlerindeki dramatik yapı, esneklik ve katılımcı odaklılıkla karakterizedir. Bu yapı, katılımcıların derin deneyimler yaşamasına ve özgürce ifade etmelerine olanak tanır. Bu esneklik, katılımcıların sürece aktif bir şekilde katılımını teşvik eder ve öğrenmeyi daha etkili hale getirir (Bayhan ve Yükselen, 2007:36).

2.3.2. Yaratıcı Drama Yönteminin Temel İlkeleri ve Uygulamaları

Yaratıcı drama, bir sanat ve eğitim alanı olarak süreç odaklı bir yaklaşımı benimser ve deneyimin kendisine büyük önem atfeder, sonuç ise ikincil planda yer alır. Bu disiplin, katılımcıların spontane deneyimlerini drama anında keşfetmelerine olanak sağlamaktadır. Lider, katılımcılar arasındaki etkileşimi içeriğe dayandırır ve ihtiyaç duyulduğunda drama tekniklerini kullanılmaktadır. Yaratıcı drama, bir yöntem, disiplin veya sanat eğitimi olarak benzer boyutlarda yaşanır; ancak izlenecek aşamalarda esneklik ve drama süreçlerine bağlılık zorunluluğu yoktur (Ereş, 2017:15).

Yaratıcı drama, farklı bir sanat alanı olup kendi özgün bileşenlerine sahiptir ve eğitimde kullanılan bir yöntemdir. Tiyatro ile yakından ilişkilidir ve tiyatronun hem kuramsal hem de uygulamalı yönlerinden faydalanmaktadır. Yaratıcı drama, özellikle tiyatronun doğaçlama ve rol oynama gibi temel tekniklerini kullanır ve kurgusal yapılandırmasını bu tekniklere dayandırır. Ancak yaratıcı drama, tiyatrodan farklı olarak doğaçlama ve rol oynama gibi teknikleri isteğe bağlı olarak kullanabilir ve diğer sanat disiplinlerinden de faydalanabilir (Bilgin, 2009:36).

Yaratıcı drama, katılımcıların kendilerini ifade etmelerine ve iç dünyalarını keşfetmelerine olanak tanımaktadır. Esnek yapısı ve katılımcı odaklı yaklaşımı, öğrenme deneyimini zenginleştirir ve derin deneyimler yaşanmasına olanak tanır. Bu nedenle, yaratıcı drama alanı, sanatlar arası bir etkileşim ve öğrenme platformu olarak değerlendirilebilir (Aaziz, 2014:45).

Yaratıcı drama, eğitim süreçlerinde kullanılan bir yöntem olarak özel öğeler içerebilir veya bazı tiyatro unsurlarından farklılık gösterebilir. Örneğin, tiyatrodaki yönetmen kavramı, yaratıcı drama alanında aynı anlam ve işlevle karşılık bulmamaktadır. Yaratıcı drama alanında süreci tasarlayan, biçimlendiren ve yöneten kişi, drama lideri veya öğretmendir. Lider, drama sürecinin merkezi ögesidir ancak sürecin sonucunu belirleme yetkisi katılımcılara aittir. Drama lideri, sürecin yönlendirilmesinde önemli bir rol oynar ve gerektiğinde grup üyelerini ve çalışma mekanını belirler. Bu durum, liderin iletişime açık, yetenekli ve grupta uyumlu olmasını gerektirir (Akbaş, 2019:36).

Grup içinde yapılan çalışmalarda, bireylerin deneyimlerini eylemlerinde canlandırması ve anlamlandırması genellikle liderin rehberliğiyle gerçekleşir. Liderin drama tekniklerini iyi bilmesi, iletişime açık olması ve katılımcıların güvenini kazanması önemlidir. Ayrıca, liderin oyunculuk ve tiyatro bilgisine sahip olması da

gereklidir çünkü lider, grup üyelerini yeni deneyimlere yönlendirir ve onları keşiflere teşvik etmektedir (Akfırat, 2004:36).

Tiyatro genellikle sonuca odaklanırken, yaratıcı dramada süreç daha önemlidir. Hazırlık ve grup içi iletişim, yaratıcı drama sürecinin temel unsurlarıdır çünkü yaratıcı drama, katılımcıların etkileşim içinde olduğu bir süreçtir. Yaratıcı drama, seyircilerin katılımcılar olduğu bir ortamda gerçekleşir; bu nedenle, seyirci odaklı değildir. Ancak grup, isteğe bağlı olarak sonunda seyircilere yönelik bir performans sergileyebilir (Bayhan ve Yükselen, 2007:45).

Yaratıcı dramada konu veya tema, her türlü olay, olgu, soyut veya somut durum, gazete haberi, karikatür, edebi metin veya yaşantı olabilir. Yaratıcı drama, katılımcıların deneyimlerini ve düşüncelerini paylaşmalarına olanak tanıyan esnek bir alandır ve çeşitli materyallerle çalışılabilir. Yaratıcı drama, tiyatrodan farklı olarak süreç odaklıdır ve sonuçtan ziyade sürecin önemli olduğu bir sanat alanıdır. Özellikle canlandırmadan önce yapılan hazırlık ve grup içi iletişim, yaratıcı drama sürecinin temel unsurlarıdır. Yaratıcı dramada seyirci yoktur, çünkü izleyiciler dramaya katılanlardır. Bu nedenle, yaratıcı drama çalışmaları genellikle sadece çalışma grubu tarafından gerçekleştirilir, ancak grup istediği takdirde seyirciye yönelik bir performans sergileyebilir (Güner, 2005:36).

Yaratıcı drama, geniş bir konu ve tema yelpazesine sahiptir. Herhangi bir olay, olgu, soyut veya somut durum, gazete haberi, karikatür, edebi metin, yaşantı veya fotoğraf yaratıcı drama için konu olabilir. Bu, derslerde işlenebilecek konuların geniş bir yelpazesini içerir. Örneğin, resim alanında çeşitli çalışmalar, sanat ve sanatçıların tanımlanması, renk bilgisi, dikkat ve algılama yeteneklerini geliştirme gibi konular yaratıcı dramada işlenebilir (Kavcar, 2006:36).

Yaratıcı drama, bir grup etkinliğidir ve grup olmadan gerçekleştirilememektedir. Grup, drama sürecinin önemli bir parçasıdır çünkü drama çalışmaları, grubun üyelerinin deneyimlerine dayanmaktadır. Sürecin gelişimi ve sonuçlanması, katılımcıların deneyimlerinin gözden geçirilmesine dayanır, bu da yaratıcı dramayı tam anlamıyla yaşantısal bir deneyim haline getirir (San, 2006a:45).

Yaratıcı drama, tiyatronun tekniklerinden yararlanır, ancak tiyatrodan farklı olarak zorunlu bir senaryo gerektirmez. Doğaçlama ve rol oynama gibi teknikler yaratıcı drama derslerinde önemli yer tutmaktadır. Ayrıca, geriye dönüş, rol içinde

yazma, öğretmenin rol alması gibi farklı teknikler de kullanılabilir. Yaratıcı drama, çeşitli yazılı metinlerden yararlanabilir, ancak bu metinler genellikle doğaçlama ve rol oynamaya uygun olmalıdır. Drama, sahne zorunluluğu olmadan hemen her yerde uygulanabilir ve geliştirilebilir. Bu özellikleriyle yaratıcı drama, geniş bir yelpazede konuları işleyebilen, grup etkileşimine dayalı, esnek bir sanat ve eğitim alanıdır (Akfirat, 2004:36).

Yönetmenlik tiyatroya özgü bir süreçtir; tasarlanan her öge yerine getirilir ve daha önceden planlanmış biçime uygun olarak tamamlanır. Ancak yaratıcı drama açısından durum farklıdır. Yaratıcı drama süreci, katılımcıların doğaçlama ve rol oynama süreçleri tarafından şekillendirilebilir ve önceden tasarlanan planın ötesinde bir sonuca ulaşabilir. Yaratıcı drama, tiyatrodan farklı olarak oyunculuk gerektirmez. Oyunculuk bir meslek grubunun adıdır ve profesyonel bir eğitimi gerektirir. Ancak yaratıcı drama, tiyatro öğelerinden yararlanarak bir araç olarak kullanılabilir. Yaratıcı drama, belirlenen amaçlara ulaşmak için grup dinamiklerini oluşturmanın yanı sıra, katılımcıların içselleştirmesi gereken kazanımları belirleyen bir süreçtir. Yaratıcı drama süreci, belirli aşamaları içerir ve liderin yönlendirmesiyle şekillenir. Bu aşamalar, hazırlık ve ısınma çalışmalarıyla başlar. Isınma çalışmaları, grup dinamiğini oluşturmak ve katılımcıları çalışmaya hazırlamak için yapılır. Bu aşamada, liderin aktif katılımı ve katılımcıların kaygılarını giderme çabaları önemlidir. Küçük gruplar oluşturularak roller belirlenir ve canlandırma öncesi hazırlıklar yapılır (Akfirat, 2004:36).

Yaratıcı drama sürecinde belirlenen amaçlara uygun olarak işlenecek konular, grup dinamiğine ve gereken zamana göre belirlenir. Bu süreçte, etkinlikler arasında bir bağlantı olmalı ve katılımcıların içselleştirmesi amaçlanan kazanımlara ulaşmaları sağlanmalıdır. Drama süreci, belirli aşamaların izlenmesiyle ilerler ve liderin grup dinamiğini tanıması ve gereksinimlerine göre programını düzenlemesi önemlidir. Sonuç olarak, yaratıcı drama süreci, belirlenen amaçlara ulaşmak için liderin rehberliğinde ve belirli aşamaları izleyerek şekillenir. Bu süreçte grup dinamiği ve katılımcıların içselleştirmesi ön plandadır ve liderin aktif katılımı ile yönlendirilir (San, 2006b:41).

2.3.3. Yaratıcı Dramanın Sosyal Becerilere Etkisi

Sosyal beceriler, bireyler arasında olumlu etkileşimleri başlatma ve sürdürme yeteneklerini ifade eder (Akoğuz, 2002:40). Swindells ve Stagnitti (2006), sosyal

becerileri; sosyal durumlar ve düşüncelerle ilişkilendirilen yetenekler olarak tanımlarken, Cartledge ve Milburn (1983) ise sosyal becerileri; olumlu tepkileri teşvik eden, olumsuz tepkileri önleyen, sosyal olarak kabul edilen, amaç doğrultusunda değişen ve duruma göre değişen davranışlar olarak açıklarlar (Akt. Kara ve Çam, 2007:36). Sosyal beceriler, bireylerin sosyal, fiziksel ve entelektüel ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olacak yeteneklerdir (Önder, 2003:39). Günümüzde, hem akademik hem de günlük yaşamda başarılı olabilmek için sadece bilişsel yeteneklere değil, çeşitli sosyal becerilere de sahip olmanın önemi giderek artmaktadır (Kabakçı ve Öven, 2010:41).

Sosyal beceriler, bireyin toplumda kabul görmesine ve çevresiyle uyum içinde olmasına yardımcı olur. Uyumlu bireyler, sağlıklı ilişkiler kurabilir, işbirliği yapabilir, başkalarının haklarına saygı gösterebilir, gerektiğinde yardım isteyebilir ve kendi sınırlarını çizebilirler (Ceylan, 2019:36; Özyürek ve Ceylan, 2014:42). Bu nedenle, bireylerin mutlu, kendine güvenen ve hedeflerine ulaşabilecekleri bir hayat sürmeleri için duygusal ve sosyal becerileri geliştirmeye yönelik eğitimlerin ve programların önemi büyüktür (Kabakçı ve Öven, 2010:36). Bu eğitimlerden biri de yaratıcı drama uygulamalarıdır.

Yaratıcı dramanın genel amacı, çocukların, gençlerin ve ergenlerin kurgusal ve gerçek dünya arasında geçiş yaparak, bilinçlenme ve kültürleşme sürecinde yaratıcı, özgüvenli, kendini ifade edebilen, çevresiyle iletişim kurabilen ve bu becerilerini geliştirebilen bireyler olmalarını sağlamaktır (Kavcar, 2006:36). Millî Eğitim Tebliğler Dergisi'nde (1998) drama yönteminin öğrencilerin dil gelişimine katkı sağladığı, işbirliği ve paylaşma isteğini artırdığı, duygusal ifadeyi teşvik ettiği ve öğrencilerin kendilerini rahatça ifade etmelerine yardımcı olduğu belirtilmektedir.

Yaratıcı drama süreçleri, bireyin iletişim becerilerini geliştirir ve kendini ifade etmesini kolaylaştırır. Etkileşim, dramanın doğasında yer alır; etkileşim, insanlar arasındaki karşılıklı etkileşimlerde ortaya çıkan bir olgudur (San, 1996:15). Yaratıcı drama, öğrencilerde sosyal ve psikolojik duyarlılık oluşturur, hata yapma korkusunu ortadan kaldırarak yeni davranışların gelişimine olanak tanır ve özgüven kazandırır. Yaratıcı dramada, etkileşim, sosyal ilişkilerin güçlenmesine katkıda bulunur (Sak vd., 2020:36). Yaratıcı dramanın hedeflerinden biri, özgüven ve karar alma becerileri kazandırmaktır. Özgüven, yaratıcı drama süreçleriyle geliştirilebilir. Doğaçlama,

öğrencilere hata yapma korkusu olmadan yaratıcı olmalarını sağlar ve bu da özgüvenlerini artırır (MEB, 2013).

Clark ve Fullwood (1994) yaptıkları bir çalışmada, işitme engelli bireylerin sosyal beceri eğitiminde yapılandırılmış grup etkinliklerine, görsel unsurlara, rol oynamaya ve mimik kullanımına ilgi gösterdiklerini ve bu etkinliklerin sosyal beceri gelişimine katkı sağladığını bulmuşlardır. Clements ve Avery (1984), utangaç bireyler için sosyal beceri eğitimi programı geliştirmiş ve utangaç bireylerin toplumsal durumlara katılım becerilerinin bu eğitimden sonra arttığını göstermiştir. Literatür incelendiğinde, yaratıcı drama etkinliklerinin farklı yaş gruplarındaki bireylerin sosyal gelişimine katkı sağladığını gösteren birçok araştırma bulunmaktadır (McCaslin, 2006:36; Freeman ve diğ., 2003:32; Akfırat, 2004:20, De La Cruz, 1995:10; Jackson ve Bynum, 1997:25; Kocayörük, 2000:39; Uysal, 1996:19; Johannsen, 2004:17; Yassa, 1997:56; Erbay ve Yıldırım Doğru, 2010:20).

Yaratıcı drama, çocuklar, gençler ve yetişkinler için kritik bir sosyal beceri geliştirme aracı olarak kabul edilmektedir. Kara ve Çam'ın (2007) çalışmasında, gelişim ve öğrenme dersine devam eden öğretmen adaylarının grup içinde işbirliği yapma, ilişkiyi başlatma ve sürdürme, kendini kontrol etme gibi sosyal becerilerini desteklemede yaratıcı drama yönteminin etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bulgular, yaratıcı dramaya katılımın sosyal beceri gelişimine katkı sağladığını güçlü bir şekilde desteklemektedir.

Farklı araştırmacılar tarafından farklı örneklem gruplarıyla yapılan çalışmalar da yaratıcı dramanın sosyal gelişim ve sosyal becerilerin gelişimine önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Güner (2008), Bayrakçı (2007), Catterall (2007), Uşaklı (2006), Bayer (2006), Kamaraj (2004), AnnGuli (2004) ve Akfırat (2004) gibi araştırmacılar, çeşitli yaş gruplarındaki bireylerin yaratıcı drama etkinlikleriyle sosyal-duygusal uyum, iletişim becerileri, grup çalışma ve problem çözme yetenekleri, arkadaşlık ilişkileri, benlik saygısı ve atılganlık gibi sosyal becerilerini olumlu yönde etkilediklerini belirtmişlerdir.

Yaratıcı drama etkinlikleri sırasında, çocukların ve gençlerin sosyal davranışlarında gözlenen olumlu değişiklikler, yaratıcı dramaya katılmanın sosyal gelişim ve beceri kazandırmada önemli bir araç olduğunu göstermektedir. Bu etkinlikler, özellikle zihinsel yetersizliği olan çocukların normal yaşlılarıyla

kaynaştırma programları içinde yer almalarını teşvik etmek ve bu programlarda yaratıcı drama eğitimine yer vermek için etkili bir strateji olarak önerilmektedir.

Yaratıcı drama, disiplinler arası işbirliği gerektiren bir eğitim yöntemi olup, doğrudan öğretim basamaklarının dışına çıkarak oyun temelli bir öğrenme ortamı sağlamayı amaçlar. Drama etkinliklerine katılan bireyler, iletişim becerilerini geliştirirken aynı zamanda kendilerini ifade etme ve diğer bireylerle etkileşim kurma konularında da güven kazanırlar. Zihinsel engelli olan ve olmayan çocukların sosyal beceri eğitiminde etkili bir araç olarak kullanılan yaratıcı drama, önerilen bir yöntem olarak ön plana çıkmaktadır.

Sonuç olarak, yaratıcı drama eğitimi, çocukların ve gençlerin sosyal becerilerini geliştirmede etkili bir rol oynamaktadır. Çeşitli yaş gruplarındaki bireylerin sosyal gelişimine önemli katkılar sağlayabilir ve sosyal becerilerini güçlendirebilir. Bu nedenle, yaratıcı drama etkinliklerine katılımın teşvik edilmesi ve eğitim programlarında bu yöntemin daha fazla yer bulması, bireylerin sosyal beceri kazanımını destekleyebilir.

2.4.İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yaratıcı drama eğitimi, çocukların sosyal becerilerine gelişimine olumlu bir etki sağlayabilir. Şek Balandı (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, Bolu'nun merkez ilçesindeki bir ilkokulun dördüncü sınıfında eğitim gören öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada, yaratıcı drama derslerinin sosyal beceriler gelişiminde etkili olduğu ortaya konmuştur.

Kıyaker'in (2017) araştırması drama eğitiminin çocukların öz düzenleme becerilerini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. İstanbul'un Maltepe ilçesinde bulunan bir anasınıfında eğitim gören çocuklar üzerinde yapılan çalışmada, drama eğitimi alan çocukların öz düzenleme becerilerinde artış olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, drama eğitiminin çocukların akademik kariyerlerindeki gelişimine olumlu katkı sağladığını göstermektedir.

Tükoğlu ve Uslu (2016) tarafından gerçekleştirilen araştırma ise oyun temelli bilişsel gelişim programının çocukların bilişsel gelişimi üzerindeki etkilerini incelemiştir. Deneme grubu olarak belirlenen çocuklar üzerinde yapılan çalışmada, oyun temelli bilişsel gelişim programına katılan çocukların bilişsel gelişimlerinde artış

gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar, oyun temelli eğitim programlarının çocukların bilişsel becerilerinin gelişiminde etkili olduğunu göstermektedir.

Gültekin (2014) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, drama etkinliklerinin çocukların duygusal ve sosyal gelişimleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Malatya ilinin merkez ilçesine bağlı Rahmi Akıncı İlköğretim Okulu'ndan seçilen 60 ile 72 ay aralığındaki çocuklar üzerinde yapılan araştırmada, drama derslerinin sosyal ve duygusal gelişimi olumlu yönde etkilediği gözlemlenmiştir. Deney grubunda yer alan çocuklarda drama derslerinin ardından sosyal değerlendirme ölçeği sonuçlarında belirgin bir artış görülmüştür.

Ertan'ın (2013) yürüttüğü araştırmada ise, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin "baş etme stratejileri" ile "duygusal düzenleme" arasındaki ilişki incelenmiştir. Dört ila altı yaş aralığındaki 45 anaokulu öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada, duygusal düzenleme becerileri ile çaba sarf ederek kendini denetleme yeteneği arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Duygusal düzenleme becerisi yüksek olan çocukların, kendilerini denetleme konusunda daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir.

Okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin faaliyet temelli sosyal becerilerinin, akran ilişkilerini nasıl etkilediğini araştıran Topaloğlu'na (2013) göre, etkinlik temelli sosyal beceri derslerinin çocukların akran ilişkilerini olumlu yönde desteklediği bulunmuştur. Keşan ilçesindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullardan seçilen 4 ve 5 yaş aralığındaki 40 çocuk üzerinde yapılan araştırmada, etkinlik temelli dersler alan çocukların sosyal davranışlarında belirgin bir iyileşme gözlemlenmiştir.

Kim (2003) tarafından yapılan bir araştırmada, atılganlığın benlik saygısını artırdığı ve iletişim becerilerini geliştirdiği belirtilmiştir. Bu sonuçlar, atılganlık eğitiminin sosyal becerilerin yanı sıra benlik algısı ve iletişim becerileri üzerinde de olumlu etkileri olduğunu göstermektedir.

Ülkemizde yapılan araştırmalarda da sosyal becerilerin gelişimine odaklanılmıştır. Dökmen (1986) yüz ifadeleri ile ilgili eğitimin kişiler arası iletişimi olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Yüksel (1997) ise üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal yeteneklerini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir.

Yaratıcı drama, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmek ve iletişim yeteneklerini artırmak için etkili bir yöntem olarak kabul edilmektedir. İncebacak,

Tagay'ın (2010) çalışmasına göre, yaratıcı dramayla öğretim uygulamalarına katılan öğrenciler genellikle bu yöntemi oyun gibi algılamakta, uygulama sonunda gerçek bir öğrenme yöntemi olduğunu fark etmişlerdir. Drama, derste aktif öğrenmeyi teşvik ederek, grupla iş yapma, ilişkiyi başlatma ve sürdürme gibi sosyal becerilerin gelişimine katkı sağlar.

Akoğuz'un (2002) iletişim becerileri üzerine yaptığı çalışmada da görüldüğü gibi, yaratıcı drama ile katılımcılar dinleme, sözlü ve sözsüz iletişim becerilerinde ilerleme kaydetmişlerdir. Bu yöntem, iletişim engellerini azaltırken, olumlu iletişim becerileri kazandırmaktadır. Katılımcılar, yaratıcı drama sürecine aktif olarak katılarak, işlenen konuyu yaşayarak öğrenme ve duygusal zekalarını geliştirme fırsatı bulurlar.

Uygungül (2016) ve Kartal (2009) tarafından yapılan çalışmalar da yaratıcı dramayla öğrenmenin, öğrencilerin derslere yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini ve sosyal, duyuşsal ve ahlaki gelişimlerine katkı sağladığını göstermektedir. Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması, ders konularını somutlaştırır, öğrencilerin derse aktif katılımını sağlar ve olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olur.

Öğretim sürecinde, öğretmenlerin ve öğrencilerin izlediği yöntemlerin önemi büyüktür. Yaratıcı drama, öğrencilerin aktif katılımını teşvik ederek öğrenmeyi daha eğlenceli hale getirir ve öğrencilerin konuları daha kolay öğrenmelerini sağlar. Çelik (2017) ve Kara ve Çam'ın (2007) çalışmaları da yaratıcı dramayla öğrenmenin etkili olduğunu desteklemektedir.

Bu araştırmalar, drama ve etkinlik temelli eğitim yöntemlerinin çocukların duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimlerine olumlu katkı sağlayabileceğini vurgulamaktadır. Yaratıcı drama yöntemi, bu bağlamda özellikle önemlidir çünkü öğrencilerin sosyal becerilerini, iletişim yeteneklerini ve derslere olan tutumlarını olumlu yönde etkileyen bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle, okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde bu tür eğitim yöntemlerinin daha yaygın bir şekilde kullanılması ve öğrencilerin gelişimine odaklanan programların oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

Drama ve etkinlik temelli eğitim yöntemlerinin eğitim sürecinde daha fazla kullanılması, öğrencilerin daha aktif, katılımcı ve başarılı olmalarını sağlayabilir. Bu

yöntemler, öğrencilerin sadece akademik başarılarını değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal yönlerini de güçlendirebilir. Araştırmalar, sosyal becerilerin gelişimi üzerine yapılan, atılganlık eğitiminin problem çözme becerileri, iletişim yetenekleri ve benlik saygısı gibi alanlarda olumlu etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Bu araştırmalar, sosyal beceri eğitiminin bireylerin sosyal uyumunu ve duygusal dengeyi sağlamalarına katkı sağladığını göstermektedir. Bu nedenle, eğitim sürecinde drama ve etkinlik temelli yöntemlerin daha fazla kullanılması, öğrencilerin çok yönlü gelişimine katkıda bulunabilir.

2.5.YARATICI DRAMANIN GÖÇMENLER İÇİN KULLANIMI

Yaratıcı drama, göçmenlerin karşılaştığı çeşitli zorluklarla başa çıkmalarına ve yeni bir topluma uyum sağlamalarına yardımcı olmak için kullanılabilir. güçlü bir araçtır. Aşağıda, göçmenlerle drama yönteminin kullanımına dair bazı örnekler verilmiştir:

Çelik (2017) tarafından yaratıcı drama yöntemini kullanarak Suriyeli öğrenciler ve yerel öğrencilerin, okul kültürüne birlikte dahil olmalarına, karşılaştıkları sosyal uyum sorunlarını fark etmelerine ve birbirlerine yönelik iletişim becerilerini geliştirilmelerine destek olma amacıyla yürüttükleri çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre Suriyeli ve yerel öğrencilerin birbirleri ile olan arkadaşlık ilişkilerinin arttığı saptanmıştır.

Yaratıcı drama, bireylere duyarlılıklarını, algılarını ve bakış açılarını gözlemlemeleri ve gerektiğinde değiştirmeleri için bir fırsat sunar. Ayrıca, alanyazın araştırmaları, yaratıcı drama atölyelerine katılan katılımcıların çeşitli faydalar elde ettiğini göstermektedir. Örneğin, Aykaç (2008), katılımcıların empati duygusunu tecrübe ettiklerini belirtirken, Kartal, (2009) utangaçlıkla baş etme ve atılganlık davranışlarını geliştirme konularında ilerleme kaydedildiğini göstermiştir. Aykaç ve Adıgüzel (2011) ise katılımcıların etkili iletişim becerilerini artırdığını vurgulamıştır. Benzer şekilde, Ulubey ve Gözütok (2015) çağdaş, demokratik ve hoşgörülü olma becerilerini pekiştirdiklerini belirtmişlerdir.

Yaratıcı drama aynı zamanda, dezavantajlı çocukların kaynaştırılması sürecinde önemli bir araç olarak görülmektedir. Boran (2010), Erdoğan, Arslantaş ve Kurnaz (2018), Novy (2003), Ömeroğlu (1992) ve Slusky (2004) gibi araştırmalar, yaratıcı dramanın dezavantajlı çocukların sosyal becerilerini geliştirmede etkili

olduğunu belirtmektedir. Bu etki, göçmen ve mülteci çocukların kaynaştırılması için de geçerlidir. Couroucli-Robertson (2001), Rousseau ve diğerleri (2007), Şahin ve Doğan (2018) ile Yıldırım, Aykaç ve Okçu (2019) gibi çalışmalar, yaratıcı dramının göçmen ve mülteci çocukların sınıf içindeki iletişimlerini kolaylaştırdığını ve kendilerini güvende hissettikleri bir ortam sağladığını göstermektedir.

Yaratıcı drama, dil bilmeme durumunda olan bireyler için de önemli bir araç olabilir. Göçmenlerin ve mültecilerin sınıf içinde kullanılan dile tam olarak hakim olamamaları durumunda, yaratıcı drama beden dilinin kullanımını kolaylaştırır. Kendi dillerini birleştirdikleri beden dilleri ile iletişim kurabilirler. Ayrıca, çocukların günlük hayatta karşılaştıkları çatışmaları ifade etmelerine ve bunları çözme yollarını bulmalarına yardımcı olabilir (Rousseau ve diğerleri, 2007).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeline, veri toplama araçlarına, veri toplama araçlarının uygulanmasına, verilerin çözümlenmesine yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırmanın çalışma grubu, Gaziantep ilinde merkezi bir okula devam eden Suriyeli 2. Sınıf öğrencileri olarak belirlenmiştir.

3.2. ARAŞTIRMA TÜRÜ VE DESENİ

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemini benimsemiştir ve deneysel desenlerden "ön-test ve son-test kontrol gruplu seçkisiz desen" tercih edilmiştir. Bu desen, araştırma öncesinde katılımcıların başlangıç seviyesini belirlemek için ön-test uygulanmasını ve ardından bir müdahale veya uygulamanın gerçekleştirilmesini ardından, uygulamanın etkisini değerlendirmek için son-test yapılmasını içermektedir (Büyüköztürk, 2016:55).

Ön-test ve son-test modeli, neden-sonuç ilişkilerini değerlendirmek ve müdahalelerin etkinliğini ölçmek için yaygın olarak kullanılan bir araştırma modelidir. Bu desen, araştırma sürecindeki değişkenlerin kontrol edilmesine ve karşılaştırılmasına olanak tanımaktadır. Böylece, müdahalelerin etkisini daha doğru bir şekilde belirlemeye yardımcı olmaktadır (Karasar, 2014:89).

Sosyal beceri eğitimi gibi müdahale programlarının etkisini değerlendirmek için uygun bir seçenek olarak kabul edilmektedir. Bu desen, müdahalelerin etkinliğini belirlemek ve sosyal becerilerin gelişimine katkı sağlayan faktörleri anlamak için kullanılmıştır.

Bu araştırma Suriyeli ilkököl öğrencilerinin sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını geliştirmelerinde drama temelli sosyal beceri eğitiminin etkisinin

sınındığı deneysel bir çalışmadır. Bu araştırmanın bağımsız değişkeni Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'dir. Bağımlı değişkenleri ise, “Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği” ile gözlenen sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının gelişme düzeyidir.

Araştırmada kullanılan modelin simgesel görünümü aşağıdadır:

Tablo 2

Araştırma Modeli

Grup	Öntest	İşlem	Sontest
Deneysel grup	Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	Drama temelli sosyal beceri eğitimi	Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği
Kontrol grubu	Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	(-)	Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada gözlemci olmak isteyen öğretmenlere; araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında kısa bir açıklama sunulmuş, deney ve kontrol gruplarındaki öğrenciler için öğretmenler tarafından ölçeğin tamamlanmasının tahmini süresi belirtilmiş ve verilerin gizlilik içinde tutulacağı bilgisi verilmiştir. Ardından Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nin (SBDÖ) uygulanmasına geçilmiştir.

3.4.1. Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ)

Bu çalışma, Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nin (SBDÖ) 7-12 yaş aralığındaki çocuklara uygulanabilirliğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Ankara'nın Çankaya ilçesindeki çeşitli sosyoekonomik düzeyden okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu okullar arasında alt, orta ve üst sosyo ekonomik düzeyde okullar bulunmaktadır. Toplamda 71 öğretmen, farklı sosyoekonomik düzeylerden toplam 354 öğrenciyi sosyal beceriler açısından değerlendirmiştir.

Araştırmanın geçerliliği, kapsam ve yapı geçerliliği olmak üzere iki ayrı yöntemle incelenmiştir. Kapsam geçerliliği için uzman görüşlerine başvurulmuş ve

uzmanlar ölçeğin sosyal becerileri ölçme konusunda uygun olduğunu belirtmişlerdir. Ölçeğin yapı geçerliliği ise faktör analizi kullanılarak incelenmiştir, böylece ölçeğin iç yapısının anlaşılması hedeflenmiştir. Ölçeğin güvenilirliği ise Cronbach Alfa katsayısı hesaplanarak değerlendirilmiş ve ölçeğin istikrarlı bir şekilde ölçtüğü gözlemlenmiştir. Bu çalışma, SBDÖ'nin çocuklar arasında sosyal becerilerin değerlendirilmesi için güvenilir bir araç olabileceğini vurgulamaktadır.

Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ), iletişim yetersizliklerine yardımcı olmada önemli olan becerileri ölçmek için geliştirilmiş ve 7 ile 12 yaş arasındaki çocukların sosyal etkileşimini artırmayı hedeflemektedir.

SBDÖ, toplamda 69 maddeden ve bu maddeleri destekleyen 12 alt ölçekten oluşmaktadır. Alt ölçeklerin dağılımı şu şekildedir: TSB 13, TKB 4, İKB 5, İBB 5, İSB 6, GİYB 7, DB 6, KKEB 6, SDBÇB 4, SKEB 3, YVB 4 ve BB 6 maddeden oluşmaktadır. Tüm maddeler olumlu yönde düzenlenmiştir ve katılımcılar, her bir madde için "her zaman yapar", "çok sık yapar", "genellikle yapar", "çok az yapar" ve "hiçbir zaman yapmaz" şeklinde derecelendirme yapmaktadır.

Puanlama sistemine göre, "her zaman yapar" cevabı 5 puan, "hiçbir zaman yapmaz" cevabı ise 1 puan almaktadır. Dolayısıyla, düşük puanlar sosyal becerilerin yetersiz olduğunu, yüksek puanlar ise sosyal becerilerin gelişmiş olduğunu göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 69 iken, en yüksek puan 345'tir. SBDÖ, çocukların sosyal becerilerinin değerlendirilmesi için kapsamlı bir araç olarak kullanılmaktadır.

Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nin (SBDÖ) Cronbach Alfa katsayısı, bütünü için 0.98 olarak hesaplanmıştır. Aynı şekilde, alt ölçekler için Cronbach Alfa katsayıları da belirlenmiştir. Temel Sosyal Beceriler için 0.95, Temel Konuşma Becerileri için 0.92, İleri Konuşma Becerileri için 0.89, İlişkiyi Başlatma Becerileri için 0.84, İlişkiyi Sürdürme Becerileri için 0.86, Grupla İş Yapma Becerileri için 0.92, Duygusal Beceriler için 0.88, Kendini Kontrol Etme Becerileri için 0.88, Saldırgan Davranışlarla Başa Çıkma Becerileri için 0.77, Sonuçları Kabul Etme Becerileri için 0.83, Yönerge Verme Becerileri için 0.70 ve Bilişsel Beceriler için ise 0.87 olarak belirlenmiştir.

Geçerlik ve güvenilirlikle ilgili elde edilen bulgular, Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nin ilköğretim düzeyindeki 7-12 yaş arasındaki öğrencilerin

sosyal beceri düzeylerini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmek için kullanılabileceğini göstermektedir.

3.4.2. Gözlemci Değerlendirme Formları

Bu gözlemci değerlendirme formları, bir grup liderinin liderlik ettiği farklı oturumların detaylı bir şekilde incelenmesini sağlar. Her bir oturum, grup üyelerinin etkinliklere katılımı, iletişim becerileri, duygusal tepkileri ve grup dinamiği hakkında ayrıntılı bir gözlem sunmaktadır. Bu araştırmada her bir oturumun değerlendirilmesine dair bazı ana noktalar ise;

1. Oturum Başlangıcı ve Kurallar: Her oturum, liderin oturuma başlarken grup üyelerine yönelik kuralları hatırlatması ve hedefleri belirtmesi ile başlar. Grup kurallarının oluşturulması ve üyelerin birbirleriyle tanışması için etkinlikler düzenlenir.

2. İletişim Becerileri ve Katılım: Oturumlar boyunca üyelerin iletişim becerileri ve katılım düzeyi gözlemlenir. Hem sözlü hem de sözlü olmayan iletişim becerileri, canlandırma etkinlikleri ve grup çalışmaları sırasında dikkate alınır.

3. Duygusal Tepkiler ve Empati: Üyelerin duygusal tepkileri, canlandırma etkinlikleri ve liderin sorularına verdikleri cevaplar aracılığıyla incelenir. Empati kurma ve duyguları ifade etme yetenekleri değerlendirilir.

4. Sorumluluk ve Grup Dinamiği: Grup üyelerinin sorumluluk alma ve grup içinde işbirliği yapma yetenekleri gözlemlenir. Grup içindeki etkileşimler ve üyelerin birbirlerine destek olma şekilleri değerlendirilir.

5. Değerlendirme ve Özetleme: Her oturumun sonunda lider, grup üyeleriyle birlikte oturumun değerlendirmesini yapar. Kazanımlar hatırlatılır ve grup dinamiği hakkında bir özet sunulur.

3.4.3. Uygulayıcı Değerlendirme Formları

Uygulayıcı değerlendirme formları, bir eğitim veya atölye programının gerçekleştirilmesi sırasında katılımcıların performansını izlemek ve değerlendirmek için kullanılan araçlardır. Bu tür formlar, lider veya eğitmen tarafından oturumların her birinde yapılan gözlemlere dayanarak doldurulur. İşte bir örnekte olduğu gibi, her bir oturum için ayrı ayrı değerlendirme yapılarak genel bir izlenim elde edilir:

1. Oturumun Başlangıcı ve Düzeni: Oturumun başlamadan önce mekan düzenlemeleri ve kullanılacak materyallerin hazırlığı değerlendirilir. Katılımcıların nasıl karşılandığı, mekanın tanıtılması ve grup kurallarının oluşturulması gibi başlangıç adımları incelenir.

2. Isınma ve Etkinlikler: Isınma oyunları ve etkinliklerin uygulanması sırasında katılımcıların katılımı, eğlence düzeyi ve etkinliklere verilen tepkiler değerlendirilir. Katılımcıların duygularını ifade etme becerileri ve etkinliklere aktif katılımı gözlemlenir.

3. Canlandırma ve Rol Oynamalar: Oturumların bir kısmında yapılan canlandırmalar veya rol oyunları incelenir. Katılımcıların yönergeleri anlama ve uygulama yetenekleri, rol oynama becerileri ve duyguları ifade etme şekilleri gözlemlenir.

4. Değerlendirme ve Geri Bildirim: Oturumların sonunda yapılan değerlendirme ve geri bildirim süreçleri değerlendirilir. Katılımcıların duygularını, düşüncelerini ve deneyimlerini nasıl ifade ettikleri, verilen geri bildirim nasıl tepki verdikleri ve oturumdan nasıl ayrıldıkları gözlemlenir.

5. Genel Gelişim ve Değerlendirme: Oturumlar arasında genel bir gelişim izlenir. Katılımcıların sosyal becerilerdeki ilerlemesi, iletişim becerilerindeki gelişim ve grup içi etkileşimdeki değişiklikler değerlendirilir.

Uygulayıcı değerlendirme formları, programın etkinliğini ve katılımcıların gelişimini izlemek için önemli bir araçtır. Bu formlar, liderlere ve eğitmenlere programlarını daha iyi anlama ve iyileştirme fırsatı sunar. Ayrıca, katılımcıların güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek ve bireysel olarak desteklemek için de kullanılabilirler.

3.4.4. Sosyometri Ölçümleri

Sosyometri, bir grup içindeki bireyler arasındaki sosyal ilişkileri ve etkileşimleri ölçmek için kullanılan bir araştırma yöntemidir. Bu yöntem, grup üyelerinin birbirlerini ne kadar sevdikleri, saygı duydukları ve arkadaş oldukları gibi faktörleri belirlemeye yönelik bir araç sunar (Ahonen, 2008:42).

Sosyometrik ölçümler, genellikle grup üyelerine bir anket veya test verilerek gerçekleştirilir. Bu anket veya test, grup üyelerinin birbirlerini ne kadar iyi tanıdıklarını, ne sıklıkta iletişim kurduklarını ve birbirleriyle ne kadar uyumlu olduklarını değerlendirmek için tasarlanmıştır.

Sosyometrik ölçümler, eğitim, psikoloji, sosyoloji ve işletme gibi çeşitli alanlarda kullanılmaktadır. Bu ölçümler, grup içi dinamikleri analiz etmek ve grup üyelerinin sosyal becerilerini değerlendirmek için kullanılabilir.

Bu ölçümlerin faydaları arasında grup üyelerinin birbirleriyle olan ilişkilerini daha iyi anlamak, grup içi dinamikleri analiz etmek, sosyal becerileri değerlendirmek, sosyal izolasyonu belirlemek ve grup üyelerinin ilişkilerini geliştirmek için müdahaleler tasarlamak bulunmaktadır.

Sosyometri ölçümlerinin çeşitli türleri bulunmaktadır. Bunlar arasında nomine sosyometri, derecelendirme sosyometri ve gözlem sosyometri gibi yöntemler yer almaktadır. Her bir yöntem, farklı bir yaklaşımla grup içi ilişkileri ölçmeyi amaçlar. Ancak, sosyometri ölçümlerinin bazı sınırlamaları da vardır. Bu ölçümler öznedir ve grup üyelerinin bakış açısını yansıtır. Ayrıca, sosyal becerileri her zaman doğru bir şekilde değerlendirmeyebilir ve grup üyelerinin ilişkilerini geliştirmek için tek başına yeterli olmayabilir (Berk, 2013:36).

Sonuç olarak, sosyometri ölçümleri, grup içi ilişkileri anlamak ve grup üyelerinin sosyal becerilerini değerlendirmek için değerli bir araçtır. Ancak, bu ölçümlerin sınırlamaları da göz önünde bulundurularak dikkatlice kullanılması gerekmektedir.

3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARININ UYGULANMASI

Sosyal ilişkilere yönelik hazırlanan Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'ni kuramsal bir temel oturtmak için önce literatür taranmıştır. Bu tarama sonucunda elde edilen kuramsal bilgiler, çocukların günlük yaşantılarında karşılaştıkları olaylarla ilişkilendirilmiştir. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2023 yılında yayınlamış olduğu İlköğretim Eğitim Programında belirtilen amaç-kazanımlar doğrultusunda 7-11 Yaş çocuklarının gelişim düzeylerine uygun ve kendilerini ifade etmelerine olanak sağlayıcı nitelikte Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi planlanmıştır. Hedeflenen kazanımların gerçekleştirilebilmesi için sınıf içi etkinlikler ve çeşitli araç-gereçler hazırlanmıştır. Sınıf içi etkinliklerinin çocukların sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını destekleyici nitelikte ve drama temelli olmasına özen gösterilmiştir. Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi EK 8'de verilmiştir.

Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin hazırlanmasına 2022'de başlanmış 2024 tarihinde son halini alarak tamamlanmıştır. Bu sürede uygulayıcı tarafından özel

bir kurumdan 6 aşama 320 saatlik Yaratıcı Drama Eğitici Eğitimci eğitimi alınmış ve program sonunda sertifikasını almıştır. Bu eğitimin sosyal ilişkileri geliştirmek için uygun olup olmadığını belirleyebilmek için, alanında görevli uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşlerine göre yapılan düzenlemelerin ardından “Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi” Gaziantep ilinin Oğuzeli ilçesinde M.E.B’e bağlı bir sınıfta ön denemesi yapılarak eğitimin son hali hazırlanmıştır.

Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi 6 haftalık bir süreci kapsamaktadır. Bu eğitim içinde çocuklar tarafından beğenilen etkinlikler, pekiştirme amaçlı ara ara tekrar edilmiştir.

Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi toplam 33 adet yaratıcı sanat, müzik, Türkçe-dil, oyun, gezi, gözlem ve bilişsel etkinliklerden oluşmaktadır. Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi uygulamaları seçilen sınıfta 6 hafta boyunca yapılmıştır. Bu eğitimde; pandomim, donuk imge, sıcak sandalye, eğitimcinin rol alması, tüm grupla drama, doğaçlama, rol oynama, tamamlanmamış öyküler, dramatisasyon, zihinde canlandırma, resim yapma vb. eğitimde dramada kullanılan yöntem ve tekniklerden yararlanılmıştır.

3.6. VERİLERİN TOPLANMASI

Veri toplamada kullanılan Sosyan Beceriler Değerlendirme Ölçeğinin uygulaması yapılmadan önce araştırmacı, araştırmanın içeriğini özetleyen bir rapor hazırlayarak uygulamanın okulda yapılabilmesi için ilgili resmi kurumlara başvurmuştur. Gereken izin alındıktan sonra uygulama başlatılmıştır. Bu araştırmada verilerin toplanması aşağıda belirtilen şekilde yapılmıştır.

3.6.1. Öntest Verilerinin Toplanması

Bu araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilere sosyal ilişkilere ile ilgili olarak “Sosyal Beceriler Değerlendirme Ölçeği ve alt ölçekleri öntest olarak uygulanmıştır. Öntest uygulamasından önce belirli aralıklarla çocukların sınıf içi etkinliklerde gösterdikleri sosyal ilişkiler davranışları not alınmış, Uygulayıcı ve gözlemci formları ile birlikte sosyometri formları hazırlanmıştır. Daha sonra öntestler öğrencilere tek tek uygulanmıştır.

Öntest uygulama çalışmaları, 14.02.2024/20.02.2024 tarihlerinde araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Araştırma amaçlarına ilişkin veri toplama aracı ile aşağıdaki işlemler sırası ile yapılmıştır:

1.Uygulama sırasında karşılaşılabilecek sorunlar nedeniyle, Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nin sosyal ilişkiler alt ölçeklerinden çıkarılacak davranışların belirlenmesi ve geçerliğinin tespit edilebilmesi amacıyla ön deneme çalışması yapılmıştır.

2.Uygulama 2023-2024 eğitim-öğretim yılı güz yarısında, Gaziantep ili Oğuzeli ilçesinde bulunan M.E.B' e bağlı bir ilköğretim okulunun 2. sınıfında eğitim gören Suriyeli öğrencilere 6 hafta süreyle eğitimci tarafından hazırlanan sosyal ilişki davranışlarını geliştirici Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi ile gerçekleştirilmiştir.

3.6.2. Sontest Verilerinin Toplanması

Deney grubu çocuklarına uygulanan “Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi” nin uygulanmasından sonar 29.03.2024/05.04.2024 tarihleri arasında örnekleme alınan öğrencilere Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği ve alt ölçekleri sontest olarak uygulanmıştır. Alt ölçeklerin çocuklara uygulanması sırasında herhangi bir sorunla karşılaşmamıştır.

3.7. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

İşbirliği davranışlarının değerlendirilmesi “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği” nin alt boyutları, doğrultusunda yapılmıştır. Her çocuğun alt ölçeklerden aldığı puanlar ayrı ayrı toplanmıştır. Araştırmanın kapsamına alınan çocukların Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi uygulaması öncesi öntest puan ortalamaları karşılaştırılarak gruplar arasında bir farkın olup olmadığı test edilmiştir. Daha sonra Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi değişkeninin sosyal ilişkiler davranışları üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek amacı çocuklarının sontest puan ortalamaları karşılaştırılmıştır.

Çalışmadan elde edilen veriler SPSS 25.0 programı ile istatistiksel olarak değerlendirilmiştir. Ölçekten elde edilen puan dağılımlarının katılımcıların demografik özelliklerine göre fark gösterip göstermediğine ve ölçeğin alt boyutlarındaki ilişkiye bakmadan önce puan dağılımlarının parametrik veya nonparametrik olmadığına karar vermek için normallik ve homojenlik testleri yapılmıştır.

Ölçekten elde edilen verilere ait ölçeğin geneli ve alt faktörüne ilişkin puanların normal dağılım varsayımının sınanması için Kolmogorov-Smirnov Z testi ile bakılmasına karar verilmiştir.

Tablo 3

Katılımcıların Ölçekten Aldıkları Puanların Normalliğine İlişkin Kolmogorov-Smirnov Z Testi Değerleri

	Kolmogorov-Smirnov		
	Statistic	df	Sig
Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği	,257	57	,75

$p < 0.05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların ölçekten aldıkları puanların Kolmogorov-Smirnov testine göre bağımsız değişkenlere ait deney ve kontrol gruplarının en az birinde anlamlılık değerinin 0.05'ten büyük olduğu görülmüştür. Bu analizden hareketle dağılımın bağımsız değişkene ait deney ve kontrol gruplarında normal dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Ancak Kolmogorov-Smirnov testi parametrik olmayan bir yöntem olup örneklem dağılımı ile birim normal dağılımı karşılaştırır ve örneklem dağılımının normal olup olmadığı hakkında hipotez testine dayalı olarak bilgi verir (Baykul ve Güzeller, 2014:17). Bu bağlamda normallik varsayımının sağlanması için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmasında da fayda olacağı düşünülmüştür. Tablo 3 'te incelenen çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında olmadığı ve normallik varsayımının bir ölçüsü olarak çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1.5 ile +1.5 aralığında olmasının gerekliliği ifade edilmektedir (Morgan, Leech, Gloeckner ve Barrett, 2004:39). Sonuç olarak, normallik ve homojenlik varsayımlarının sağlanması parametrik test varsayımlarını karşılamamaktadır (Köklü, Büyüköztürk ve Bökeoğlu, 2007:43).

Tablo 4

Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Normalliğine İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

n=50	Çarpıklık	Basıklık
Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği	-2,88	2,14

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında olmadığı görülmektedir. Homojen dağıldığı ve homojenlik varsayımının sağlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Köklü, Büyüköztürk ve Bökeoğlu, 2007:42).

Yapılan deneysel çalışmanın sonucunda elde edilen veriler spss paket programında parametrik olmayan testler uygulanarak analiz edilmiştir. Bu araştırmanın bağımsız değişkeni “Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi” dir. Bağımlı değişkenleri ise çocukların “Sosyal Berileri Değerlendirme Ölçeği” nden elde edilen puanlar doğrultusunda sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışları ile ilgili gelişim düzeyleridir. Verilerin istatistiksel analizi bağımsız değişkenin bağımlı değişkenler üzerindeki etkilerini ortaya koyacak bir desen içinde ele alınmıştır.

Çocukların öntest ve sontest puanları arasındaki farkı belirlemek üzere Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi uygulanmıştır. Ayrıca deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin kişisel bilgileri ile ilgili özellikleri için frekans dağılımı ve yüzdeler kullanılmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi .05 olarak benimsenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde alt problemlerle ilgili bulgulara yer verilmiştir. Önce Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi değişkeninin çocukların sosyal ilişkilerini etkileyip etkilemediği incelenmiştir. Bu nedenle çocukların Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği’i öntest ve sontest puan ortalamaları karşılaştırılmış ve farklılaşmanın olup olmadığı test edilmiştir.

“DeneySEL desenlerde bağımsız değişkenler manipüle edilip, iç geçerliği korumak için istenmedik değişkenler kontrol altına alınır ve bağımlı değişkenler üzerinde ölçme yapılır” (Büyüköztürk, 2007:13). Denklik testi Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği ile çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin sosyal becerileri ölçülmüş, bu ölçüm sonucunda yansız atama yoluyla deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur.

Denklik testi Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeğinden alınan verilerin analizi için Parametrik ölçümlerden ilişkisiz örneklem t-testi kullanılmıştır. Araştırmanın uygulama sürecinde Suriyeli öğrencilerin sosyal becerileri farklı olacağı için deney ve kontrol gruplarının sağlıklı bir şekilde oluşabilmesi için uygulama sürecine geçmeden önce 16 öğrenci üzerinden denklik testi uygulanmıştır. Her öğrenci için oluşturulan “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği” üzerinden iki gözlemci tarafından puanlar verilmiştir. Gözlemcilerin vermiş olduğu puanların ortalaması ve oluşturulan kontrol ve deney grupları Tablo 5`de gösterilmiştir. Öğrencilerin ad ve soyadları kısaltılarak verilmiştir.

Tablo 5

Kontrol ve Deneş Grublarının Oluşturulmasına İlişkin Denklik Testi Sonuçları

Kontrol Grubu	Puan Ortalaması	Deneş Grubu	Puan Ortalaması
A.Y.	124,58	B.G.	127,18
C.Ö.	277,42	G.K.	275,42
H.A.	255,42	L.T.	256,12
S.Z.	219,38	A.K.	217,15
B.D.	215,45	N.Ö.	219,52
R.H.	198,59	C.K.	202,42
Y.T	197,60	H.K.	195,24

Bu araştırmanın, ‘‘Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin sosyal becerileri, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?’’ şeklinde yazılan 1.alt problemine cevap aranmak üzere yapılan analizlere ilişkin bulgular Tablo 6 ve Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 6

Deneş ve Kontrol Grubundaki Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Gruplar	Uygulama	n	X	Max	Min	SS
Deneş	Öntest	25	123,48	345	69	57,81
	Sontest	25	272,32	345	70	75,40
Kontrol	Öntest	25	251,52	345	69	81,19
	Sontest	25	214,00	345	69	72,51

Bu alışmada, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin sosyal becerilerinin, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarından toplanan veriler, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan deney grubunun sontest puanlarının ortalamasının ($X=272.48$), kontrol grubunun sontest puanlarının ortalamasından ($X=214.00$) yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 7

Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest- Öntest	Sıra Ortalaması	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Sontest- öntest	Negatif Sıra	12 ^a	34.24	410.88	-2.66 ^b	0.00*
	Pozitif Sıra	34 ^b	27.09	921.06		
	Eşit	4 ^c				
	Toplam	50				

a. Sontest < öntest

b. Sontest > öntest

c. Sontest = öntest

Tablo 7’de, deney ve kontrol gruplarının sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($p<.05$).

Bu araştırmanın, ‘‘Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin ‘İlişkiyi başlatır ve ilişkiyi sürdürür’ becerisi, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?’’ şeklinde yazılan 2.alt problemine cevap aranmak üzere yapılan analizlere ilişkin bulgular Tablo 8 ve Tablo 9’de sunulmuştur.

Tablo 8

Çocukların ‘İlişkiyi Başlatır ve İlişkiyi Sürdürür’ Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Gruplar	Uygulama	n	X	Max	Min	SS
Deney	Öntest	25	11,28	35	7	6.34
	Sontest	25	26,76	35	7	10,17
Kontrol	Öntest	25	26,36	35	7	8,24
	Sontest	25	25,06	35	7	8,42

Tablo 8 incelendiğinde deney grubunun “İlişkiyi başlatır ve ilişkiyi sürdürür” sontest puanlarının ortalamasının ($X=26.76$), kontrol grubunun sontest puanlarının ortalamasından ($X=25.06$) yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 9

Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest- Öntest	Sıra Ortalaması	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
	Negatif Sıra	16 ^a	19.00	304.00		
Sontest- öntest	Pozitif Sıra	30 ^b	25.59	757.70	-2.83 ^b	0.01
	Eşit	4 ^c				
	Toplam	50				

a. Sontest < öntest

b. Sontest > öntest

c. Sontest = öntest

Tablo 9’da, deney ve kontrol gruplarının sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($p<.05$).

Bu araştırmanın, “*Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkökul öğrencilerinin ‘Karşısındaki kişinin duygu durumuna göre uygun tepki verir’ becerisi, bu programa katılmayan Suriyeli ilkökul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?’*” şeklinde yazılan 3.alt problemine cevap aranmak üzere yapılan analizlere ilişkin bulgular Tablo 10 ve Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 10

Çocukların Karşısındaki Kişinin Duygu Durumuna Göre Uygun Tepki Verir Alt Boyutu Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Gruplar	Uygulama	n	X	Max	Min	SS
Deney	Öntest	25	12,80	35	7	5,95
	Sontest		28,40			10,42
Kontrol	Öntest	25	27,92	35	7	8,57
	Sontest		26,56			8,79

Tablo 10 incelendiğinde deney grubunun “Karşısındaki Kişinin Duygu Durumuna Göre Uygun Tepki Verir Alt Boyutu sontest puanlarının ortalamasının ($X=28.40$), kontrol grubunun sontest puanlarının ortalamasından ($X=26.56$) yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 11

Çocukların Karşısındaki Kişinin Duygu Durumuna Göre Uygun Tepki Verir Alt Boyutu Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest- Öntest	Sıra Ortalaması	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Sontest- öntest	Negatif Sıra	12 ^a	15.00	180.00	-3,93 ^b	0.00*
	Pozitif Sıra	34 ^b	26.50	901.00		
	Eşit	4 ^c				
	Toplam	50				

d. Sontest < öntest

e. Sontest > öntest

f. Sontest = öntest

Tablo 11’de Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucunda, deney ve kontrol gruplarının sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($p<.05$).

Bu araştırmanın, “*Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin ‘Kendini Kontrol Eder’ becerisi, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?*” şeklinde yazılan 4.alt problemine cevap aranmak üzere yapılan analizlere ilişkin bulgular Tablo 12 ve Tablo 13’de sunulmuştur.

Tablo 12

Çocukların Kendini Kontrol Eder Alt Boyutu Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Gruplar	Uygulama	n	Max	Min	X	Ss
Deney	Öntest	25	45	9	15,64	7,90
	Sontest				16,44	8,94
Kontrol	Öntest	25	45	9	26,12	11.03
	Sontest				24,12	10.51

Tablo 12 incelendiğinde deney grubunun Kendini Kontrol Eder Alt Boyutu sontest puanlarının ortalamasının ($X=16.44$), kontrol grubunun sontest puanlarının ortalamasından ($X=26.12$) düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 13

Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest- Öntest	Sıra Ortalaması	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Sontest- öntest	Negatif Sıra	11 ^a	34.24	376.64	-3.84 ^b	0.64
	Pozitif Sıra	35 ^b	27.09	948.15		
	Eşit	4 ^c				
	Toplam	50				

- a. Sontest < öntest
b. Sontest > öntest
c. Sontest = öntest

Tablo 13’de, deney ve kontrol gruplarının sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Bu araştırmanın, ‘‘Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin ‘Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır’ becerisi, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?’’ şeklinde yazılan 5.alt problemine cevap aranmak üzere yapılan analizlere ilişkin bulgular Tablo 14 ve Tablo 15’de sunulmuştur.

Tablo 14

Çocukların Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır Alt Boyutu Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Gruplar	Uygulama	n	Max	Min	X	SS
Deney	Öntest	25	30	6	8,12	4,41
	Sontest				9,90	5,11
Kontrol	Öntest	25	30	6	18,42	7,85
	Sontest				19,75	7,34

Tablo 14 incelendiğinde deney grubunun Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır Alt Boyutu sontest puanlarının ortalamasının (X=9.90.), kontrol grubunun sontest puanlarının ortalamasından (X=19.75) düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 15

Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest- Öntest	Sıra Ortalaması	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Sontest- öntest	Negatif Sıra	16 ^a	34.24	547.84	-3.63 ^b	0.97
	Pozitif Sıra	30 ^b	27.09	812.70		
	Eşit	4 ^c				
	Toplam	50				

- a. Sontest < öntest
b. Sontest > öntest
c. Sontest = öntest

Tablo 15'te, deney ve kontrol gruplarının sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir (p>.05).

Elde edilen bulgular, Yaratıcı Dramanın sosyal beceriler üzerindeki etkisini tam olarak açıklayamamaktadır. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programı, çocuklara farklı roller deneme, başkalarıyla iletişim kurma ve işbirliği yapma imkanı sunsa da, bu durum "Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır" becerisinin gelişmesi için yeterli olmayabilir.

Bu bulgunun birkaç olası açıklaması olabilir. Örneğin, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının süresi veya yoğunluğu yeterli olmayabilir. Ayrıca, programın içeriği "Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır" becerisini geliştirmeye özel olarak odaklanmamış olabilir.

Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programı, Suriyeli ilkokul öğrencilerinin "Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır" becerisini geliştirmede etkili değildir. Programın süresi veya yoğunluğu, bu becerinin gelişmesi için yeterli olmayabilir. Bu nedenle, programın içeriği, bu belirli beceriyi daha etkin bir şekilde hedefleyecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Bu çalışma, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Suriyeli ilkokul öğrencilerinin "Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır" becerisini geliştirmede etkili olmadığını göstermektedir. Daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bulguların anlaşılması ve programın etkisinin artırılması için daha derinlemesine bir inceleme gerekebilir.

Bu araştırmanın, *“Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin ‘Karşılaştığı Etkileşim Gerektiren İfadeleri Ayırt Eder’ becerisi, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?”* şeklinde yazılan 6.alt problemine cevap aranmak üzere yapılan analizlere ilişkin bulgular Tablo 16 ve Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 16

Çocukların Karşılaştığı Etkileşim Gerektiren İfadeleri Ayırt Eder Alt Boyutu Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Gruplar	Uygulama	n	Max	Min	X	SS
Deney	Öntest	25	85	17	28,64	16,19
	Sontest				43,72	15,03
Kontrol	Öntest				38,00	20,82
	Sontest				39,40	18,17

Tablo 16 incelendiğinde deney grubunun Karşılaştığı Etkileşim Gerektiren İfadeleri Ayırt Eder Alt Boyutu sontest puanlarının ortalamasının (X=43.72), kontrol

grubunun sontest puanlarının ortalamasından ($X=39.40$) yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 17

Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları

Sontest- Öntest	Sıra Ortalaması	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
	Negatif Sıra	12 ^a	30.17	362.04		
Sontest- öntest	Pozitif Sıra	34 ^b	29.45	1001.30	-1.17 ^b	0.28
	Eşit	4 ^c				
	Toplam	50				

a. Sontest < öntest

b. Sontest > öntest

c. Sontest = öntest

Tablo 17’de deney ve kontrol gruplarının sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($p<.05$).

Bu araştırmanın, ‘‘Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin ‘Sosyal Becerilere Sahip Olmanın Önemini Tartışır’ becerisi, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?’’ şeklinde yazılan 7.alt problemine cevap aranmak üzere yapılan analizlere ilişkin bulgular Tablo 18 ve Tablo 19’de sunulmuştur.

Tablo 18

Çocukların Sosyal Becerilere Sahip Olmanın Önemini Tartışır Alt Boyutu Öntest Sontest Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Gruplar	Uygulama	n	Max	Min	X	SS
Deney	Öntest	25	30	6	10,96	5,27
	Sontest				23,40	9,42
Kontrol	Öntest				20,00	7,34
	Sontest				21,24	7,44

Tablo 18 incelendiğinde deney grubunun Sosyal Becerilere Sahip Olmanın Önemini Tartışır Alt Boyutu sontest puanlarının ortalamasının ($X=23.40$), kontrol grubunun sontest puanlarının ortalamasından ($X=21.24$) yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 19

Çocukların Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları

Sontest- Öntest	Sıra Ortalaması	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
	Negatif Sıra	11 ^a	74.12	815.32		
Sontest- öntest	Pozitif Sıra	35 ^b	77.52	2713.20	-3.71 ^b	0.01
	Eşit	4 ^c				
	Toplam	50				

a. Sontest < öntest

b. Sontest > öntest

c. Sontest = öntest

Tablo 19'da, deney ve kontrol gruplarının sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($p<.05$).

BÖLÜM VI

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. TARTIŞMA

Bu çalışmada, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan Suriyeli ilkokul öğrencilerinin sosyal becerilerinin, bu programa katılmayan Suriyeli ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarından toplanan veriler, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programına katılan deney grubunun sontest puanlarının ortalamasının ($X=272.48$), kontrol grubunun sontest puanlarının ortalamasından ($X=214.00$) yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Suriyeli ilkokul öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmede etkili olduğunu düşündürmektedir.

Alanyazın incelendiğinde; bu bulguyu destekleyen birçok araştırma mevcuttur. Totan ve Abasov (2015)'un yaratıcı dramanın çocuklarda sosyal beceriler, dil ve iletişim gelişimine olan etkisi konusunda yürüttüğü çalışmada, Yaratıcı Drama Etkinliklerine katılan çocukların sosyal becerilerinde önemli bir gelişme olduğu gözlemlenmiştir. Kocayörük (2000), Dramanın İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmeye Etkisi adlı bir diğer çalışmada ise Yaratıcı Dramanın, özellikle iletişim ve işbirliği becerilerini geliştirmede etkili olduğu bulunmuştur.

Bu çalışmanın bazı sınırlamaları da bulunmaktadır. Çalışma nispeten küçük bir örnekleme dayanmaktadır. Ayrıca, deney ve kontrol grupları arasındaki eşleştirme tam olarak sağlanamamıştır. Bu sınırlamalar göz önüne alındığında, bulguların genellenebilirliği sınırlıdır. Ancak, bu çalışmanın bulguları, Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Suriyeli ilkokul öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmede umut verici bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Bu tür programların, göçmen çocukların yeni bir topluma uyum sağlamalarına ve sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın bulguları ışığında, göçmen çocuklarla çalışan eğitimcilere Yaratıcı Drama Etkinliklerini eğitim programlarına dahil etmeleri önerilmektedir. Ayrıca, bu tür programların etkinliğini daha net bir şekilde değerlendirebilmek için daha geniş kapsamlı ve uzun vadeli araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Tablo 7'da de gözlemlenen veriler deney ve kontrol gruplarının son test puan ortalamaları arasındaki farka ışık tutmaktadır. Programa katılan öğrencilerin puan ortalamalarındaki artış, Yaratıcı Drama Etkinliklerinin sosyal beceriler üzerindeki olumlu etkisini açıkça göstermektedir.

Bu bulgular, literatürdeki diğer çalışmalarla da tutarlılık göstermektedir. Akfırat (2004), Kara (2009) ve Boran (2010) araştırmalar da Yaratıcı Dramanın çocukların sosyal becerilerini geliştirmede etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Bu çalışma, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Suriyeli ilkökul öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmede etkili bir yöntem olduğunu göstermektedir. Hem deneysel veriler hem de literatürdeki diğer araştırmalar bu bulguyu desteklemektedir. Bu nedenle, göçmen çocuklarla çalışan eğitimcilere Yaratıcı Drama Etkinliklerini eğitim programlarına dahil etmeleri önerilmektedir.

Tablo 9 incelendiğinde deney grubunun "İlişkiyi başlatır ve ilişkiyi sürdürür" son test puanlarının ortalamasının ($X=26.76$), kontrol grubunun son test puanlarının ortalamasından ($X=25.06$) yüksek olduğu görülmektedir.

Bu bulgu, literatürdeki diğer çalışmalarla da tutarlılık göstermektedir. Örneğin, Şenol ve Metin (2021) 'Kaynaştırma Uygulaması Yapılan Okul Öncesi Sınıflarında Drama Eğitim Programının Çocukların Etkilemeleri ve Sosyal Becerileri Üzerindeki Etkililiğin İncelenmesi' adlı araştırmada, Yaratıcı Drama Etkinliklerine katılan çocukların sosyal becerilerinde, özellikle de iletişim ve işbirliği becerilerinde önemli bir gelişme olduğu gözlemlenmiştir. Özyürek vd. (2014), 'Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerileri ile Yakın Çevresindeki Yetişkin Etkileşimleri Arasındaki İlişki' adlı bir diğer araştırmada ise Yaratıcı Dramanın, özellikle "İlişki kurma ve sürdürme" becerisini geliştirmede etkili olduğu bulunmuştur.

Tablo 9'da deney ve kontrol gruplarının son test puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($p<.05$).

Bu çalışma, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Suriyeli ilkökul öğrencilerinin "İlişkiyi başlatır ve ilişkiyi sürdürür" becerisini geliştirmede etkili bir

yöntem olduğunu göstermektedir. Hem deneysel veriler hem de literatürdeki diğer araştırmalar bu bulguyu desteklemektedir. Bu nedenle, göçmen çocuklarla çalışan eğitimcilere Yaratıcı Drama Etkinliklerini eğitim programlarına dahil etmeleri önerilmektedir.

Elde edilen bulgular, Yaratıcı Dramanın sosyal beceriler üzerindeki olumlu etkisini desteklemektedir. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programı, çocuklara farklı duyguları deneyimleme, bu duyguları ifade etme ve başkalarının duygularını anlama imkanı sunarak "Karşısındaki kişinin duygu durumuna göre uygun tepki verir" becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Bu bulgu, literatürdeki diğer çalışmalarla da tutarlılık göstermektedir (Biçer ve Kılıç, 2017; Bulut, Soysal ve Gülçiçek, 2018; Koçoğlu ve ve Yanpar Yelken, 2018). Örneğin, Çelik (2020), 'Bir Kapı Aralamak: Yerel ve Suriyeli Çocuklarla Yaratıcı Drama' adlı araştırmada, Yaratıcı Drama Etkinliklerine katılan çocukların sosyal becerilerinde, özellikle de empati becerilerinde önemli bir gelişme olduğu gözlemlenmiştir. Şahin (2018), 'suriyeli ilkokul öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki hatalarını incelenmesi' adlı bir diğer araştırmada ise Yaratıcı Dramanın, özellikle "Duyguları anlama ve ifade etme" becerisini geliştirmede etkili olduğu bulunmuştur.

Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programı, Suriyeli ilkokul öğrencilerinin duygu durumlarına uygun tepkiler verme becerilerini anlamlı bir şekilde geliştirmeye odaklanır. Özellikle, empati kurma ve duyguları ifade etme yeteneklerini güçlendirmede etkili bir araç olarak ortaya çıkar. Bu program aynı zamanda göçmen çocukların yeni toplumlara uyum sağlamalarına ve sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Yapılan çalışmalar, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Suriyeli ilkokul öğrencilerinin duygusal farkındalıklarını artırmada etkili olduğunu göstermektedir. Hem deneysel veriler hem de mevcut literatür, bu bulgunun geçerliliğini desteklemektedir. Bu nedenle, göçmen çocuklarla çalışan eğitimcilerin, bu etkinlikleri eğitim programlarına entegre etmeleri önerilir.

Tablo 15'te, deney ve kontrol gruplarının son test puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p > .05$).

Elde edilen bulgular, Yaratıcı Dramanın sosyal beceriler üzerindeki etkisini tam olarak açıklayamamaktadır. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programı, çocuklara farklı roller deneme, başkalarıyla iletişim kurma ve işbirliği yapma imkanı sunsa da,

bu durum "Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır" becerisinin gelişmesi için yeterli olmayabilir.

Bu bulgunun birkaç olası açıklaması olabilir. Örneğin, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının süresi veya yoğunluğu yeterli olmayabilir. Ayrıca, programın içeriği "Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır" becerisini geliştirmeye özel olarak odaklanmamış olabilir.

Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programı, Suriyeli ilkokul öğrencilerinin "Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır" becerisini geliştirmede etkili değildir. Programın süresi veya yoğunluğu, bu becerinin gelişmesi için yeterli olmayabilir. Bu nedenle, programın içeriği, bu belirli beceriyi daha etkin bir şekilde hedefleyecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Bu çalışma, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Suriyeli ilkokul öğrencilerinin "Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır" becerisini geliştirmede etkili olmadığını göstermektedir. Daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bulguların anlaşılması ve programın etkisinin artırılması için daha derinlemesine bir inceleme gerekebilir.

Tablo 19'da deney ve kontrol gruplarının sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($p < .05$).

Elde edilen bulgular, Yaratıcı Dramanın sosyal beceriler üzerindeki olumlu etkisini desteklemektedir. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programı, çocuklara farklı roller deneme, başkalarıyla iletişim kurma ve işbirliği yapma imkanı sunarak "Sosyal Becerilere Sahip Olmanın Önemini Tartışır" becerisinin gelişmesine katkıda bulunabilir.

Bu bulgu, literatürdeki diğer çalışmalarla da tutarlılık göstermektedir (García, Johnson ve Seltzer, 2017; San, 2006; Emin, 2019; Aguilar & Retamal, 2009; Özcan, 2018). Örneğin, Emin, (2019) çalışmasında, Yaratıcı Drama Etkinliklerine katılan çocukların sosyal becerilerinde, özellikle de empati becerilerinde önemli bir gelişme olduğu gözlemlenmiştir. Mayo, (2008) araştırmasında ise Yaratıcı Dramanın, özellikle "Duyguları anlama ve ifade etme" becerisini geliştirmede etkili olduğu bulunmuştur.

Elde edilen bulguların ışığında, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programı'nın çocukların sosyal becerilerini geliştirmedeki önemi açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, eğitimciler ve okul yöneticileri, okullarda ve toplum merkezlerinde benzer

programları entegre etmeyi düşünebilirler. Ayrıca, bu tür programlara katılımı teşvik etmek için velilere ve toplum liderlerine bilgilendirme ve farkındalık artırıcı etkinlikler düzenlenebilir. Bu şekilde, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine daha fazla destek sağlanabilir ve toplumsal uyum süreçleri güçlendirilebilir.

Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programı'nın etkinliğini artırmak için eğitimciler, programı öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına ve kültürel arka planlarına daha fazla uygun hale getirebilirler. Öğrencilerin katılımını teşvik etmek ve programın etkisini artırmak için özel olarak tasarlanmış aktiviteler ve roller geliştirilebilir. Bu, programın her öğrenciye daha etkili bir şekilde ulaşmasını sağlayabilir ve sosyal becerilerin daha kapsamlı bir şekilde gelişmesine yardımcı olabilir.

6.2. SONUÇ

Çalışmanın sonuçları, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Suriyeli ilkokul öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmede etkili bir yöntem olduğunu göstermektedir. Deney ve kontrol grupları arasında yapılan karşılaştırmalar, deney grubuna katılan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde daha belirgin bir artış olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, Yaratıcı Drama Etkinliklerinin sosyal beceriler üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu desteklemekte ve literatürdeki diğer araştırmalarla tutarlılık göstermektedir. Benzer şekilde, "Karşısındaki kişinin duygu durumuna göre uygun tepki verir" becerisi açısından da deney grubunun kontrol grubuna göre daha yüksek puanlar elde ettiği görülmüştür. Bu bulgular, Yaratıcı Drama Etkinliklerinin sosyal beceriler üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu desteklemekte ve literatürdeki diğer araştırmalarla tutarlılık göstermektedir. Sonuç olarak, göçmen çocuklarla çalışan eğitimcilerin, sosyal becerilerini geliştirmek ve uyum sağlamalarını desteklemek amacıyla Yaratıcı Drama Etkinliklerini eğitim programlarına dahil etmeleri önerilmektedir.

Bu çalışma, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Suriyeli ilkokul öğrencilerinin "Kendini Kontrol Eder" becerisini geliştirmede etkili olmadığını göstermektedir. Deney ve kontrol grupları arasında yapılan karşılaştırmalar, deney grubunun "Kendini Kontrol Eder" becerisi düzeylerinde anlamlı bir artış sağlayamadığını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, "Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır" becerisi açısından da, deney grubunun kontrol grubuna göre belirgin bir fark göstermediği görülmüştür.

Bu bulgular, Yaratıcı Drama Etkinliklerinin sosyal beceriler üzerindeki etkisinin tam olarak anlaşılmadığını göstermektedir. Programın içeriği, süresi veya yoğunluğu, belirli sosyal becerilerin gelişimine yeterince odaklanmamış olabilir. Özellikle, "Kendini Kontrol Eder" ve "Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır" becerilerini güçlendirmek için daha spesifik değişiklikler gerekebilir.

Bu bulguların anlaşılması ve programın etkisinin artırılması için daha derinlemesine bir inceleme gerekebilir. Örneğin, programın içeriğinin ve uygulama süresinin yeniden değerlendirilmesi, belirli sosyal becerilerin gelişimi üzerinde daha olumlu bir etki sağlamak için programın daha spesifik hale getirilmesi gerekebilir. Ayrıca, çocukların kişisel özellikleri ve yaşadıkları deneyimler de programın etkisini anlamak için göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu çalışma, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Suriyeli ilkokul öğrencilerinin "Karşılaştığı Etkileşim Gerektiren İfadeleri Ayırt Eder" becerisini anlamlı bir şekilde geliştirdiğini göstermektedir. Deney grubu, kontrol grubuna göre "Karşılaştığı Etkileşim Gerektiren İfadeleri Ayırt Eder" becerisinde belirgin bir artış göstermiştir. Bu bulgu, Yaratıcı Drama Etkinliklerinin sosyal beceriler üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu desteklemektedir.

Ayrıca, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programı'nın Suriyeli ilkokul öğrencilerinin "Sosyal Becerilere Sahip Olmanın Önemini Tartışır" becerisini de anlamlı bir şekilde geliştirdiği görülmüştür. Deney grubu, kontrol grubuna göre bu beceride daha yüksek puanlar elde etmiştir. Bu da programın çocukların sosyal becerilerini tartışma ve anlama konusunda etkili olduğunu göstermektedir.

Elde edilen bulgular, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programı'nın sosyal becerilerin gelişimine katkı sağlayabileceğini ve özellikle göçmen çocukların uyum süreçlerini destekleyebileceğini göstermektedir. Programın içeriği ve uygulaması, çocukların bireysel ihtiyaçlarına ve kültürel arka planlarına daha fazla uygun hale getirilerek etkinliği artırılabilir. Bu şekilde, çocukların sosyal ve duygusal gelişimleri desteklenebilir ve toplumsal uyum süreçleri güçlendirilebilir.

Eğitimciler ve okul yöneticileri, benzer programları okullarda ve toplum merkezlerinde entegre etmeyi düşünebilirler. Velilere ve toplum liderlerine programlar hakkında bilgilendirme ve farkındalık artırıcı etkinlikler düzenlenerek katılımın teşvik

edilmesi önemlidir. Bu şekilde, programların etkinliği artırılabilir ve çocukların sosyal becerilerinin gelişimi desteklenebilir.

Sonuç olarak, göçmen çocuklarla çalışan eğitimcilere, sosyal becerilerini geliştirmek ve uyum sağlamalarını desteklemek amacıyla Yaratıcı Drama Etkinliklerini eğitim programlarına dahil etmeleri önerilmektedir. Ancak, bu çalışmanın sınırlamaları da göz önüne alındığında, daha geniş kapsamlı ve uzun vadeli araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tür araştırmaların, Yaratıcı Drama Etkinliklerinin etkinliğini daha net bir şekilde değerlendirmeye ve bu alanda daha ileriye yönelik stratejiler geliştirmeye yardımcı olacağı düşünülmektedir.

6.3. ÖNERİLER

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Suriyeli ilkökul öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmede etkili bir araç olduğunu göstermektedir. Deney ve kontrol grupları arasındaki karşılaştırmalar, programa katılan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde belirgin bir artış olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, Yaratıcı Drama Etkinliklerinin sosyal beceriler üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu desteklemekte ve literatürdeki diğer araştırmalarla uyumlu bir şekilde sonuç vermektedir.

Ayrıca, "Karşısındaki kişinin duygu durumuna göre uygun tepki verme" becerisi açısından da, deney grubunun kontrol grubuna göre daha yüksek puanlar elde ettiği görülmüştür. Bu da, programın çocukların empati ve duygusal farkındalık becerilerini güçlendirmede etkili olduğunu göstermektedir.

Ancak, "Kendini Kontrol Eder" ve "Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır" becerileri açısından yapılan analizlerde deney grubunun kontrol grubuna göre belirgin bir fark göstermediği görülmüştür. Bu bulgular, programın belirli sosyal becerilerin gelişimine yönelik yeterince etkili olmayabileceğini göstermektedir.

Öneriler:

1. Program İçeriğinin ve Uygulamasının Gözden Geçirilmesi: Programın içeriği ve uygulama süresi, belirli sosyal becerilerin gelişimine daha fazla odaklanacak şekilde gözden geçirilmelidir. Özellikle, "Kendini Kontrol Eder" ve "Grup Faaliyetlerine Etkin Olarak Katılır" becerilerini güçlendirmek için programın daha spesifik hale getirilmesi gerekebilir.

2. Bireysel İhtiyaçların ve Kültürel Arka Planların Dikkate Alınması: Programın, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına ve kültürel arka planlarına daha fazla uygun hale getirilmesi önemlidir. Bu, programın her öğrenciye daha etkili bir şekilde ulaşmasını sağlayabilir ve sosyal becerilerin daha kapsamlı bir şekilde gelişmesine yardımcı olabilir.

3. Daha Derinlemesine İnceleme ve Araştırma: Bu çalışmanın sınırlamaları göz önüne alındığında, daha geniş kapsamlı ve uzun vadeli araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tür araştırmalar, Yaratıcı Drama Etkinliklerinin etkinliğini daha net bir şekilde değerlendirebilir ve programın gelecekteki gelişimine ışık tutabilir.

4. Eğitimciler ve Okul Yöneticileri İçin Farkındalık: Programın etkinliğini artırmak için eğitimciler ve okul yöneticileri arasında farkındalık artırıcı etkinlikler düzenlenebilir. Bu, programlara katılımı teşvik edebilir ve çocukların sosyal becerilerinin gelişimine daha fazla destek sağlayabilir.

Sonuç olarak, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının sosyal becerilerin gelişimine katkı sağlayabileceği ancak belirli becerilerin gelişimi için daha spesifik değişikliklerin gerekebileceği sonucuna varılmıştır. Bu nedenle, programın içeriğinin ve uygulamasının yeniden değerlendirilmesi ve çocukların bireysel ihtiyaçlarına daha fazla odaklanması önemlidir.

6.3.1. GELECEK ARAŞTIRMALARA ÖNERİLER

Gelecek araştırmalara yönelik bazı öneriler:

1. Uzun Vadeli İzleme Çalışmaları: Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının etkilerini uzun vadeli olarak izleyen araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu tür çalışmalar, programın etkilerinin zaman içinde nasıl değiştiğini ve uzun dönemde sosyal beceriler üzerindeki kalıcı etkisini değerlendirebilir.

2. Farklı Yaş Grupları ve Kültürel Bağlamların İncelenmesi: Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının farklı yaş gruplarındaki çocuklar ve farklı kültürel bağlamlardaki öğrenciler üzerindeki etkilerini karşılaştıran çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu, programın evrensel etkilere sahip olup olmadığını anlamamıza yardımcı olabilir.

3. Programın İçeriğinin ve Yöntemlerinin İyileştirilmesi: Gelecek araştırmalar, Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının içeriğini ve yöntemlerini daha iyi anlamak ve iyileştirmek için odaklanabilir. Programın hangi bileşenlerinin sosyal beceri

gelişiminde en etkili olduğunu belirlemek ve programı daha etkili hale getirmek için daha derinlemesine analizler yapılabilir.

4. Öğrenci Katılımının ve Motivasyonun Değerlendirilmesi: Programın öğrenci katılımını ve motivasyonunu artırmak için hangi faktörlerin etkili olduğunu belirlemeye yönelik araştırmalara ihtiyaç vardır. Öğrencilerin programlara katılımını artırmak ve sosyal beceri gelişimini desteklemek için daha etkili stratejilerin geliştirilmesine odaklanılabilir.

5. Programın Sınıf Dışı Ortamlarda Uygulanması: Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının sınıf dışı ortamlarda (örneğin, toplum merkezlerinde veya sosyal hizmet programlarında) nasıl uygulandığını ve etkili olup olmadığını değerlendiren çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu, programın farklı bağlamlardaki etkilerini anlamamıza ve sosyal beceri gelişimine daha geniş bir perspektiften bakmamıza yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- Aguilar, P., & Retamal, G. (2009). Protective environments and quality education in humanitarian contexts. *International Journal of Educational Development*, 29(1), 3–16.
- Ahonen, L. (2008). *In Presence of Risk, What Protective Factors Keep Preschool Children from Displaying Conduct Problems?* Unpublished Master Thesis. Sweden: Örebro University.
- Akbaş, İ. (2019). Okul öncesi dönemde sosyal beceriler. *Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür Dergisi*, 7(77), 25-29.
- Akfırat, F. (2004). Yaratıcı dramanın işitme engellilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (1), 9-22.
- Akoğuz, M. (2002). *İletişim becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı dramanın etkisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Teknolojisi Programı, Yüksek Lisans Tezi (yayımlanmamış). Ankara.
- Aktaş, A. (2016). *Türkiye'de yaşayan Suriyeli kadın mülteciler: Kilis örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Angel, B., Hjern, A. ve Ingleby, D. (2001). Effects of war and organized violence on children: A study of Bosnian refugees in Sweden. *American Journal of Orthopsychiatry*, 71(1), 4-15.
- AnnGuli, L. (2004). *The effects of creative drama-based intervention for children with deficits in social perception*. Austin: Ph.D Thesis, The University of Texas.
- Arıca, F., Çakır, C. & Kağnıcı, D. (2023). Kırılgan gruplar özelinde afetlerde psikososyal hizmetler. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(1), 176-187. DOI: <https://doi.org/10.35341/afet.1173165>
- Aslan C. (2013). *Göç-Eğitim-Batman ve Çocuk: Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Göçün Aile ve*
com.tr/webhp?hl=tr#hl=tr&q=egitim.cu.edu.tr%2Fmyfiles%2Fopen.aspx%3Ffi

le%3D94 2.doc%E2%80%8E adresinden 18 Mayıs 2024'te alınmıştır.
<https://www.google>.

- Aşkın, D. (2014). *Göçmen gençlerde kültürel dönüşüm üzerine sosyolojik bir analiz: İnegöl huzur mahallesi*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Aykaç, M. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi*. (Yayınlamamış Yüksek Lisans tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aykaç, M. ve Adıgüzel, Ö. (2011). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi*. Kastamonu Eğitim Dergisi, 19(1), 297-314
- Aykaç, M. ve Aykaç, N. (2019). *Yaratıcı drama temelli etkinliklerin kültürlerarası duyarlılık ve göçmen algısı üzerine etkisi*. Yaratıcı Drama Dergisi, 14(1), 73-98.
- Aykaç, M. ve Çetinkaya, G. (2013). The effect of creative drama activities on pre-service Turkish language teachers' speaking skills. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature, and History of Turkish or Turkic*, 8(9), 671-682.
- Aziz, A. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. Nobel Yayıncılık.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological bulletin*, 117(3), 497.
- Bayhan, P. ve Yükselen, A. (2007). Özel gereksinimli çocuklarda drama modelleri ve oyun. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(3-4), 45- 53.
- Bayrakçı, M. (2007). Okulöncesinde yaratıcı drama etkinliklerinin iletişim becerilerinin gelişmesi üzerindeki etkisi. Yayınlamamış yüksek lisans tezi, Kars Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Berk, L. E. (2013). *Erken Çocuklukta Duygusal ve Sosyal Gelişim, (Çev.) B. Tortamış Özkaya. İçinde: Bebekler ve Çocuklar. Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa, (Çev. Ed.) N. Işıkoğlu Erdoğan, (ss. 362-408)*. Ankara:Nobel Yayıncılık.

- Biçer, N. (2017). The views of syrian refugees migrating to turkey on the turkish language and culture: Kilis Case. *Journal of Education and Training Studies*, 5(3), 97-109. doi:10.11114/jets.v5i3.2100
- Biçer, N. ve Kılıç, B. S. (2017). Suriyeli öğrencilere türkçe öğretmek için kullanılan ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 649-663. doi:10.16916/aded.329809
- Bilgin, R. (2009). Diyarbakır'da sokakta çalışan çocuklar üzerine sosyolojik bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. <http://www.esosder.org> adresinden alındı.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), "BM Mülteci Örgütü Ekim 2018", Erişim: 17 Nisan 2024, <https://www.unhcr.org/tr/wpcontent/uploads/sites/14/2018/12/Fact-Sheet-September-2018-TR.pdf>.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR): <https://www.unhcr.org/tr/>
- BM, "BM Mülteci Örgütü Ekim 2018", Erişim: 17 Nisan 2024, <https://www.unhcr.org/tr/wpcontent/uploads/sites/14/2018/12/Fact-Sheet-September-2018-TR.pdf>.
- Bodegård, G. (2005). Life-threatening loss of function in refugee children: Another expression of pervasive refusal syndrome? *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 10(3), 337-350.
- Boran, E. (2010). *Risk gruplarıyla sosyal alanda yaratıcı drama çalışmalarının etkileri*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Boran, E. (2010). *Risk gruplarıyla sosyal alanda yaratıcı drama çalışmalarının etkileri*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Börü, N. ve Boyacı, A. (2016). Göçmen öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarında karşılaştıkları sorunlar: Eskişehir ili örneği. *Turkish Studies*, 11(14), 123-158.

- Bulut, S., Kanat Soysal, Ö. ve Gülçiçek, D. (2018). Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğretmeni olmak: Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1210-1238.
- Canbolat, N. A. (2017). *Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları ile ebeveynlerinin duygusal zekâ düzeyleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cebeci, M. (2015). Sosyolojik açıdan göç ve göçmenlerin sosyal kültürel entegrasyonları: Kavramsal bir çalışma. *Disiplinler Arası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu*, Canatan K. vd. (Ed.), İstanbul: *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Yayınları*, s. 135-158.
- Ceylan, R. (2019). Ebeveynlerin okul öncesi kurumu hakkındaki görüşleri: Tercih sebepleri, beklentileri ve memnuniyetleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(70), 497-517.
- Cimpian, A., Hammond, M. D., Mazza, G. ve Corry, G. (2017). Young children's self-concepts include representations of abstract traits and the global self. *Child Development*, 88(6), 1786–1798. doi:10.1111/cdev.12925
- Couroucli-Robertson, K. (2001). Brief drama therapy of an immigrant adolescent with a speech impediment. *The Arts in Psychotherapy*, 28, 289–297.
- Cross, Göç Terimleri Sözlüğü, (2023).
https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf
- Çoğan, O. (2006). *Çocuk suçluluğunun nedenleri ve edirne ceza mahkemelerinde açılan davaların bu yönden incelenmesi*. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Disiplinler Arası Adli Tıp Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi (yayımlanmamış). Ankara.
- De La Cruz, R. E. (1995). *The effects of creative drama on the social and oral language skills of children with learning disabilities*, Ph.DThesis, IllinoisStateUniversity, Bloomington.
- Demirtaş, H. (2009). *Sakarya üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü, mülteci sorunu ve Türkiye – AB ilişkilerine etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya. Elazığ Örneği (Yüksek Lisans Tezi).

- Erbay, F. ve Yıldırım Doğru, S. S. (2010). The effectiveness of creative drama education on the teaching of social communication skills in main streamed students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 4475–4479.
- Erdoğan, M. ve Ünver, C. (2015). *Türk iş dünyasının Suriyeliler konusundaki görüş ve önerileri*. Tisk Tayını, No:353, Ankara: Matsa Basımevi.
- Ereş, F. (2017). Türkiye’de göçmen eğitimi sorunsali ve göçmen eğitiminde farklılığın yönetimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 22.
- Ertan, N. (2013). *Okul öncesi çağıdaki çocukların duygusal düzenleme ve baş etme stratejileri arasındaki ilişkinin, Çaba Sarf Ederek Kendin Denetleme Aracılığıyla İncelenmesi*. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi sf.26. İstanbul, 2013.
- Freeman, G. D. Sullivan, K. Fulton, C. R. (2003). Effects of creative drama on selfconcept, social skills, and problem behavior. *Journal of Educational Research*. 96 (3), 131-138.
- García, O., Johnson, S. I., & Seltzer, K. (2017). *The translanguaging classroom: Leveraging student bilingualism for learning*. Philadelphia, PA: Caslon.
- Gencer, T. E. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 838- 854.
- Genç, S. (2005). İlköğretimde sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 41-54.
- Gendron, M. Royer, E., Bertrand, R. & Potvin, P. (2004). Behaviour disorders, social competence and the practice of physical activities among adolescence. Emotional and Behavioral Difficulties. *Sage Publications*, 9(4), 249–259.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2016) Erişim Tarihi: (10.04.2016).http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_3633784713_icerik
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: <https://www.goc.gov.tr/>
- Göç Politikaları Derneği: <https://www.gocarastirmalariderneği.org/tr/>

- Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı, “Geçici Koruma Kapsamı Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri”, Erişim: 4 Şubat 2024, https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_12/03175027_Internet_BYIt_eni.pdf.
- Gültekin, D. (2014). *Yaratıcı drama eğitiminin 60-72 aylık çocukların sosyal duygusal gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güner, A. Z. (2008). *Eğitici drama uygulamalarının 5-6 yaş grubu çocukların sosyal-duygusal uyumlarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Güner, H. Ç. (2006). *İlköğretimde Yaratıcı Drama*. İstanbul: Yerdeniz Yayınları.
- Güven, İ., & Adıgüzel, Ö. (2015). Developing social skills in children through creative drama in education. In *Drama and Theatre with Children* (pp. 83-93). Routledge.
- İçduygu, A., Erder, S. ve Gençkaya, Ö. F., (2014). *Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları 1923-2023: Ulus Devlet Oluşumundan Ulus Devlet Ötesi Dönüşümlere*, MireKoç Raporları, İstanbul: Koç Üniversitesi Koç Araştırmaları Merkezi.
- Jackson, T. ve Bynum, N. A. (1997). Teaching toolfor culturally diverse children with behavioral disorders. *Journal of Instructation Psychology*, 23, 6-18
- Kabakçı, Ö. F. ve Owen, F. K. (2010). Sosyal duygusal öğrenme becerileri ölçeği geliştirme çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 35(157), 152-166.
- Kamaraj, I. (2004). *Sosyal becerileri derecelendirme ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve beş yaş çocuklarının atılganlık sosyal becerisini kazanmalarında eğitici drama programının etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kara, A. ve Akdağ, M. (2017). *Program değerlendirme modeller ben. Eğitimde programi geliştirme ve değerlendirme*. Oral, B. ve Yazar, T. (Ed). Ankara: Pegem Aademi, 469-488.
- Kara, Y., ve Çam, F. (2007). Yaratıcı drama yönteminin bazı sosyal becerilerin kazandırılmasına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(32), 145-155.

- Karadeniz, S. A., ve Tepeli, K. (2019). Yaratıcı drama eğitiminin ergenlerin utangaçlıkla baş etme ve atılganlıklarını geliştirmeye yönelik etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 99-116.
- Kardeş, S., & Akman, B. (2018). Suriyeli sığınmacıların eğitimine yönelik öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 17(3).
- Kartal, T. (2009). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi ilk çağ tarihi konularının öğretiminde drama yönteminin öğrenci başarısına etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kavcar, C. (2006). *Örgün eğitimde dramatisasyon*. H. Ö. Adıgüzel (Ed.), *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar içinde* (s. 18-28). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Kıyaker, S. (2017). *62-72 ay çocuklarının öz düzenleme becerisi üzerinde eğitici drama programının etkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kim, M. J., Doh, H. S., Hong, J. S., & Choi, M. K. (2011). Social skills training and parent education programs for aggressive preschoolers and their parents in South Korea. *Children and youth services review*, 33(6), 838-845.
- Kocayörük, A. (2004). *Duygusa zeka eğitiminde drama etkinlikleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- McCaslin, N. (2006). *Creative drama in the classroom and beyond*. USA: Pearson Education.
- MEB Milli Eğitim Bakanlığı (2013b). *Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri Genelgesi*. Fethiye İlçe Mili Eğitim Müdürlüğü: http://fethiye.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_10/02093016_scannedimage24.pdf (Erişim:1 Nisan 2024).
- Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama Araştırma Merkezi. (2014). *Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştay Sonuç Raporu*, Mersin, 42. No:514635
- Mülteci Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme; Cenevre Sözleşmesi, (1948). <https://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf>

- Novy, C. (2003). Drama therapy with pre-adolescents: A narrative perspective. *The Arts in Psychotherapy*, 30, 201–207
- Ömeroğlu, E. (1992). Okul öncesi işitme engelli çocukların haynaştırılmasında yaratıcı drama eğitimin kullanılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 1(02).
- Ömeroğlu, E. (1992). Okul öncesi işitme engelli çocukların haynaştırılmasında yaratıcı drama eğitimin kullanılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 1(02).
- Özcan, A. S. (2018). Çok kültürlülük bağlamında Türkiye'nin Suriyeli öğrencilere yönelik eğitim politikası. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 17-29.
- Özdemir, H. (2012). Türkiye'de iç göçler üzerine genel bir değerlendirme. *Akademik Bakış Dergisi*, 30(11), 1-18.
- Özer, Y. Y. et al. (2017). Suriyeli çocukların eğitimi: sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 37, 110.
- Özgöker, U. ve Bati, G. F. (2016). Avrupa birliği hukukunda göç sorunu parametreleri. *Ekonomi, Yönetim Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 1-10.
- Özyürek, A. ve Ceylan, Ş. (2014). Okul öncesi çocuklarda sosyal becerilerin desteklenmesi konusunda öğretmen ve veli görüşlerinin belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(35), 99-114.
- Perruchoud, R., Rousseau, C., Benoît, M., Gauthier, M. F., Lacroix, L., Alain, N., VigerRojas, M., ... & Bourassa, D. (2007). Classroom drama therapy program for immigrant and refugee adolescents: A pilot study. *Clinical child psychology and psychiatry*, 12(3), 451-465.
- Pinson, H., Arnot, M. (2007). Sociology of education and the waste land of refugee education research. *British Journal of Sociology of Education* 28, no. 3: 399–407.
- Sağlam, T. (2004). Dramatik eğitim: amaç mi, araç mi? *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, (17), 4-21.

- Sak, R., Şahin-Sak, İ. T., Öneren-Şendil, Ç. ve Taşkın, N. (2020). Eğitim Paydaşlarının Okul Öncesi Eğitimin Zorunlu Olmasına İlişkin Görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(1), 58-78.
- San, G. (2006a). *Sanat ve yaratıcılık eğitimi olarak tiyatro*. H. Adıgüzel (Ed.), *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar içinde* (s. 3). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- San, G. (2006b). *Sanatta yaratıcılık, oyun, drama*. H. Ö. Adıgüzel (Ed.), *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar içinde* (s. 169-180). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Sayın, Y., Usanmaz, A. ve Aslangiri, F. (2016). Uluslararası göç olgusu ve yol açtığı etkiler: Suriye göçü örneği, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18 (31), 1-13.
- Schachner, M. K., Schwarzenhal, M., van de Vijver, F. J., & Noack, P. (2019). How all students can belong and achieve: Effects of the cultural diversity climate amongst students of immigrant and nonimmigrant background in Germany. *Journal of Educational Psychology*, 111(4), 703.
- SETA Raporu, (2014). *Yavuz Göktürk, Orta Doğu'da Yeni Bir Trajedi: Suriyeli Mülteciler*, Ankara
- Sevinç, B. (2014). *Survey araştırması yöntemi*. Alfa Yayıncılık.
- Seydi, A. R. (2017). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 296.
- Slusky, R. (2004). Decreasing high-risk behavior in teens. *Healthcare Executive*, 19(1), 48-49.
- Stagnitti, K. (2006). Pretend play and parents' view of social competence: The construct validity of the Child-Initiated Pretend Play Assessment. *Australian Occupational Therapy Journal* 53(4):314 – 324
- Suriyeliler için Geçici Koruma Statüsü: <https://help.unhcr.org/turkiye/tr/information-for-syrians/temporary-protection-in-turkey/>
- Sürüel, T. (2008). *Göç ve sosyal dışlanma ilişkisinin sosyal politika açısından analizi: istanbul-sultanbeyli örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Şahin, S. (2018). The problems experienced in the integration process of Syrian students into the Turkish education system. *Universal Journal of Educational Research*, 6(5), 909-918. doi:10.13189/ujer.2018.060512
- Şen, M. (2014). Türkiye'de iç göçlerin neden ve sonuç kapsamında incelenmesi. *Çalışma ve Toplum*, 40(1).
- Şenol, F. B. ve Metin, E. N. (2018). Çocuklar için etkileşim dereceleme ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(51), 81-106.
- Şenol, F. B., & Metin, E. N. (2021). Kaynaştırma uygulaması yapılan okul öncesi sınıflarında drama eğitim programının çocukların etkilemeleri ve sosyal becerileri üzerindeki etkililiğın incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 46(208), 189.
- Tagay, Ö., Baydan, Y., & Voltan Acar, N. (2010). Sosyal beceri programının (BLOCKS) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri üzerindeki etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (3), 19-28. <https://doi.org/10.20875/sb.59103>
- Tanrikulu, F. (2018). Suriye krizi sonrası Türkiye'deki sığınmacıların ve göçmenlerin eğitimi: Geçmiş, bugün ve gelecek perspektifleri, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2585-2604. doi: 10.17218/hititsosbil.45020
- Taş, H. Y., Özcan, S. (2013). *Türkiye de iç göçün yoksulluğa ve istihdama etkisi*. International Conference on Eurasian Economies, Beykent Üniversitesi, St. petersburg, Rusya.
- Toker, Ş. ve Olğun Baytaş, M. (2020). The Potential and challenges of implementing translanguaging pedagogy with Syrian refugee learners in Turkey.
- Topaloğlu, A. Ö. (2013). *Etkinlik temellisozyal beceri eğitimin çocukların akran ilişkilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya
- Totan, T. ve Abbasov, A. (2015). Yaratıcı drama eğitiminin özel gereksinimi olan çocukların sosyal beceri alanlarından konuşma ve ilişki kurma becerileri gelişimine katkısı. *Asian Journal Of Instruction (E-Aji)*, 3(1), 50-65.
- Tümertekin E. ve Özgüç, N. (2004). *Beşeri coğrafya: İnsan, kültür, mekan*. Çantay Kitabevi.

- Türkoğlu, B. ve Uslu, M. (2016). *Oyun temelli bilişsel gelişim programının 60-72 aylık çocukların bilişsel gelişimine etkisi. INES Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(6), 50-68.
- Ulubey, Ö. ve Gözütok, F. D. (2015). Future citizenship, democracy and human rights education with creative drama and other interactive teaching methods. *Eğitim ve Bilim*, 40(182).
- Uyungül, Ö. (2016). *Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin öğrenme stillerine göre sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına, akademik başarılarına ve kalıcılığa etkisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Uz Baş, A. (2010). Sınıf-temelli bir sosyal beceri eğitimi programının ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin güvengenlik ve saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. Cilt:7 Sayı:2.
- Uzun, A. (2015). Günümüzün sosyal ve ekonomik sorunu olan Suriyelilerin mülteci ve ekonomi hukuku bakımından değerlendirilmesi, *Ankara Barosu Dergisi*, 2015, 1. Sayı, Ankara
- Yassa, N. A. (1997). A study of the effect of drama education on social interaction in high school students. Unpublished Doktoral Dissertation, Lakehead University, Ontario.
- Yayla Ceylan, Ş. (2014). *Dramatik etkinlikler ve dramanın çocuğun gelişimindeki yeri.* E. Ömeroğlu (ed.). Okul öncesi eğitimde dramatik etkinliklerden dramaya teoriden uygulamaya (4.bs.) Ankara: Eğitenkitap.
- Yıldırım, M., (2006). *Sosyal beceri eğitiminin lise öğrencilerinin utangaçlık düzeylerine etkisi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç ve Türkiye: Türkiye'deki Çocuk Göçmenler ve Sığınmacı Ailelere Tanınan Haklar ve Daha İyi Uygulamalar için Öneriler, *Akademik Bakış Dergisi*, 49: 479-480.
- Yüksel, G. (1999). Sosyal beceri eğitiminin üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerine etkisi. *Türk psikolojik danışma ve rehberlik dergisi* 2(11), 37-47

EKLER

EK1: ANKET FORMU

EK 1
SOSYAL BECERİLERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Değerlendirilen Kişinin Adı Soyadı:
Değerlendirmeyi Yapan Kişinin Adı Soyadı:

YÖNERGE: Aşağıda 7-12 yaş arasındaki çocukların sahip olması gereken bir takım sosyal beceriler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da değerlendirmesini yaptığınız çocuğun sahip olduğu sosyal becerilerin karşısındaki seçeneklerden uygun olanına (X) işareti koyunuz. Gözleme olanağı bulamadığınız beceriyi boş bırakınız.

TEMEL SOSYAL BECERİLER

		Her zaman Yapar	Çoğu zaman Yapar	Arasıra Yapar	Çok Az Yapar	Hiçbir Zaman Yapmaz
1	Çevresinde gelişen olayları gözlemler (Çevresinde yer alan canlı ve cansız varlıklar ve bunların özellikleri hakkında veri toplayarak bilgi edinir).					
2	Konuşurken sözel anlatımının anlamını pekiştirmek ve tamamlamak için mimikler kullanır.					
3	Konuşurken sözel anlatımının anlamını pekiştirmek ve tamamlamak için jestler kullanır.					
4	Birlikte olduğu insanlara karşı hissettiği duygulara göre arasındaki mesafeyi ayarlar (uzak ya da yakın durur).					
5	Başkalarıyla ilişkilerinde, karşısındakine duygularına aktarmak için bedensel temasını kullanır (Sarılma, öpme, kucaklama, kolları tutma, sırtı tutma gibi).					
6	Başkalarıyla konuşurken içinde bulunduğu ortama göre beden duruşunu ayarlar.					
7	Başkalarını dinlerken, içinde bulunduğu ortama göre beden duruşunu sergiler.					
8	Başkalarını dinlerken, konuşan kişiyle göz kontağı kurar.					
9	Kendisine verilen sözel yönergeleri yerine getirmeye çalışır.					
10	Başkaları konuşurken konuşmanın içeriğine uygun geribildirimde bulunur.					
11	Kıyafet temizliğine dikkat eder.					
12	Daha önce neler söylediği sorulduğunda tekrar söyler.					
13	Başkalarıyla konuşurken kendini dinleyen kişilerle göz kontağı kurar.					
14	Konuşmasını, konuşmanın içeriğine uygun olmayan duraklamalar yapmadan sürdürür.					
15	Konuşurken başkaları tarafından anlaşılabilmek için konuşma hızını ayarlar.					
16	Konuşurken, konuşmada yer alan duygu ve düşüncelerin anlamına ışık tutan vurgulamalarda bulunur.					
17	Konuşurken içinde bulunduğu ortama göre ses tonunu ayarlar.					

İLİŞKİYİ BAŞLATMA VE SÜRDÜRME BECERİLERİ

		Her zaman Yapar	Çoğu zaman Yapar	Arasına Yapar	Çok Az Yapar	Hiçbir Zaman Yapmaz
18	İlk tanıştığı kişilere kendisini tanıtır.					
19	Tanıdığı kişileri başkalarına tanıtır.					
20	Tanıdığı kişilerle karşılaşınca gülümser.					
21	Tanıdığı kişilerle karşılaşınca selam verir (Sözlü ya da başıyla)					
22	Bir şey istediği zaman lütfen sözcüğünü kullanır.					
23	Kendisine yardım edildiğinde teşekkür eder.					
24	Birine zarar verince özür diler.					

DUYGUSAL BECERİLER

		Her zaman Yapar	Çoğu zaman Yapar	Arasına Yapar	Çok Az Yapar	Hiçbir Zaman Yapmaz
25	Başkalarıyla ilgili olumsuz duygularını ifade eder.					
26	Başkalarıyla ilgili olumlu duygularını ifade eder.					
27	Başkalarının kendisine karşı neler hissettiğini ifade eder.					
28	Gerektiğinde kendisi ile ilgili olumlu ifadeler kullanır.					
29	Karşısındakinin duygu durumuna göre uygun tepki verir.					
30	Aşırı sevinç, üzüntü, öfke, korku gibi duygularını uygun şekilde ifade eder.					
31	Öfkesini başkalarına zarar vermeden ortaya koyar.					

GRUPLA BİR İŞİ YÜRÜTME BECERİLERİ

		Her zaman Yapar	Çoğu zaman Yapar	Arasına Yapar	Çok Az Yapar	Hiçbir Zaman Yapmaz
32	Sınıf arkadaşlarına oyun oynamayı teklif eder.					
33	Oynanmakta olan oyuna katılmayı teklif eder.					
34	Arkadaşlarına yeni oyunlar oynamayı teklif eder.					
35	Bir gruba katılmak için grup üyelerinden izin alır					
36	Grup faaliyetlerine katılır.					
37	Grupta iş bölümüne uyar.					
38	Grupta sorumluluğunu yerine getirir.					
39	Gerektiğinde soru sorar.					
40	Kendisine soru sorulduğunda cevap verir.					

KONUŞMA BECERİLERİ

		Her zaman Yapar	Çoğu zaman Yapar	Arasına Yapar	Çok Az Yapar	Hiçbir Zaman Yapmaz
41	Konuşmayı başlatır.					
42	Konuşmayı sürdürür.					
43	Konuşmayı bitirir.					
44	Konuşmayı bitirdikten sonra yeniden başlatır.					
45	Konuşmak için başkalarının konuşmasını tamamlamasını bekler.					
46	Gereksinim duyduğunda başkalarından yardım ister.					

ETKİLEŞİM BECERİLERİ

		Her zaman Yapar	Çoğu zaman Yapar	Arasına Yapar	Çok Az Yapar	Hiçbir Zaman Yapmaz
47	Yardıma gereksinimi olan kişiler yardım istemeden onlara yardım etmeyi teklif eder.					
48	Gereksinim duyduğunda izin ister.					
49	Eşyalarını (kalem, silgi, oyuncak vb.) başkalarıyla paylaşır.					
50	Başkalarını rahatsız etmekten kaçınır.					
51	Suçlamalar karşısında kendini savunur.					
52	Kendisiyle alay edildiğinde duymazlıktan gelir.					
53	Başkalarıyla arasında olan farklılıkları konuşarak çözer.					
54	Başkalarıyla olan problemlerini kavga etmeden çözer.					
55	Gerektiğinde başkalarına sözel yönerge verebilir.					
56	Gerektiğinde başkalarınca verilen sözel yönergelere uyar.					
57	Başkalarıyla ilgili olumlu düşüncelerini söyler.					
58	Başkalarıyla ilgili olumsuz düşüncelerini söyler.					
59	Başkalarından farklı olan düşüncelerini söyler.					
60	Başkalarıyla gerektiğinde işbirliği yapar.					
61	Kendisinden farklı olan arkadaşlarıyla birlikte olur.					
62	Kendisinden istemediği bir şeyi yapması istendiğinde hayır der.					
63	Kendisine yapılmasını istemediği bir davranış olduğunda karşısındakine söyler.					

BİLİŞSEL BECERİLER

		Her zaman Yapar	Çoğu zaman Yapar	Arasına Yapar	Çok Az Yapar	Hiçbir Zaman Yapmaz
64	İçinde bulunduğu sosyal ortama uygun davranışlar gösterir.					
65	Kendi kendine herhangi bir konu ile ilgili araştırma yapıp onun hakkında bilgi edinir.					
66	Kendi yaptıklarını objektif olarak gözden geçirerek değerlendirir.					
67	Başkalarını ikna edinceye kadar haklı olduğu bir konuyu savunur.					
68	Bir problemin çözümü için alternatifler üretir.					
69	Bir problemi çözer.					

EK2: GÖZLEMCİ DEĞERLENDİRME FORMU

BİRİNCİ OTURUMUN DEĞERLENDİRMESİ

Grup lideri grup üyeleriyle oturuma başlamadan önce üyelerin de fikirlerini alarak grup kurallarını oluşturmuştur. Lider grup üyelerinin çalışma mekanı fark etmesi ve birbirlerini tanımaları için bir serbest yürüyüş etkinliği yaptırmıştır. Bu hem üyelerin çalışma mekanı tanımalarını hem de birbirleriyle kaynaşmalarını sağlamıştır. Kaynaşma etkinliğinde her bir üye başka bir üyeye 'kızgın', ve 'mutlu' olmak üzere 'merhaba' demiştir. Bu üyelerin ikili iletişimde duruma uygun duygusal tepkiler vermesini amaçlamıştır.

Öğrencilerin doğaçlama etkinliği sırasında yönerge veren lideri dikkatli bir şekilde dinledikleri gözlemlenmiştir, üyeler ilk kez canlandırma yaptıkları için başlangıçta zorlansalar da sonrasında sözel ve sözel olmayan iletişim becerilerini etkin bir biçimde kullanmış ve ses tonu, vurgularını, canlandırmaya uygun bir şekilde kullanmıştır. Lider canlandırma sırasında üyelerin yüzlerinin diğerlerine dönük olması gerektiğini hatırlatmış ve buna özen gösterenleri tebrik etmiştir. Canlandırmanın temel noktası üyelerin duruma uygun nezaket bildiren kelimeleri kullanmasını sağlamaktır. Canlandırmanın ikinci aşamasında üyelerden (Merhaba, Hoşça kal ..) nezaket içeren kelimeleri konuşmadan beden diliyle ifade etmeleri istenmiştir. Üyelerin canlandırmaya konsantre oldukları gözlemlenmiştir.

Tarafsız Gözlemci

İKİNCİ OTURUMUN DEĞERLENDİRMESİ

Lider ilk olarak 1.oturumun hatırlatmasını yaptı. 2.oturumun ısınma oyunu ‘Duygu Şapkası’ oyunuydu. Oyun lider tarafından üyelere dağıtılan duygu kartları ile başladı. Lider kartları dağıtırken oyunun nasıl oynanması gerektiği ile ilgili yönerge verdi.

Bir müzik açıldı ve üyeler müzik eşliğinde oyun alanında serbest bir şekilde yürümeye başladı. Lider bir üyenin başına duygu şapkasını taktı ve seçilen üye elindeki duygu kartlarını diğerlerine mimikleriyle anlatmaya çalıştı. Üyelerin oyun sırasında diğer grup üyeleriyle kaynaştığı ve duygu ifadelerine odaklanıp anlamaya çalıştığı gözlemlenmiştir. Oyun grup üyelerinin kaynaşmasını, birbirlerine güvenmesini sözel olmayan iletişim becerilerini etkin kullanmasını sağlamıştır. Liderin etkinlikler sırasında verdiği yönergelerin açık ve anlaşılır olduğu gözlemlenmiştir. Lider ısınma oyunu sonrası duyguların iyi ve kötünün ötesinde farklı kelimelerle ifade edildiğini ve duyguların paylaşılmasının gerekli olduğunu vurgulamıştır.

Canlandırma kısmında üyeler lider tarafından gruplara ayrılmıştır. Her gruba farklı duygu durumlarını içeren kâğıtlar verilmiştir. Üyeler canlandırma sırasında farklı sosyal rollere ilişkin sözel olmayan iletişim becerilerini kullanarak canlandırma yapmıştır. Bazı üyelerin canlandırma yapmakta zorlandığı ve liderin desteğine ihtiyaç duyduğu görülmüştür. Bazı üyelerin canlandırmanın temel kuralı olan izleyiciye arkasını dönmeme kuralına uymadığı gözlemlenmiştir. Canlandırmadaki asıl amaç farklı durumlara uygun duygusal tepkileri fark etmek ve bu duygusal tepkileri diğerlerine gösterebilmektir. Üyelerin bu duygusal tepkileri fark etmekte ve canlandırmakta zorlandıkları gözlemlenmiştir.

Değerlendirme aşamasında lider ‘beni en çok arkadaşım...’ şeklinde eksilteli cümleler kurarak her bir üyenin cümleleri tamamlamasını istemiştir. Bu aşamada üyelerin lideri etkin bir biçimde dinledikleri fakat duygu bildiren cümleleri tamamlamakta zorlandıkları görülmüştür. Oturumun tamamında üyelerden sözel ve sözel olmayan iletişim becerilerini de kullanarak duygusal tepkilerde bulunması sağlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ OTURUMUN DEĞERLENDİRMESİ

Lider ilk olarak bir önceki oturumun hatırlatmasını yaptı. Daha sonra üyelere güvenlik uyarısında bulundu ve ısınma etkinliğine geçti. Etkinlik bir müzik eşliğinde serbest yürüyüşle başladı. Lider üyelere çalan şarkıda hangi duygular olabileceğini sordu. Etkinlik toplamda 4 şarkıdaki olabilecek duygular sorularak devam etti. Bu duygular 'mutlu', 'şaşkın', 'üzgün' ve 'sinirli' duygularıydı. Bir sonraki etkinlik liderin okuduğu durumlara uygun tepki vermek üzerineydi. Üyeler sözel iletişim becerilerini (beden dili, mimik...) kullanarak farklı durumlara uygun tepkileri canlandırdı. Üyelerin bu oturumda birbirleriyle daha fazla etkileşimde olduğu ve liderin yönergelerini daha rahat aldığı gözlemlendi. Üyelerin bu oturumda canlandırmaya alıştıkları ve daha iyi yaptıkları görüldü. Etkinliğin bir sonraki aşaması ikili diyaloglar içeren canlandırmaydı. Bu aşamada üyelerin sözel iletişim becerilerini etkin kullandıkları ve canlandırmaya konsantre oldukları gözlemlendi.

Üyelerin öfke duygusunu hissettiklerinde rahatlamasını sağlayan nefes egzersizleri öğretilmiştir. Lider öfkeli olduğunda her bir üyeden vücudunun farklı bir bölümünü canlandırmasını istedi. Bu oturumda üyelerin farklı duygular içeren durumlara bir önceki oturuma göre daha uygun duygusal tepkiler verdikleri görülmüştür.

Oturumlar sırasında bir öğrencinin hiç konuşmadığı fakat etkinliklere katılım gösterdiği fark edilmiştir. Son olarak değerlendirme yapıldı ve üyeler canlandırmalara daha aktif katılım gösterdiği için bir ödül oyunu(dart) oynatıldı.

Tarafsız Gözlemci

DÖRDÜNCÜ OTURUMUN DEĞERLENDİRMESİ

Lider bir önceki oturumu hatırlatarak başladı ve ısınma etkinliğine geçti. Lider grubu üç gruba ayırdı. ‘Sorumluluklarını bilen’, ‘Sorumluluklarını bilmeyen’, ‘Sorumluluklarını erteleyen’ şeklinde üç durumu ‘üç gruba verdi ve bunun üzerine biraz düşünmelerini istedi. Bu durumların sonuçları üzerine her bir grupla konuşuldu. Üyelerin diğerlerini ve lideri daha etkin dinlediği gözlemlendi. Daha sonra bu üç grup için çalışma mekanında üç köşe belirlendi ve ‘hoplarım zıplarım daldan elma toplarım bekçi baba geliyor kaç’ adlı etkinlik yapıldı. Üyelerin bu etkinlik sırasında başkalarının ve kendilerinin güvenliğini gözettikleri gözlemlendi. Sonuç olarak sorumlulukları yerine getirmenin kişiye mutluluk getireceği üzerine bir değerlendirme yapıldı. Üyelerin amaçlanan kazanımı elde ettikleri, sorulan sorulara uygun cevap verdikleri ve tüm üyelerin birbirleriyle eşgüdümünün arttığı görülmüştür.

Grup bir çember oluşturup mindere oturdu. Lider sorumluluklar üzerine farklı durumlar okudu ve üyelerden bu durumları yaşıyor olsalar neler hissedeceklerine dair sorular sordu. Geçtiğimiz üç oturumda konuşmayan üyenin de sorulan bir soruya cevap verdiği görüldü. Genel değerlendirme sonunda her bir üye diğerlerine ve lidere hoşça kal diyerek çalışma mekanından ayrıldı.

Tarafsız Gözlemci

BEŞİNCİ OTURUMUN DEĞERLENDİRMESİ

Lider üyelere daha önce bir robot görüp görmediklerini sorarak oturuma başladı. Daha sonra robotlarla insanları birbirinden duyguların ayırdığını açıkladı. İnsanların üzüntü, şaşkınlık vs. gibi duyguları olduğunu açıkladı. Üyelerden alanda serbest bir şekilde robot gibi yürümeleri istendi ve robot gibi selamlaşmaları söylendi. Isınma etkinliği tamamlandıktan sonra canlandırmaya geçildi. Lider canlandırmayı anlatırken bazı üyelerin lideri etkin bir şekilde dinlemediği gözlemlendi. Etkinlikler sırasında üyelerin eşgüdümlü hareket ettiği ve çalışma mekânını birbirlerinin birbirlerinin güvenliğini gözeterek kullandığı gözlemlendi. Canlandırmada üyelerden ikili gruplar oluşturmaları istendi. Canlandırma durumu iki üyeden birinin güçlü diğerinin zayıf olması ve güçlü olanın zayıf olana zorbalık yapmasıydı. Bu durumun nasıl çözümleneceği üzerine konuşuldu ve zorbalığın kişide hissettirdiği duygular tartışıldı. Üyelerin süreç içerisinde duyguları daha iyi tanıdıkları ve daha kolay empati kurdukları fark edildi. Sonrasında ise etkin dinleme üzerine örnek bir canlandırma yapıldı ve üyelere etkin dinlemenin unsurları hatırlatıldı. Canlandırma sırasında üyelerin farklı sosyal rollere ilişkin dil biçimlerini kullanabildikleri görülmüştür.

Üyelerin canlandırma sırasında izleyenlere yüzleri dönük olma kuralına uymadıkları gözlemlendi. Üyelerin canlandırma sırasında duygu durumlarına uygun sözel olmayan becerileri etkin bir şekilde kullandıkları fark edilmiştir. Üyelerin bu oturumda canlandırmaya odaklandıkları gözlemlenmiştir. Lider canlandırmaları tamamladıktan sonra oturumun değerlendirmesini yapmak için örnek bir durum anlatıp sorduğu soruya üyelerin cevap vermesini istedi ve oturumu tamamladı.

Tarafsız Gözlemci

ALTINCI OTURUMUN DEĞERLENDİRMESİ

Lider bir önceki oturum üyelere söz verdiği gibi oturuma bir kutu oyunuyla gelmiştir. Oyunun adı 'Tik Tak Boom' dur. Üyeleri bir çember oluşturmuş minderlere oturmuş lider eşliğinde oyun oynanmıştır. Lider duyguları fark etmek ve doğru ifade etmek, empati kurmak, nezakat bildiren kelimeleri kullanmak konularında yapılan tüm oturum etkinliklerini üyelere soru sorarak yeniden hatırlatıp bir özetleme yaptı. Üyelerin belirlenen kazanımları hatırladıkları ve özümstedikleri gözlemlendi. Daha sonrasında lider üyelere birkaç görsel gösterilerek aradaki yaşanan durumu ve kişilerin duygularını sorarak genel bir değerlendirme alıp oturumu tamamladı.

Tarafsız Gözlemci

EK3: UYGULAYICI DEĞERLENDİRME FORMU**BİRİNCİ OTURUMUN DEĞERLENDİRMESİ**

Oturum başlamadan önce mekanda gerekli düzenlemeler ve oturuma dair etkinliklerde kullanılacak materyaller hazırlanmıştır. Öğrenciler güler yüzle karşılanmış ve mekan tanıtılmıştır. Üyelerle oturuma başlamadan grup kuralları oluşturulmuştur.

‘İlişki başlatma becerileri ile ilgili uygulama yapar.’ kazanımı ile ilgili ısınma oyunu oynanmış süreç içerisinde çocukların eğlenerek etkinliğe katıldığı gözlenmiştir. Etkinliğe dair duygu ve düşünceleri paylaşımları istendiğinde duygularını ifade ederken ‘duyguları tanımlarken’ zorlandıkları görülmüştür.

‘İlişki sürdürme becerileri ile ilgili uygulama yapar’. Kazanımı ile ilgili canlandırma yaparken başlangıçta yönergeyi anlayıp uygulama konusunda zorlandıkları görülmüştür.

Değerlendirme aşamasında ‘Heykeltraş-Çamur Oyunu’ oynarken duygularını ve düşüncelerini sözel olmayan bu yöntemle çok daha iyi ifade edebilmişlerdir. Mekandan ayrılırken katılımcıların ‘Hoşça kal, Güle Güle’ sözcüklerini kullanarak ayrıldığı görülmüştür.

Oturum Lideri

İKİNCİ OTURUMUN DEĞERLENDİRMESİ

Duygu şapkası etkinliğiyle başladığımız ısınma aşamasında alanda müzik eşliğinde serbest dolaşım çocukların hoşuna gitmiştir. Dört temel duygunun öğretimi hedeflenen etkinlikte çocukların pantomim tekniğini daha kolay kavrayıp role girmesi gözlenmiştir.

İkili dramatik durumların canlandırılması ile devam eden atölyede çocukların dramatik durumları anlarken zorlandığı görülmüş ve yardım edilmiştir. Değerlendirme etkinliğinde ‘mutluluk, üzüntü, kızma, şaşırma vb.’ duyguları örneklendirebildikleri görülmüştür. Atölye genel olarak ele alındığında bir önceki atölyede öğrenilen ilişki başlatma, ilişki sürdürme ve ilişki bitirme (ayrılık, veda) sosyal becerilerinin (Günaydın, nasılsın, hoşça kal, görüşmek üzere) gibi ifadelerin canlandırmada kullanıldığı gözlenmiştir. Canlandırmalar sırasında rol oynama, doğaçlama tekniği yerine pantomim tekniğinde daha kolay ifade edebildikleri görülmüştür.

Oturum Lideri

ÜÇÜNCÜ OTURUMUN DEĞERLENDİRMESİ

Isınma aşamasında dört farklı duygu ile ilgili müziklerle başlanmıştır. Katılımcıların ilk iki oturuma göre daha uyumlu giriş yaptıkları görülmüştür. Atölyeye girerken ilişki başlatma sözcüklerini kullanmışlardır.

Canlandırma aşamasında verilen dramatik durumları daha kolay anlayıp role girdikleri gözlemlenmiştir. Fotoğraf karesi etkinliğini diğer tekniklere göre (Doğaçlama, rol oynama vb.) daha kolay anlayıp daha net yaptıkları dikkat çekmiştir.

Değerlendirme aşamasında duygular ve vücudumuza olanlara dair gerçekçi bir yaklaşımla değerlendirme yaptıkları, kendilerini ve vücutlarında olanları sorguladıkları hissedilmiştir. Genel olarak bu oturumda canlandırmaların daha iyi ve anlaşılır olduğu, rolde kaldıkları ve duygular konusunda farkındalıklarının arttığı görülmüştür. Etkinlikler sırasında grup içinde uyum ve etkileşimin de arttığı, işbirliği yapıldığı gözlenmiştir.

Oturum Lideri

DÖRDÜNCÜ OTURUMUN DEĞERLENDİRMESİ

Sorumluluk sepeti isimli etkinlik ile başlayan ısınma aşamasında öğrenciler fiziksel olarak hareketli oldukları için daha mutlu oldukları fark edildi. İkinci etkinliğinde destekliyor oluşu grup içi uyumu arttırmıştır.

Canlandırma aşamasında verilen dramatik durumlar ilk üç oturuma göre daha içselleştirilerek yapılmış, öğrencilerin daha kolay role girdiği görülmüştür. Bazı katılımcıların ilk üç oturumda daha az konuşurken bu oturumda daha çok ve istekli olarak etkinliklere katıldığı gözlemlendi.

Bu oturumda diğer oturumlara göre daha çok ara değerlendirme yapılmıştır. Ara değerlendirmelerin katılımcıları 'şimdi ve burada' tuttuğu görülmüştür.

Katılımcılar Türkçe konuşabiliyor olsa da özellikle fotoğraf karesi ve pandomim tekniklerinde role daha kolay girdikleri görülmüştür. Dört temel duyguyu canlandırma ve değerlendirme etkinliklerinde görülebilir düzeyde yansımalar sevindirici.

Oturum Lideri

BEŞİNCİ OTURUMUN DEĞERLENDİRMESİ

Isınma, canlandırma, değerlendirme aşamaları genel olarak ele alındığında öğrencilerin olumlu yönde gelişim gösterdiği gözlenmiştir. Grup genel olarak ele alındığında bu atölyede özellikle canlandırma aşamasında yönergeleri daha net anlayıp, sözel ve sözel olmayan iletişim becerilerini canlandırmalara uygun şekilde kompoze ettikleri söylenebilir. Değerlendirme aşamasında ürün çıkarmak yerine web 2.0 araçlarını ya da sözel değerlendirmeye daha etkin katıldıkları görülmüştür.

Oturum Lideri

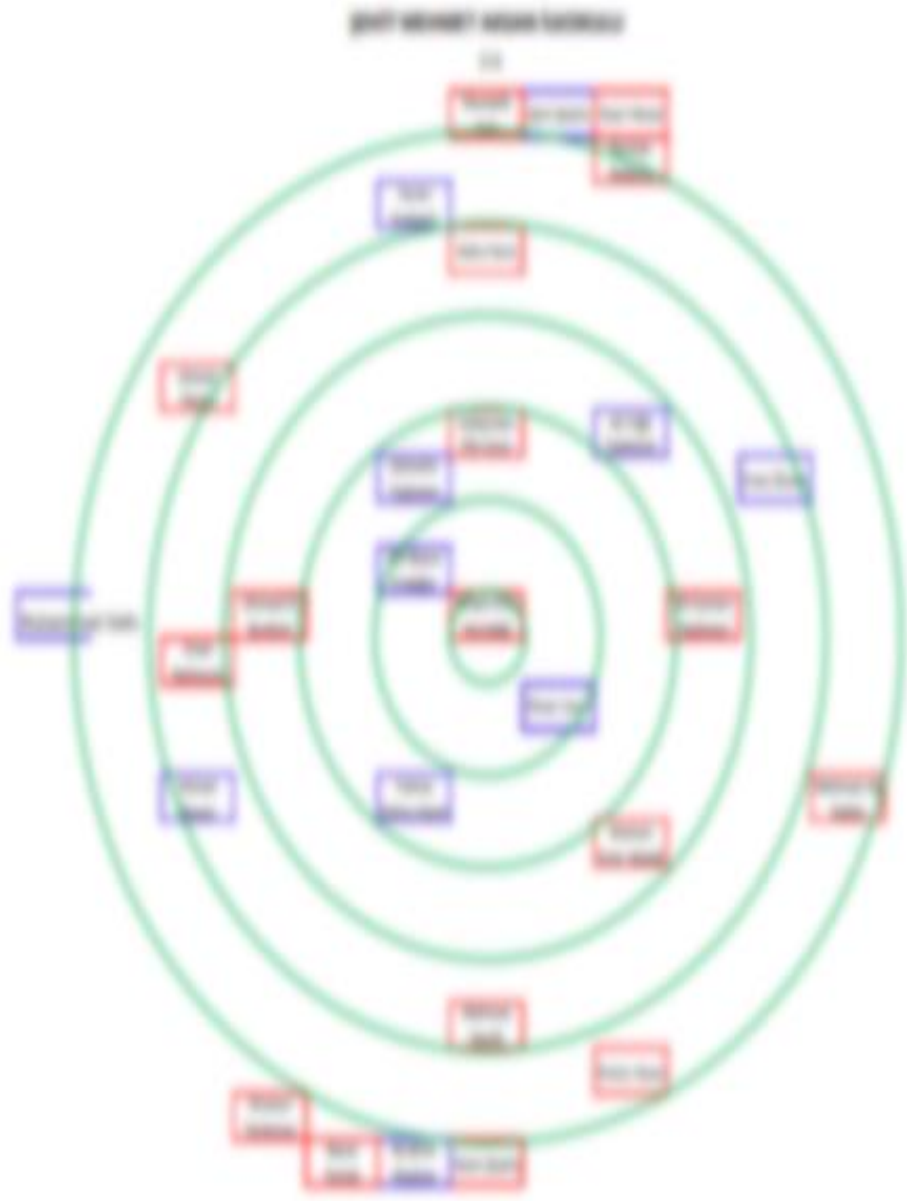
ALTINCI OTURUMUN DEĞERLENDİRMESİ

Sosyal becerilere sahip olmanın öneminin tartışılacağını atölye mekanda serbest yürüyüş ile başlamıştır ve katılımcılara atölyeler sürecinde en çok sevdikleri ısınma oyunu sorulmuş, sebebini bireysel açıklamaları istenmiştir. Canlandırma aşamasında 3 farklı karikatür verilmiş ve baloncukların içini doldurmaları istenmiştir. A ve B olarak iki eş olmaları ve canlandırma yapmaları istenmiştir. Canlandırmalar sırasında role rahat girip duygu ve düşüncelerini daha net ifade edebildikleri görülmüştür.

Ara değerlendirme yapılmıştır. Ardından katılımcılar iki gruba ayrılmış ve 1.grubun kendi arasında sosyal becerilere sahip olmanın önemini ikinci grubun sosyal becerilere sahip olmamayı tartışması istenmiştir. Ardından genel olarak sözlü ifade edilmiştir.

Proje süreciyle ilgili fragman tekniğini kullanımın yer aldığı etkinlik sırasında tüm öğrencilerin süreci film fragmanı izler gibi göstermeye çalışmış ve değerlendirme aşaması tamamlanmıştır.

Oturum Lideri

EK4: SOSYOMETRİ VERİLERİ

EK5: VELİ İZİN FORMU

Şehit Mehmet Aksan İlkokulu Müdürlüğüne

Velisi bulunduğum..... okul numaralı .....'ın
Salı ve Perşembe günleri .....İlkokulu Çok Amaçlı Salonunda
saat 14:15-16:00 arasında yapılacak olan Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının
Suriyeli İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesine Etkisinin
Araştırılması: Gaziantep Oğuzeli Örneği isimli çalışmaya katılmasında herhangi bir
sakınca görmediğimi bildiririm.

...../...../2023

Adres:

Soyadı

Telefon:

Veli Adı

İmza

EK7: MEB ARAŞTIRMA İZİNİ

Sayı : E-34659092-605.01-96593448
 Konu : Araştırma İzin Talebi
 (Ayşegül TAŞKESEN)

13/02/2024

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Gaziantep Üniversitesi Rektörlüğünün 25.01.2024 tarihli ve 445541 sayılı yazısı.

Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü Göç Çalışmaları Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Ayşegül TAŞKESEN'in yürüttüğü "Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Suriyeli İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkisinin Araştırılması: Gaziantep Oğuzeli" konulu anket uygulama isteği kapsamında, İlimiz Oğuzeli İlçesine bağlı bulunan ilkokullardaki öğrencilere yönelik Anket Uygulama İsteği, ilgi yazıda belirtilmektedir.

Bu kapsamda bahsi geçen Anket Uygulama İsteği, Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi kapsamında değerlendirilmiş olup; araştırmacının, araştırmasının bitiminden itibaren 15 gün içerisinde araştırma sonuçlarını 2 kopya halinde CD içerisinde Müdürlüğümüze bildirmesi şartıyla, İlimiz Oğuzeli İlçesine bağlı bulunan ilkokullardaki öğrencilere yönelik anket uygulama isteğinin, eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosu bünyesinde oluşturulan komisyonun uygunluk raporu doğrultusunda uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

Yasin TEPE
 İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
 Murat AKYÜZ
 Vali a.
 Vali Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Pancarlı Mah. Ketayın Büyükeçe Sok. No:8
 Şehitkamil/Gaziantep

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.tatkiye.gov.tr/meb-ebys>
 Bilgi için: A. KOÇAK, Müd.Yrd.M.Ali TIRYAKIOĞLU,Şef.E.YILDIRIM

Telefon No : 0 (342) 280 27 82
 E-Posta: ststajgelistirme27@meb.gov.tr
 Kıp Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: gaziantep.meb.gov.tr Unvan : Memur
 Faks: 3422802847

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. İnternet ortamında imza doğrulama için: 1613-8068-3b9d-959b-9f98

EK8: YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİ PROGRAMININ İÇERİĞİ VE SÜRECİ

Yaratıcı Drama etkinlikleri aşağıdaki alt başlıklar baz alınarak oluşturulmuştur.

1. Kazanımlar: Drama etkinliğinin amacı ve hedefleri belirlenmiştir. Bu alt başlık altında, etkinliğin neyi amaçladığı ve hangi hedeflere yönelik olduğu açıklanmıştır

2. Hedef Kitle: Drama etkinliği hangi yaş grubuna veya hangi öğrenci kitlesine yönelik olduğu belirtilmiştir. Bu araştırmada hedef kitle, ilkokula devam eden Suriyeli 2. Sınıf öğrencileri olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin yaş, gelişim düzeyi ve ilgi alanları bu alt başlık altında değerlendirilmiştir.

3. Konu ve Tema: Drama etkinliğinin konusu ve teması her etkinlik için belirtilmiştir. Konu, etkinliğin odaklandığı ana konuyu ifade ederken, tema daha geniş bir perspektifte etkinliğin duygusal, sosyal veya felsefi boyutunu yansıtmaktadır.

4. Hazırlık Süreci: Drama etkinliği için yapılacak hazırlık süreci açıklanmıştır. Bu süreç, senaryo oluşturma, rol dağılımı, kostüm ve dekor hazırlığı gibi adımları içermektedir.

5. Etkinlik Akışı: Drama etkinliğinin nasıl gerçekleştirileceği detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Etkinliğin başlangıcı, gelişimi ve sonucu bu alt başlık altında planlanmıştır.

6. Rol Dağılımı: Drama etkinliği için belirlenen roller ve karakterler öğrencilere açıklanmıştır. Her karakterin özellikleri, davranışları ve ilişkileri bu alt başlık altında analiz edilebilmiştir.

7. Materyaller ve Araçlar: Drama etkinliği için gereken materyaller ve araçlar uygulayıcı tarafından belirtilmiştir. Bu alt başlık altında, dekor, kostüm, sahne düzenlemesi gibi detaylar yer almaktadır.

8. Değerlendirme: Drama etkinliğinin nasıl değerlendirileceği oturumlarda açıklanmıştır. Öğrencilerin performansları, etkinliğin amacına ve hedeflerine ne kadar uygun olduğunu değerlendirecek kriterler belirlenmiştir.

9. Uygulama Sonrası Geri Bildirim: Drama etkinliği sonrasında öğrencilere verilecek geri bildirimler ve değerlendirmeler oturumlarda verilmiştir. Öğrencilerin

katılımı, performansları ve deneyimleri değerlendirilir ve gelişim için öneriler sunulmuştur.

8.1. Birinci Oturum Etkinlikleri

Tarih	Ders	Konu	Grup	Süre	Mekân	Yöntem ve Teknikler	Araç/Gereçler	Kazanımlar
21/02/2024	Rehberlik	İlişki Başlatma ve Sürdürme Becerileri	25 Katılımcı (13 Kız, 12 Erkek)	45+45 Dakika	Şehit Mehmet Aksan İlkokulu Çok Amaçlı Salon	Yaratıcı Drama: Doğaçlama, Rol Oynama, Pantomim, Eş Zamanlı Doğaçlama	3 adet A4 Kağıdı	1. İlişki başlatma becerileri ile ilgili uygulama yapma. 2. İlişki sürdürme becerileri ile ilgili uygulama yapma.

Etkinlik	Oturumlar ve İçerikler	Hedefler	Araç ve Gereçler	Kullanılan Yöntemler
1.Etkinlik	- Öğrencilere mekânda serbest bir şekilde yürümleri söylenir. - Göz teması kurma ve farklı selamlaşma biçimlerini deneme. - İlişkiyi devam ettirmek için iletişim becerilerinin geliştirilmesi.	- Mekânı tanıma. - Göz teması kurma ve iletişim becerilerini geliştirme.	- Boş bir salon veya etkinlik alanı. - İletişim kurmak için mekân.	- Drama yöntemi: Role Play (rol oynama). - Model olma yöntemi: Öğrencilere gösterilen davranışların taklit edilmesi.
2.Etkinlik	Öğrencileri 1, 2, 3 diye gruplara ayırma	- Gruplara dramatik durumlar verme ve ilişki becerilerini pratik ettirme Öğrencilerin kendi bakış açılarının yansıdığı ilişki başlatma ve sürdürme becerilerini geliştirmek. - Drama yoluyla empati kurma ve iletişim becerilerini güçlendirmek.	- Salon	- Gruplara verilecek dramatik durumlar - Drama, grup çalışması, canlandırma
3.Etkinlik	Öğrencilerin ikili gruplara ayrılması ve eş zamanlı doğaçlama yapmaları	Eş zamanlı doğaçlama ile ilişki başlatma ve sürdürme becerilerini geliştirmek - İletişim becerilerini güçlendirmek - Empati kurma yeteneklerini artırmak	- Salon veya sınıf	- Dramatik durumlar - Öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri için güvenli bir ortam
4.Etkinlik	Öğrencilerin ilişki başlatma ve sürdürme becerilerini görsel olarak ifade etmeleri	- Boş bir salon veya sınıf	-Öğrencilerin bedenleri	Drama, eş zamanlı doğaçlama
5.Etkinlik	Heykeltıraş-Çamur Oyunu	İlişki başlatma ve sürdürme becerilerinin uygulamalı olarak öğrenilmesi	- Çamur veya kil - Boş bir oyun alanı	- İşbirliği - Yaratıcılık
6.Etkinlik	Mektup Yazma ve Paylaşma	İlişki başlatma ve sürdürme becerilerini teşvik etmek	- A4 kağıdı - Kalem	Yazma - Paylaşma - Tartışma

8.2. İkinci Oturum Etkinlikleri

Tarih	Ders	Konu	Grup	Süre	Mekân	Yöntem ve Teknikler	Araç/Gereçler	Kazanımlar
28/02/2024	Rehberlik	Duygulara Yönelik Beceriler	25 (13 Kız, 12 Erkek) katılımcı	45+45 dakika	Çok Amaçlı Salon	Yaratıcı Drama (Doğaçlama, rol oynama, pantomim)	Duygu şapkası, kartlar, 12 adet kalem, duygu sepeti, bilgisayar, müzik	Canlandırmalarında karşısındaki kişinin duygu durumuna göre uygun tepki verme yeteneği

Etkinlik	Oturumlar ve İçerikler	Hedefler	Araç ve Gereçler	Kullanılan Yöntemler	Ara Değerlendirme
1.etkinlik	Duygu Şapkası Oyunu	Duyguları tanıma, ifade etme ve başkalarının duygularını anlama becerilerini geliştirmek	Duygu şapkası, kartlar, müzik	Drama, Doğaçlama, Grup Etkinlikleri	1.Seçtiğiniz duyguyu ifade ederken neler hissettiniz? 2.Karşımızdaki kişinin duygu durumuna uygun tepki verme hakkında ne düşünüyorsunuz?
2.Etkinlik	Duygu Tahmini Oyunu	Duyguları tanıma ve ifade etme becerilerini güçlendirmek, empati yeteneğini artırmak	Kartlar (duygu kartları), boş bir alan	Drama, Doğaçlama, Gözleme	Ara değerlendirme sorularıyla öğrenciler düşünmeye sevk edilir. Gönüllü öğrencilerin düşüncelerini grupta paylaşması sağlanır. Eğitimci, öğrencilerden gelen cevapları toparlayarak geri dönütler verir.

Etkinlik	Oturumlar ve İçerikler	Hedefler	Araç ve Gereçler	Kullanılan Yöntemler
3.Etkinlik	Drama İle Duyguları İfade Etme	Duyguları tanıma, ifade etme ve empati becerilerini geliştirmek	Dramatik durumlar, mekân	Drama, Doğaçlama
4.Etkinlik	Duygusal Canlandırmalar	Duyguları tanıma ve ifade etme, empati geliştirme	Dramatik durumlar, mekân	Drama, Doğaçlama
5.Etkinlik	Duygu Analizi ve Paylaşım	Duyguları tanıma, ifade etme, paylaşma	Duygu şapkası, duygu kartları, duygu sepeti, form	Drama, Sözel İfade
6.Etkinlik	Duygu Canlandırmaları ve Çıkış Seremonisi	Duyguları ifade etme, duygusal bağ kurma	Duygu şapkası, duygu kartları	Drama, İfade Edici Aktiviteler

8.3. Üçüncü Oturum Etkinlikleri

Tarih	Ders	Konu	Grup	Süre	Mekân	Yöntem ve Teknikler	Araç/Gereçler	Kazanımlar
06/03/2024	Rehberlik	Kendini Kontrol Etme Becerileri	25 (13 Kız, 12 Erkek) katılımcı	45+45 dakika	Çok Amaçlı Salon	Yaratıcı Drama (Doğaçlama, rol oynama, fotoğraf karesi)	A4 kâğıdı, kalemler, farklı tarzda şarkılar (rap, slow, klasik, hareketli), fotoğraf	1. Kendini kontrol etme becerileri ile ilgili verilen dramatik durumu canlandırmalarında gösterir.

Etkinlik	Oturlar ve İçerikler	Hedefler	Araç ve Gereçler	Kullanılan Yöntemler
1.Etkinlik	Öğrenciler mekânda serbest bir şekilde yürür. Farklı duyu durumlarını yansıtan müzikler eşliğinde spontane hareketler yapılır. Öğrenciler duygularını yüzlerine yansıtır.	Duyu ifade becerilerini geliştirmek.	Farklı müzik türleri.	Doğaçlama hareketler, duyu ifade etme.
2.Etkinlik	Öğrenciler öfkelenedikleri durumları canlandırır ve bu durumlar hakkında konuşurlar. Öğrencilerin doğru ve yanlış tepkileri tartışılır.	Öfke yönetimi becerilerini geliştirmek.	Kâğıt, kalem.	Canlandırma, tartışma.
3.Etkinlik	Öğrenciler eğitmenin el çırdığında söylediği durumları gösterirler. Öğrenciler bedensel tepkileri göstererek duygularını ifade ederler.	Duyu ve beden ilişkisini anlamak, kendini tanıma.	Fotoğraf, bedensel ifade.	Doğaçlama, bedensel ifade.
4.Etkinlik	Öğrenciler fotoğraf eşliğinde dramatik durumları canlandırır. Durumların farklı zamanlardaki farklı aşamaları gösterilir.	Drama becerilerini geliştirmek, duyguları tanıma.	Fotoğraf, dramatik durumlar.	Canlandırma, dramatik sahneler.
5.Etkinlik	Öğrenciler çember oluşturarak bedensel tepkileri canlandırır ve nefes egzersizleri yaparlar.	Kendini kontrol etme becerilerini geliştirmek,	Bedensel ifade, nefes egzersizleri.	Bedensel ifade, nefes egzersizleri.

8.4. Dördüncü Oturum Etkinlikleri

Tarih	Ders	Konu	Grup	Süre	Mekân	Yöntem ve Teknikler	Araç/Gereçler	Kazanımlar
13/03/2024	Rehberlik	Grupla Bir İş Yürütme Becerileri	25 (13 Kız, 12 Erkek) katılımcı	45+45 dakika	Çok Amaçlı Salon	Yaratıcı Drama (Doğaçlama, rol oynama, eş zamanlı doğaçlama, pantomim)	Yüz boyası, 4 renk fon kartonu, duygu çarkı	1. Grup faaliyetlerine etkin olarak katılır. 2. Grup içerisinde iş bölümüne uyarak sorumlulukları yerine getirmenin önemini tartışır.

Etkinlik	Oturumlar İçerikler ve	Hedefler	Araç ve Gereçler	Kullanılan Yöntemler
1. Etkinlik	Sorumluluk Sepeti	Sorumluluk bilincini geliştirmek, işbirliği yapmayı teşvik etmek.	Yüz boyası, çember.	Oyun, işbirliği, sorumluluk bilinci.
2. Etkinlik	Renkli Köşeler	Sorumlulukları yerine getirmenin duygusal etkilerini anlamak, işbirliği yapmayı teşvik etmek.	Sorumluluk kartonları, salon alanı.	Oyun, duygu ifadesi, işbirliği.
3. Etkinlik	Sorumluluk Gemisi	Sorumluluk bilincini geliştirmek, işbirliği yapmayı teşvik etmek.	Mekân belirleme materyalleri.	Oyun, işbirliği, sorumluluk bilinci.

4. Etkinlik	İkili Canlandırma	Empati kurmayı teşvik etmek, sorun çözme becerilerini geliştirmek.	Dramatik durumlar.	Canlandırma, tartışma.
5. Etkinlik	Grup Canlandırma ve Değerlendirme	Sorumluluk alışkanlığının duygusal etkilerini anlamak, grup işbirliğini teşvik etmek.	Canlandırma materyalleri, grup faaliyet kartları.	Canlandırma, değerlendirme, işbirliği.
6. Etkinlik	Duygu Çarkı ve İş Bölümü	Duyguları iş bölümü ve sorumluluklarla ilişkilendirme, duygusal farkındalığı artırmak.	Duygu çarkı, grup iş bölümü.	Duygusal farkındalık, iş bölümü, işbirliği.

8.5. Beşinci Oturum Etkinlikleri

Tarih	Ders	Konu	Grup	Süre	Mekân	Yöntem ve Teknikler	Araç/Gereçler	Kazanımlar
20/03/2024	Rehberlik	Etkileşim Becerileri	13 Kız, 12 Erkek	45+45	Çok Amaçlı Salon	Doğaçlama, rol oynama, eş zamanlı doğaçlama		Canlandırmalarında karşılaştığı etkileşim gerektiren ifadeleri ayırt eder.
Etkinlik	Oturumlar ve İçerikler				Hedefler		Araç ve Gereçler	Kullanılan Yöntemler
1. Etkinlik	Öğrenciler mekânda serbest bir şekilde yürür. Eğitimci, robot gibi selamlaşma ve etkileşim uygulamaları				<ul style="list-style-type: none"> - Öğrencilerin duygusal ifade ve etkileşim becerilerini geliştirmek. - İletişimde beden dili ve etkili konuşma becerilerini öğretmek. 		<ul style="list-style-type: none"> - Yüz boyası - 4 renk fon kartonu - Duygu çarkı 	<ul style="list-style-type: none"> - Yaratıcı Drama (Doğaçlama, rol oynama, eş zamanlı doğaçlama, pantomim)
2. Etkinlik	Öğrenciler sağında bulunan kişilerle ikili olur. Drama: A ve B arkadaşlığındaki anlaşmazlık durumu üzerine canlandırma yapılır.				<ul style="list-style-type: none"> - İkili ilişkilerde empati kurma ve iletişimi güçlendirme. - Problem çözme becerilerini geliştirme. 		<ul style="list-style-type: none"> - Eğitimcinin belirlediği dramatik durumlar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eş zamanlı doğaçlama
3. Etkinlik	Öğrenciler gruplara ayrılır. Her grup farklı bir etkileşim becerisi içeren canlandırma hazırlar.				<ul style="list-style-type: none"> - Etkileşim becerilerini farklı senaryolarda uygulama. - Drama ve canlandırma yeteneklerini geliştirme. 		<ul style="list-style-type: none"> - Eğitimci tarafından belirlenen durumlar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Drama, canlandırma

4. Etkinlik	Öğrenciler 3 gruba ayrılır. Her grup farklı bir etkileşim becerisini içeren donuk imge oluşturur ve diğer gruplar tahminde bulunur.	- Etkileşim becerilerini tanıma ve farkındalığı artırma. - Grup içinde işbirliği yapma.	-Eğitmen tarafından belirlenen etkileşim becerilerini içeren duruk imgeler.	- Drama, canlandırma, görsel materyaller
5. Etkinlik	Eğitmen, 1,2,3,4 sayarak 4 grup oluşturur. Gruplara okul, ev, market ve hastane temalı donuk imgeler oluşturmalarını söyler. Gruplar donuk imgeleri oluşturduktan sonra diğer grupların bu imgeleri tahmin etmeye çalışır. Canlandırmalar çemberde konuşulur.	- Etkileşim becerilerini geliştirmek. - Çevre ile ilişkilerde farkındalık yaratmak.	- Boş kağıtlar (donuk imgelerin çizileceği)	- Drama ve görsel imgelerin kullanılması. - Tartışma ve değerlendirme yöntemleri.

8. 6. Altıncı Oturum (Genel Değerlendirme) Etkinlikleri

Tarih	Ders	Konu	Grup	Süre	Mekân	Yöntem ve Teknikler	Araç/Gereçler	Kazanımlar
27/03/2024	Rehberlik	Genel Değerlendirme	13 Kız, 12 Erkek	45+45	Çok Amaçlı Salon	Doğaçlama, rol oynama, eş zamanlı doğaçlama, fragman	12 adet öğrenci değerlendirme kâğıdı, bilgisayar, hoparlör, 12 adet A4 kâğıdı, 12 adet kurşun kalem, 10 adet silgi, 2 adet açacak, 3 adet karikatür, top,	1.Sosyal becerilere sahip olmanın önemini tartışır.

Etkinlik	Oturlar ve İçerikler	Hedefler	Araç ve Gereçler	Kullanılan Yöntemler
1.Etkinlik	<ul style="list-style-type: none"> - Öğrenciler müzik eşliğinde serbest bir şekilde yürürler. - Eğitimci öğrencilerden önceki oturumlarda oynanan ısınma oyunlarını hatırlamalarını ister. - Oyunları hatırlayan öğrenciler birbirlerine dokunarak oyunları paylaşırlar. - Seçilen ısınma oyununu oynarlar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Öğrencilerin önceki oturumlardaki ısınma oyunlarını hatırlamalarını sağlamak. - Grup içinde iletişimi ve etkileşimi artırmak. 	Müzik, önceki oturumlarda oynanan ısınma oyunlarının listesi, oyunların seçilmesi için oylama yöntemi	İletişim becerilerini geliştirmek için serbest yürüyüş ve oyun paylaşımı.
2.Etkinlik	<ul style="list-style-type: none"> - Öğrenciler müzik eşliğinde sahnede serbestçe yürürler ve durduğunda en yakınlarındaki kişiyle eş olurlar. - Eşler dörtlü gruplar oluştururlar ve karikatürlerle verilen sosyal becerileri yorumlarlar. - Eşler karikatürdeki rolleri oynamak için doğaçlama yaparlar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Öğrencilerin sosyal becerileri yorumlama ve doğaçlama yoluyla geliştirmek. - Sosyal becerilere ilişkin farkındalık oluşturmak. 	Karikatürler, müzik, eşleşme için serbest yürüyüş, gruplar için dörtlü oluşturma, dokunma yöntemi	Sosyal becerilerin anlaşılması ve uygulanması için doğaçlama ve yorumlama.

	- Ara değerlendirme için öğrencilere sorular sorulur.			
3.Etkinlik	- Öğrenciler sosyal becerilere sahip olmanın ve olmamanın etkilerini tartışır. - Gruplar belirledikleri durumların fragmanlarını oluşturup canlandırırlar.	- Sosyal becerilere sahip olmanın önemini vurgulamak. - Sosyal becerilere sahip olmamanın etkilerini anlamak.	Karikatürler, müzik, gruplar için tartışma ve fragman oluşturma	Sosyal becerilere odaklı tartışma ve canlandırma.
4.Etkinlik	- Öğrenciler proje sürecindeki etkinlikleri hatırlar ve tartışır. - Gruplar belirli oturumlardaki etkinliklerin akılda kalanlarını tartışır ve fragman oluşturur.	- Proje sürecindeki etkinlikleri değerlendirmek. - Akılda kalan etkinlikleri ve kazanımları belirlemek.	Top, proje süreci belgeleri, fragman oluşturma araçları	Etkinliklerin değerlendirilmesi ve akılda kalıcılığının sağlanması.
5.Etkinlik	- Öğrencilere sosyal beceri öz değerlendirme formu dağıtılır. - Öğrenciler süreç içinde öğrendiklerini ve hissettiklerini formda paylaşırlar. - Eğitimci öğrencilere teşekkür eder ve oturumu sonlandırır.	- Öğrencilerin proje sürecindeki kazanımlarını değerlendirmek. - Öğrencilerin süreç boyunca duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamak.	Sosyal beceri öz değerlendirme formu	Öğrencilerin öğrenme ve duygusal deneyimlerini ifade etmelerini sağlamak.

